

Новае Палажэнне

Пастановай Савета Міністраў краіны ад 17 студзеня 2017 года №40 зацверджана новае Палажэнне аб Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь.

Так, у новай рэдакцыі Палажэння пашыраны пералік задач міністэрства. У прыватнасці, да іх аднесены такія задачы, як вызначэнне агульнай стратэгіі развіцця сферы культуры; забеспячэнне захавання, развіцця, распаўсюджвання і (або) папулярызавання беларускай нацыянальнай культуры і мовы; стварэнне ўмоў для развіцця юрыдычных асоб усіх формаў уласнасці, якія ажыццяўляюць культурную дзейнасць; ажыццяўленне міжнароднага супрацоўніцтва ў сферы культуры, забеспячэнне падтрымкі беларусаў за межамі ў сферы культуры.

Таксама згодна з дакументам удакладнены функцыі Міністэрства культуры краіны. Напрыклад, прадугледжана, што міністэрства прымае рашэнні аб прысваенні матэрыяльнай культурнай каштоўнасці, якая мае нацыянальнае, міжнароднае або сусветнае значэнне і можа быць прапанавана для ўключэння ва ўстаноўленым парадку ў Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны або Спіс сусветнай спадчыны, якая знаходзіцца пад пагрозай, а таксама нематэрыяльнай культурнай каштоўнасці статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці і катэгорыі гісторыка-культурнай каштоўнасці і аб пазбаўленні гэтага статусу такіх гісторыка-культурных каштоўнасцей; аб змяненні катэгорыі гісторыка-культурнай каштоўнасці; аб перадачы музейнага фонду дзяржаўнага музея, падпарадкаванага Міністэрству культуры; аб ўключэнні музейнага прадмета (музейных прадметаў) прыватнага музея ў Музейны фонд Рэспублікі Беларусь і аб яго выключэнні.

Акрамя таго, Міністэрства культуры краіны фарміруе і вядзе Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей, Банк звестак аб гісторыка-культурнай спадчыне, уносіць у міжнародныя арганізацыі прапановы аб ўключэнні гісторыка-культурных каштоўнасцей у Спіс сусветнай культурнай і прыроднай спадчыны, Спіс сусветнай спадчыны, якая знаходзіцца пад пагрозай, або ў іншыя спісы ў адпаведнасці з міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь. Таксама міністэрства ў рамках сваёй кампетэнцыі ўстаўляе формы дакументаў, выдае адпаведныя дазволы, заключэнні і пасведчанні, узгадняе навукова-праектную дакументацыю.

Што да дзяржаўнага арганізацыі, падпарадкаваных Міністэрству культуры, дык у іх пералік уключаны на сёння 35 арганізацый. Сярод іх тэатры, музеі, ансамблі, установы адукацыі, а таксама Нацыянальная бібліятэка Беларусі, РУП "Нацыянальная кінастудыя "Беларусьфільм" і іншыя. У пералік гаспадарчых таварыстваў, акцыі (доль ў статутных фондах) якіх належаць Рэспубліцы Беларусь і перададзены ў кіраванне Міністэрству культуры, увайшлі ААТ "Віцебск-Белпрамкультура", ААТ "Аб'яднаная дырэкцыя аб'ектаў, што будуюцца", ААТ "Белрэстаўрацыя".

Пастанова ўступае ў сілу з 3 лютага 2017 года.

31 студзеня Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь прадставіць шырокай публіцы новы артэфакт — арнат, які датуецца канцом XVIII — пачаткам XIX стагоддзяў. Ён незвычайны адразу па некалькіх прычынах. Па-першае, гэта частка літургічнага ўбрання каталіцкага святара ўтрымлівае фрагменты арыгінальных слукцік паясоў — што сустракаецца надзвычай рэдка. І па-другое — арнат быў літаральна вернуты з нябыту намаганнямі рэстаўратараў музея. Бо ў фонды ён патрапіў у папраўдзе крытычным стане.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ АРНАТА

Пазамінулым летам давалося паназіраць за тым, як рэстаўратар па тканіне Вольга Канаплёва карпатліва аднаўляла гэты помнік спадчыны. Давалося, фактычна, рабіць яго рэканструкцыю, дублюючы фрагменты паясоў на шоўк і "тэатральную газу". Да ўсяго, задача перад майстрам стаяла папраўдзе ўнікальная: прэцэдэнтаў аднаўлення арнатаў з устаўкамі са слукцік паясоў у нас не было. Таму і не дзіўна, што на кожны сантыметр сыходзіла па некалькі дзён дбайнай працы, і завяршылася яна толькі праз паўтара гады. Планаўецца, што гэты цудоўны помнік дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва гледачы змогуць убачыць на выставе "Беларусь: адраджэнне духоўнасці", а з цягам часу ён будзе размешчаны ў экспазіцыі "Старажытная Беларусь".

Афіцыйна

Лепшыя ў культурнай практыцы

"К" пісала ўжо, што падведзены вынікі конкурсу "Горад культуры ў Год культуры", які быў аб'яўлены ў краіне ўлетку, каб вылучыць тыя населеныя пункты Беларусі, што ўнеслі найбольшы ўклад у развіццё культурнай сферы, а таксама турыстычнай галіны. Рэспубліканская адборачная камісія рэспубліканскага конкурсу назвала лепшыя абласныя цэнтры — Магілёў, горад абласнога падпарадкавання — Наваполацк, горад раённага падпарадкавання — Ліда, пасёлак гарадскога тыпу — Акцябрскі і аграгарадок — Моталь Іванаўскага раёна. Днямі ж падведзены вынікі рэспубліканскага конкурсу на лепшую практыку дзейнасці арганізацыі мясцовай улады па рэалізацыі дзяржаўнай культурнай палітыкі.

Яўген РАГІН

Прадпітчынг: ідэі новага кіно

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь аб'яўляе аб працэдурі прадпітчыngu. Гэта азначае, што беларускія кінематаграфісты могуць папярэдне ў адкрытай форме абараніць творчыя ідэі кінапраектаў ці кінасцэнарыяў, якія мяркуюцца ажыццявіць у 2017—2019 гадах пры дзяржаўнай падтрымцы. Разглядаюцца сцэнарыі ў ігравой, дакументальнай і анімацыйнай формах.

Мэта прадпітчыngu — загадзя вызначыць шэраг перспектывных сацыяльна значных тэм і творчых ідэй для фільмаў. Аўтарам будучых стужак Міністэрства пасля прыняцця ў пошуку прадзюсараў для рэалізацыі творчай задумкі. Да ўдзелу ў працэдурі запрашаюцца грамадзяне Рэспублікі Беларусь, што з'яўляюцца аўтарамі кінасцэнарыяў, рэжысёрамі-пастаўшчыкамі. Абавязкова ўмова — наяўнасць вышэйшай прафесійнай адукацыі і вопыт работы ў сферы кінематаграфіі.

Для ўдзелу ў прадпітчыngu трэба падаць заяўку на адрас Міністэрства. Форму можна знайсці на яго афіцыйным сайце — kultura.by. Разгляд і ацэнка творчых ідэй праводзіцца ў форме адкрытай абароны перад экспертнай камісіяй. Яна складаецца з членаў Савета вытворцаў фільмаў (прадзюсараў) пры Міністэрстве культуры, прадстаўнікоў кінапракатных і тэлерадыёвяшчальных арганізацый, кінакрытыкаў, кінаведаў, іншых спецыялістаў з вобласці кінематаграфіі і тэлебачання.

Заяўкі прымаюцца да 31 студзеня 2017 года таксама на адрас Мінкультуры. Сама працэдура адбудзецца ў перыяд з 1 па 15 лютага.

Заяўленыя наступныя тэматычныя кірункі для фільмаў у ігравой форме: "Гісторыя Беларусі", "1155-годдзе Полацка" (2017 г.), "950-годдзе Мінска" (2017 г.), "500-годдзе беларускага кнігадрукавання" (2017 г.), "Міфы і легенды беларускага народа", "205-годдзе вайны 1812 года" (2017 г.), "100-годдзе заканчэння Першай сусветнай вайны" (2018 г.), "100-годдзе Узброеных Сіл Беларусі" (2018 г.), "30-годдзе вываду савецкіх войскаў з Афганістана" (2019 г.), "100-годдзе ўтварэння БССР", "75-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў (2019 г.) і 75-годдзе заканчэння Вялікай Айчыннай вайны (2020 г.)", "910-годдзе Грэнвальдскай

бітвы" (2020 г.), "670-годдзе з дня нараджэння князя Вітаўта" (2020 г.), "Духоўнасць, асветніцтва, культура на беларускай зямлі", "Пантэон нацыянальных герояў" (гісторыка-біяграфічныя фільмы), "Найноўшая гісторыя Беларусі" (да 30-годдзя прыняцця Дэкларацыі аб дзяржаўным суверэнітэце БССР) (2020 г.), "Экранізацыя твораў класікаў беларускай і сусветнай літаратуры", "Праблемы пакалення, што падрастае", "Беларуская навагодня гісторыя для дзіцячага і сямейнага прагляду", "Камедыя для сямейнага прагляду", "Меладрама пра ўзаемаадносінны бацькоў і дзяцей у шматдзетных, прыёмных, няпоўных сем'ях, усынавіцеляў і ўсыноўленых", "Моладзевая камедыя", "Геройка-патрыятычны вострасюжыты фільм", "Фільм (зборнік кінанавэл) пра Мінск і мінчан", "Фільм (зборнік кінанавэл) пра жыццё рэгіёнаў Беларусі".

Што тычыцца фільмаў у неігравой форме, то дзяржавай запатрабаваны тэмы: "1155-годдзе Полацка", "950-годдзе Мінска", "205-годдзе вайны 1812 года", "100-годдзе Кастрычніцкай рэвалюцыі", "100-годдзе заканчэння Першай сусветнай вайны", "100-годдзе Узброеных Сіл Беларусі", "100-годдзе ўтварэння БССР", "75-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 75-годдзе заканчэння Вялікай Айчыннай вайны", "Найноўшая гісторыя Беларусі", "2017 — Год навукі ў Беларусі", "Сям'я і дзеці ў Беларусі", "Беларускія спартсмены", "Жыццё рабочага класа", "Моладзь Беларусі", "Беларуская-малдаўскія сувязі (да гадавіны ўстаўлення дыпламатычных зносін)", "100-годдзе творчага аб'яднання УНОВІС" (2020 г.), "130-годдзе Марка Шагала" (2017 г.), "145-годдзе Вітольда Бялыніцкага-Бірулі" (2017 г.), "95-годдзе Міхаіла Савіцкага" (2017 г.), "105-годдзе Максіма Танка" (2017 г.), "100-годдзе Плімена Панчанкі" (2017 г.), іміджавыя ролікі (у анімацыйна-неігравой форме) "Беларусь такая!" для прэзентацыі турыстычнага патэнцыялу Беларусі (прырода, людзі, нораў і звычкі, ежа, адпачынак, славацкі ды іншае).

Анімацыйная форма чакае прапановы з ідэямі пра поўнаметражны анімацыйны фільм для сямейнага прагляду, пра гісторыю Беларусі для дзяцей, пазнавальныя і дыдактычныя гісторыі для дзяцей, прыгодніцкія фільмы для дзяцей, анімацыйныя фільмы для дарослага гледача.

Крытэрыямі ацэнкі работы ўдзельнікаў конкурсу сталі ўзровень выканання даручэнняў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Савета Міністраў краіны, паказчыкаў Дзяржаўнага праграма "Культура Беларусі" на 2016 — 2020 гады. А таксама — стварэнне аптымальнай сеткі арганізацый культуры, кадравая палітыка, пазабюджэтная дзейнасць, выкарыстанне практычных тэхналогій, падтрымка таленавітай моладзі, творчых саюзаў, ахова спадчыны, спонсарства ды мецэнатства, развіццё міжнароднага супрацоўніцтва ды іншае.

Пераможцы па трох намінацыях "Лепшы абласны выканаўчы камітэт", "Лепшы гарадскі (раённы) выканаўчы камітэт", "Лепшы сельскі (пасялковы) выканаўчы камітэт" узнагароджваюцца дыпламамі і грашовымі прэміямі: 150, 140 і 130 базавых велічынь адпаведна.

Конкурс праводзіцца ў два этапы. Першы — адборачны. Для ўдзелу ў першым этапе конкурсу гарадскія, раённыя, пасялковыя і сельскія выканаўчыя камітэты накіроўвалі дакументы ў абласныя выканаўчыя камітэты.

Віншаванне

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка павіншаваў народную артыстку Беларусі Святлану Акружную з юбілеем, паведамляе прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

“Больш за 50 гадоў Вы самааддана служыце сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа. Створаныя Вамі вобразы пакінулі яркі след у сэрцах гледачоў. Эмацыянальна

багатыя гераніны, надзеленыя выразнай індывідуальнасцю, хаўсэды прываблівалі публіку моцным жарстам і ў той жа час тонкім лірызмам”, — гаворыцца, у прыватнасці, у віншаванні.

Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў, што плённая дзейнасць Святланы Акружной, накіраваная на захаванне і развіццё лепшых традыцый айчынай тэатральнай школы, заслугоўвае высокай ацэнкі.

(Вялікае інтэрв’ю са Святланай Арцёмайнай чытайце на старонцы 9.)

Падтрымаць усё таленавітае

Днямі быў зацверджаны новы склад савета фонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва. Загадам кіраўніка дзяржавы Аляксандра Лукашэнкі старшынёй фонда прызначана народная артыстка Беларусі, адна з вядучых салістак Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Ніна Шарубіна.

Надзея БУНЦЭВІЧ

— Для мяне гэта прызначэнне было нечаканасцю, — прызналася Ніна Шарубіна. — Я пакуль не гатова агучыць нейкія канкрэтныя захады са свайго боку, як менавіта будуць павышацца патрабаванні да адбору праектаў, да эфектыўнасці іх рэалізацыі. Пачала з таго, што уважліва вывучаю новае Палажэнне аб фондзе, задачы, якія паставіў перад намі Кіраўнік дзяржавы. Магу сказаць адно: я і мае калегі — члены савета фонда — будзем вельмі ўважліва і адказна ставіцца да ўсіх заяўленых праектаў, дасланых прапановаў. Я праглядзела новы склад савета фонда, і мяне вельмі радуе, што там — скрозь вышэйшыя прафесіяналы сваёй справы, вельмі ўплывовыя прадстаўнікі розных сфер культуры і відаў мастацтва. Добра і тое, што сярод іх ёсць і новыя чальцы савета, і тыя, хто ўжо мае вопыт падобнай працы. Гэта дапаможа не “пачынаць

усё з нуля”, а захоўваць і ўдасканалваць усё лепшае ў дзейнасці фонда, што было назапашана. Назаву хаця б некаторыя чальцоў савета — і адразу стане зразумелы найвысокі прафесійны ўзровень, на якім будуць ацэньвацца заяўленыя культурныя праекты. Гэта народны артыст Беларусі, нязменны кіраўнік Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра нашай краіны, прафесар Міхаіл Фінберг, дырэктар Нацыянальнага цэнтра сучаснага мастацтва, мастацтвазнаўца Наталля Шаранговіч, дырэктар Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, прэзідэнт Сусветнай асацыяцыі фестывалю (САФ) Аляксандр Сідарэнка, народны артыст Беларусі, кампазітар Васіль Раінчык, заслужаны дзеяч мастацтваў, рэжысёр Аляксандр Яфрэмаў, першы намеснік міністра культуры Беларусі Ірына Дрыга, дырэктар Мінскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў Юрый Ляйко і іншыя. Так што ўсё будзем вырашаць разам, сумесна, прыслухоўваючыся адно да аднаго.

Дадам, што наш тэатр у свой час неаднойчы атрымліваў гранты гэтага фонда на свае спектаклі. Падкрэсліваю таксама самую значнаць дзейнасці фонда. Яна неабходна, і такая падтрымка ўсяго лепшага ўздымае прэстыж не толькі нашай культуры, але і ўсёй краіны, нашай дзяржавы, якая клопіцца пра нацыянальнае мастацтва.

Сярод новых чальцоў савета фонда Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастац-

тва — дырэктар Гродзенскага музычнага каледжа Аляксей Саладухін:

— Культура ва ўсё часы патрабуе дапамогі, і дзейнасць фонда — таму пацвярджае. Вельмі важна, што такая дапамога сыходзіць не толькі ад мецэнатаў, спонсараў, а менавіта ад самой дзяржавы, што падкрэслівае значнасць вылучаных і падтрыманых праектаў. Таму асабліва важна, каб рашэнні прымаліся прафесіяналамі ў розных галінах культуры і мастацтва, каб абіраўся прапраўдзе лепшыя, найбольш яркія і значныя праекты, каб адсочваўся іх далейшы лёс — гэта і ёсць азначаная “эфектыўнасць рэалізацыі”.

Падкрэсліваю, што падобны фонд не адзіны ў краіне. Наша навучальная ўстанова найпрост звязана з іншым — са спецыяльным фондам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Так, у 2002 годзе мы атрымалі грант на прыдбанне музычных іструментаў — і купілі два вельмі добрыя раялі. Да таго ж, гэтым фондам былі адзначаны больш за 60 нашых самых адораных выхаванцаў, лаўрэатаў міжнародных конкурсаў. Такую ж падтрымку за гды існавання абодвух фондаў адчулі на сабе многія ды многія нашы ўстановы культуры і асобныя дзеячы. Так што новаму складу фонду па падтрымцы культуры і мастацтва ёсць на што раўняцца — і рабіць усё больш эфектыўныя захады, скіраваныя на далейшае развіццё нацыянальнай культуры.

K

Створаны аргкамітэт

Прэм’ер-міністр Беларусі Андрэй Кабякоў падпісаў распараджэнне аб стварэнні рэспубліканскага арганізацыйнага камітэта па падрыхтоўцы і правядзенні святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Узначалі аргкамітэт міністр

культуры Рэспублікі Беларусь Барыс Святлоў і міністр інфармацыі краіны Лілія Ананіч.

Як паведамляюць у Савеце міністраў краіны, у арганізацыйны камітэт таксама ўвайшлі прадстаўнікі Міністэрства замежных спраў, Міністэрства адукацыі, аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама.

Задача яго — зацвердзіць план мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і ўвасабленні свята беларускага кнігадрукавання ды яго рэалізацыя. Як пазначана ў дакуменце: “Рэспубліканскім органам дзяржаўнага кіравання, аблвыканкамам, Мінскаму гарвыканкаму аказаць садзейнічанне рэспубліканскаму арганізацыйнаму камітэту ў падрыхтоўцы і правядзенні названых мерапрыемстваў”. Фінансаванне арганізацыі і правядзення мерапрыемстваў, прысвечаных 500-годдзю беларускага кнігадрукавання, ажыццяўляць у рамках сродкаў, прадугледжаных рэспубліканскім і мясцовымі бюджэтам на правядзенне цэнтралізаваных мерапрыемстваў, а таксама за кошт іншых крыніц.

31 студзеня ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбудзецца першае пасяджэнне аргкамітэта.

25 студзеня ў зале пасяджэнняў Міністэрства культуры адбылася адкрытая рада Рэспубліканскай экспертнай камісіі па прадухіленні парнаграфіі, гвалту і жорсткасці. У прысутнасці журналістаў рэспубліканскіх масмедыя старшыня РЭК доктар філалагічных навук, кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Ніна Фральцова разам з высокапрафесійнымі знаўцамі ў розных галінах навукі правяла экспертны аналіз дасланых матэрыялаў.

Настасся ПАНКРАТАВА

Ад чатырох “зорак” да бяздумнага “лайка”

Напачатку старшыня РЭК абвясціла парадак дня. Першым значылася пытанне па фільме рэжысёра Андрэя Курэйчыка “Party-Zan фільм”, які стартаваў у айчынным кінапракаце напрыканцы снежня 2016 года. Нагадаем, як паведаміла ў інтэрв’ю БелТА першы намеснік міністра культуры Беларусі Ірына Дрыга, “з месцаў сталі паступаць звароты, што праваўладальнік прадстаўляе ў пракат версію фільма, метраж якой адрозніваецца ад заяўленага ў дзяржпасведчанні на 1 хвіліну 49 секунд. Бачачы ў гэтым парушэнне, кінапракатныя арганізацыі ці прыпынялі пракат, ці прапаноўвалі паказаць зарэгістраваную версію. Індывідуальны прадпрымальнік Дзмітрый Фрыга, які

атрымліваў пасведчанне, прадставіў у Міністэрства культуры 6 студзеня версію фільма, павялічаную на 1 хвіліну 49 секунд. Паколькі дададзены фрагмент змяшчаў інфармацыю, якая можа быць аднесена да рэкламы прадукцыі сексуальнага характару, дыск накіраваны ў Рэспубліканскую камісію па прадухіленні прапаганды парнаграфіі, гвалту і жорсткасці”.

Адказы сакратар РЭК запустіла на праекцыйны экран копію стужкі, якую вытворцы прадставілі ў Міністэрства культуры для атрымання пракатнага пасведчання. Эксперты абмяркоўвалі пабачанае, каментавалі моманты, якія маглі б выклікаць пытанні ў пракатчыкаў ці кампетэнтных органаў. Зазначу, што

некаторыя члены Камісіі ўжо былі знаёмыя з матэрыялам, прынамсі, галоўны навуковы супрацоўнік навукова-даследчага аддзела Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, доктар філасофскіх навук, прафесар, заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Вадзім Салееў прысутнічаў на прэм’ерным паказе стужкі ў сталічным кінатэатры “Масква”. Загадчык аддзела экранных мастацтваў філіяла “Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя Кандрата Крапівы” Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Антаніна Карпілава заўважыла, што стылістыка дадзенага матэрыялу нагадвае стылістыку расійскага

канала “ТНТ” з яго “Comedy Club” ды іншымі праграмамі такога шталту. Паколькі па сутнасці сваёй камісія з’яўляецца мастацтвазнаўчай, у яе склад уваходзіць, акрамя ўрачоў, спецыялістаў з Дзяржаўнага камітэта судовых экспертызаў, шмат мастацтвазнаўцаў. Таму не дзіва, што ім не па чутках вядомыя прадстаўнікі здымачнай групы, акцёры, занятыя ў карціне. Аднак старшыня РЭК нагадала прысутным, што няма энсу абмяркоўваць творчы патэнцыял стужкі, бо задача ў Камісіі іншая — праверыць, ці не ўтрымліваюць кадры інфармацыю, якая б уступала ў супярэчнасць з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. Камісія аднагалосна адзначыла, што такога ў карціне няма.

Ніна Ціханаўна падсумавала: “РЭК не зафіксавала ў прадстаўленым матэрыяле элементы парнаграфіі, гвалту ці жорсткасці. Згодна з рэгістрам кіна- і відэафільмаў, які дзейнічае да 2 лютага 2017 года, РЭК прысвойвае “Party-Zan фільм” катэгорыю 4 “зоркі” (асобы да 18 гадоў на карціну гэтай катэгорыі не дапускаюцца — **Н.П.**). Вытворца можа накіроўваць карціну ў кінапракат, тэлевізійныя сеткі і гэтак далей. Гэта ўжо яго справа — займацца пракатным лёсам сваёй карціны”.

Нагадаем, што, згодна з Кодэксам аб культуры, фільмы, якія дэманструюцца на тэрыторыі нашай краіны, неабходна класіфікаваць. У залежнасці ад тэматыкі, жан-

Лепшыя ў культурнай практыцы

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонцы 1.)

Для правядзення першага этапу конкурсу абласнымі выканаўчымі камітэтамі ствараліся абласныя адборачныя камісіі, у склад якіх увайшлі прадстаўнікі абласных выканаўчых камітэтаў, іншых дзяржаўных органаў і іншых арганізацый. Абласныя камісіі разглядалі дакументы і прымалі рашэнне аб вылучэнні гарадскіх, раённых, пасялковых і сельскіх выканаўчых камітэтаў для ўдзелу ў другім этапе конкурсу. Для ўдзелу ў другім этапе конкурсу абласныя выканаўчыя камітэты прадстаўлялі дакументы ў Міністэрства культуры. На гэтым этапе падводзіліся вынікі конкурсу і вызначаліся яго пераможцы.

Рэспубліканская адборачная камісія назвала пераможцаў конкурсу. Дарэчы, у склад рэспубліканскай камісіі увайшлі прадстаўнікі дзяржаўных органаў кіравання, арганізацый культуры, творчых саюзаў, за выключэннем прадстаўнікоў мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, якія ўдзельнічаюць у конкурсе. Рашэнні камісіі прымаліся адкрытым галасаваннем простаі большасцю галасоў членаў камісіі, якія прысутнічалі на пасяджэнні. Рашэнне камісіі лічыцца канчатковым.

Лепшым абласным выканаўчым камітэтам па рэалізацыі дзяржаўнай палітыкі стаў Віцебскі аблвыканкам. Эканомія бюджэтных сродкаў у выніку аптымізацыі складала 4 мільёны рублёў. Установы культуры атрымалі каля 13 мільёнаў пазабюджэтных рублёў. Летась на працу прынята 120 маладых спецыялістаў. Аблвыканкам з’яўляецца суарганізатарам дзевяці міжнародных фестывалю і святаў. Праведзена больш за 119 тысяч мерапрыемстваў. Супрацоўніцтва наладжана з культурна-грамадскімі аб’яднаннямі беларускай Латвіі і Літвы.

Лепшым раённым выканаўчым камітэтам стаў Гродзенскі райвыканкам. Тут створаны Гродзенскі раённы культурна-інфармацыйны цэнтр. Канцэртнае абслугоўванне адаленых і малана-сенных вёсак ажыццяўляе перасоўны культурны цэнтр, бібліятэчнае абслугоўванне — два бібліёбусы, адзін з іх пачаў працу летась. Бібліятэкі і музычныя школы цалкам укамплектаваны кадрамі. Падрыхтаваны дзевяць інавацыйных праектаў.

Азарыцкі сельскі выканаўчы камітэт (Калінкавіцкі раён) прызнаны лепшым сельскім выканкамам. Клубныя ўстановы арганізавалі тут работу 44-х клубных

фарміраванняў, якія наведвае 349 чалавек. Праведзена каля 800 мерапрыемстваў. Дзейнічае блізу 30 форм клубных паслуг. Па сельсавецце — больш за 2000 чытачоў. У бібліятэках праведзена каля сотні мерапрыемстваў. У Ліпавускай ДШМ навучаецца 254 дзіцяці.

Цягам тыдня, у тым ліку тады, калі нумар здаваўся ў друк, падводзіліся і вынікі рэспубліканскага конкурсу “Чалавек Года культуры”. Нагадаем, што ён мае наступныя намінацыі: “Выяўленчае мастацтва”, “Тэатральнае мастацтва”, “Музычнае мастацтва”, “Харэаграфічнае мастацтва”, “Эстраднае мастацтва”, “Цырковае мастацтва”, “Кінавідэамастацтва”, “Музейная дзейнасць”, “Бібліятэчная дзейнасць”, “Клубная дзейнасць”, “Народная творчасць”, “Народнае дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”, “Педагагічная дзейнасць з творчай моладдзю”, “Асвятленне пытанняў культуры ў сродках масавай інфармацыі”. Пра яго вынікі — у новых нумарах “К”.

Узнагароджанне пераможцаў конкурсаў плануецца ажыццявіць ва ўрачыстай абстаноўцы 3 лютага ў Бабруйску падчас выніковай калегіі Міністэрства культуры Беларусі.

K

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ГРАФІЛАУ. **Адказны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА.
рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН; **аглядальнікі рэдакцыі:** Дар’я АМЯЛКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Аліна САУЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕУСКІ, Алег КЛІМА, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **карэспандэнт** — Вольга РОПАТ; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Мая ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыя-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”, 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэзююцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.
“Культура”, 2017. Наклад 4 583. Інджы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Паглісана ў друк 27.01.2017 у 21.00. Замова 129. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

ру, зместу і мастацкага аздаблення, карціна можа быць аднесена да пэўнай узроставай катэгорыі. 15 снежня 2016 года Пастановай Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь № 81 вызначаны парадак суднасення ўзроставак катэгорый і індэксаў, на якія будуць арыентавацца тыя, хто бярэ фільмы да пракату і трансляцыі. Дакумент уступае ў сілу з 3 лютага 2017 года. З гэтага дня індэкс "0" — без узроставак абмежаванняў будзе адпавядаць узроставай катэгорыі "0". Індэкс "*" — дзецям да 12 гадоў прагляд фільма дазваляецца ў суправаджэнні бацькоў ці педагога — узроставай катэгорыі "12+ — фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія дасягнулі ўзросту дванаццаці гадоў". Індэкс "***" — дзецям да 14 гадоў дазваляецца прагляд ў суправаджэнні бацькоў ці педагога — катэгорыі "14+ — фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія дасягнулі ўзросту чатырнаццаці гадоў". Індэкс "****" — фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія старэйшыя за 16 гадоў — катэгорыі "16+ — фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія дасягнулі ўзросту шаснаццаці гадоў". Індэкс "*****" — фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія старэйшыя за 18 гадоў — катэгорыі "18+ — фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія дасягнулі ўзросту восемнаццаці гадоў". Да апошняй катэгорыі аднеслі і былы індэкс "Э18" — эратычны фільм, які дазволена для паказу гледачам, якія старэйшыя за 18 гадоў".

Далей эксперты звярнуліся да наступнага пункту парадку дня. Прадэманстравалі дакументы, якія звязаныя са спрэчнай сітуацыяй жыхаркі Гродна, якая ў адной з папу-

лярных сацсетак захавала ў альбоме здымак з групавой "любоўнай" сцэнай. Апошні пасля правядзення экспертызы быў прызнаны парнаграфічным, жанчыне па далейшым судовым разбіральніцтве было прызначана пакаранне. Гісторыя атрымала рэзананс у масмедыя. Зараз фота накіравана ў Камісію для паўторнага заключэння.

Кожны з членаў РЭК выказваў сваё меркаванне на конт таго, наколькі дадзена выява, што знаходзілася доўгі час у публічным доступе ў сеціве, падпадае пад вызначэнне парнаграфіі. Як пасля журналісту "К" удакладніла мастацтвазнаўства, прафесар кафедры мастацтва эстрады Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Ірына Смірнова: "Члены РЭК працуюць адпаведна з тымі дакладнымі крытэрыямі, якія распрацаваны і прадстаўлены нам у палажэнні аб працы Камісіі". Эксперты разумеюць, што хоць рашэнне РЭК носіць усяго рэкамендацыйны характар, за іх вердыктам усё ж стаяць лёсы людзей, таму імкнучца падыходзіць да справы як мага больш уважана.

За сталом раз-пораз гучалі шкадаванні, што суайчыннікі не ведаюць і не задаюцца аб механізме распаўсюджвання інфармацыі ў сацсетках, якімі яны карыстаюцца. А між тым некаторыя парталы запрамаваны так, што лайк пад відэа ці фота аўтаматычна перанакіроўвае гэты файл на "сцяну" кожнага з "фрэндаў". У іншых можа не быць менавіта такой функцыі, але альбомы, захаваныя на вашай старонцы, на якія вамі не накладзена абмежаванне,

апрыёры даступны любому інтэрнэт-карыстальніку. Адпаведна, любая захаваная там інфармацыя з фрывольным зместам падпадае пад артыкул аб распаўсюджванні парнаграфіі. Старшыня РЭК ужо казала са старонак "К": "Ваша асабістая справа, як вы інтымна арганізуеце ўласныя справы, што чытаеце і глядзіце, але датычнае выхаду да аўдыторыі мае жорсткія межы".

Напрыканцы пасяджэння была ўзнята тэма дзіцячай парнаграфіі і педафіліі ў інтэрнэце. Вось як гэта пракементавала "К" Ірына Смірнова: "Сёння распаўсюджванне парнаграфіі ў сеціве, асабліва таго сегмента, які звязаны з дзецьмі, набывае пагрозлівыя пачаткі. Нездарма 48 краін свету аб'ядналіся дзеля барацьбы з гэтай з'явай. І вельмі добра, што ў Беларусі таксама вядзецца актыўная барацьба супраць падобнага кантэнту. На мой погляд, процідзеянне распаўсюджванню дзіцячай парнаграфіі з'яўляецца абавязкам не толькі непазрэдня нашай Камісіі, але і абавязкам кожнага сацыяльна адказнага грамадзяніна".

Камісія паспела вырашыць усе пазначаныя ў парадку дня пытанні. Пасля праслухоўвання рэальных спраў разумееш, як шмат пастак падсцерагае кожнага ў неабсяжнай і, здавалася б, некантралюемай інтэрнэт-прасторы. Таму, каб не пападаць пасля ў складаныя абставіны і не спрачацца з законам, лепш лішні раз утрымацца ад лайка ці каментарыя (нават гнеўнага) і ўважліва сачыць за кантэнтам сваіх публічных е-старонак.

К

Ад Камісіі па прэміях Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці *

Камісія па прэміях Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі разгледзела матэрыялы па работах, творах і кандыдатах, якія вылучаны на саісканне прафсаюзных прэмій 2017 года, і паведамляе, што да ўдзелу ў конкурсе на саісканне прэмій дапушчаны:

I. За творы прозы, паэзіі і драматургіі (адна прэмія):

1. **Уладзімір Гаўрыловіч** — за кнігі "Анёлак мой, анёлак..." (Мінск: Выдавецкі дом "Звязда", 2014) і "Цяпло маладзіка" (Мінск: Беларускі Дом друку, 2013).

2. **Аляксандр Каліяда** — за зборнік вершаў "Берега" (Мазыр: КПУП "Колор", 2012).

3. **Аляксандр Карлюкевіч** — за кнігі "Братэрства" (Мінск: Выдавецкі дом "Звязда", 2014) і "Краязнаўчы рэсурс у вывучэнні беларускай літаратуры" (Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2015).

4. **Сцяпан Лаўшук** — за кнігу "Праз церні да брамы неўміручасці: Кандрат Крапіва і беларуская драматургія" (Мінск: Выдавецкі дом "Беларуская навука", 2016).

5. **Віктар Шніп** — за кнігу "Зайтра была адліга: дзённік раман паэта" (Мінск: Мастацкая літаратура, 2015).

II. За музычныя творы, канцэртна-выканальніцкую дзейнасць (адна прэмія):

1. **Ансамбль песні і танца "Медуніца" УК "Магілёўская абласная філармонія"** — за канцэртны праграмы апошніх гадоў.

2. **Алег Залётнеў** (аўтар музыкі), **Сяргей Макараў** (аўтар лібрэта і рэжысёр-пастаноўшчык) і **Рыгор Сарока** (галюны дырыжор і музычны кіраўнік) — за стварэнне рамантычнай оперы "Міхал Клеафас Агінскі. Невядомы партрэт" (2013 г.).

3. **Леанід Захлеўны** — за стварэнне цыкла песень "Запаветны бераг" на словы беларускіх паэтаў (2009 — 2016 гг.).

4. **Канстанцін Яскоў** (кампазітар), **Валерый Полеў** (харэограф) і **Людміла Ражкова** (аўтар лібрэта і кіраўнік праекта) — за стварэнне харавой сімфоніі "Вясна" для змешанага народнага хору і аркестра (2015 г.).

III. За работы ў галіне тэатральнага мастацтва і кінамастацтва (адна прэмія):

1. **Дзмітрый Багаслаўскі** (рэжысёр-пастаноўшчык), **Наталля Анішчанка**, **Аляксандр Пашкевіч** і **Любоў Пукіта** (выканаўцы роляў) — за стварэнне спектакля "Саша, вынесі смецце" па п'есе Н.Варажбіт у Беларускім дзяржаўным маладзёжным тэатры (люты 2016 г.).

2. **Уладзімір Галак** — мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў — за стварэнне і арганізацыю ў 2013 — 2016 гадах мініскай форуму вулічных тэатраў.

3. **Аляксандр Гарцуеў** (рэжысёр-пастаноўшчык), **Таццяна Мархель** і **Галіна Чарнабаева** (выканаўцы галоўнай ролі) — за стварэнне

спектакля "Тры Жызэлі" па п'есе А.Курэйчыка ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі (2013 г.).

4. **Наталля Дзяменцева** — артыст-вакаліст — за выкананне галоўнай ролі ў аперэце П.Абрахама "Баль у Саваі" ў Беларускім дзяржаўным музычным тэатры (Красавік 2016 г.).

5. **Валянціна Еранькова** (рэжысёр-пастаноўшчык), **Леанід Еранькоў** (аўтар музычнай канцэпцыі) і **Сяргей Жбанкоў** (выканаўца галоўнай ролі) — за стварэнне на высокім мастацкім узроўні спектакля "Пясняр" у Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя М.Горкага (2014 г.).

6. **Ніна Обухава** (рэжысёр-пастаноўшчык), **Наталля Аладка**, **Георгій Лойка** і **Раман Салаўеў** (выканаўцы галоўных роляў) — за стварэнне спектакля "Цень думкі нашай..." паводле драмы "Цені" Ф.Аляхновіча ў Нацыянальным акадэмічным драматычным тэатры імя Якуба Коласа (сакавік 2016 г.).

7. **Зінаіда Пасоціна** (рэжысёр-пастаноўшчык спектакля) — за пастаноўку спектакля "Завтра была война" паводле апавесці Б.Васільева ў тэатры-студыі "7 паверх" Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў (2013 г.).

IV. За творы жывапісу, скульптуры, графікі і прыкладнога мастацтва (адна прэмія):

1. **Тамара Васюк** і **Ала Непачаловіч** — дацэнты кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва УА "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў" — за ажыццяўленне сумеснага творчага арт-праекта "Узоры роднай зямлі": серыя дэкаратыўных кампазіцый керамікі і ткацтва (2016 г.).

2. **Юрый Герасімовіч** — мастак аддзела выставак установы "Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны" — за стварэнне дыярамы "Танкавы тэатр" у Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны (2016 г.).

3. **Аляксандр Прохараў** — скульптар, дэкан мастацкага факультэта УА "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў" — за стварэнне помніка князю Ізяславу ў г. Заслаўе і скульптуры "Гарадскія шалі" на пл. Свабоды ў г. Мінску (2014 г.).

4. **Рыта Цімохава** — мастак-графік, выкладчык УА "Мінская дзяржаўная гімназія-каледж мастацтваў" — за мастацкае афармленне і ілюстрацыі да кнігі для дзяцей "Казкі сіняй падушкі" (2013 г.), "Падарунак ад Дзеда Мароза" (2014 г.) і "Ноч Жука-Светлячка" (2016 г.).

V. За лепшы твор аб прафсаюзах (адна прэмія):

1. **Іван Вазміцель** і **Іван Мандрык** — за кнігу "Очеркі історыі прафсаюзаў Віцебшчыны" (Віцебск: Віцебская абласная друкарня, 2015).

2. **Надзея Грыб** і **Ксенія Суша** — за кнігу "Связь времен. 1945 — 2015" (Мінск: Белвагрупп, 2015 г.).

3. **Ганна Кароткіна** (аўтар музыкі) і **Валянціна Калатоўкіна** (аўтар слоў) — настаўнікі ДУА "Гімназія № 17 г. Мінска" — за напісанне "Гімна прафсаюза учителяў" (2015 г.).

VI. За актыўную работу па развіцці народнага мастацтва і аматарскай творчасці працоўных (адна прэмія):

1. **Алена Выхаванец** — дырэктар Палаца культуры ААТ "Нафтан", г. Наваполацк.

2. **Юрый Кастэнка** — старшыня пярвочнай прафсаюзнай арганізацыі ААТ "Бярозаўскі сыраробны камбінат".

VII. За выдатныя дасягненні аматарскіх калектываў мастацкай творчасці (адна прэмія):

1. **Заслужаны аматарскі калектыв Рэспублікі Беларусь тэатр танца "Прэм'ер-Спонайд"** культурна-спартыўнага комплексу ААТ "Полацк — Шкловалакно".

2. **Народны ансамбль народных інструментаў "Ліпнікі"** ДУА "Гарадзішчанская дзіцячая школа мастацтваў", г.п. Гарадзішча Баранавіцкага раёна Брэсцкай вобласці.

3. **Народны ансамбль песні і танца "Каларыт"** філіяла "Ваўкавыскія электрычныя сеткі" РУП "Гроднаэнерга", г. Ваўкавыск Гродзенскай вобласці.

4. **Народны ансамбль песні і танца "Яблынька"** ДУК "Гарадоцкі гарадскі Дом культуры", г. Гарадок Віцебскай вобласці.

5. **Узорны ансамбль танца "Шоу-данс" Асарці"** Палаца культуры "Нафтавік" РУП "ВА "Беларуснафта", г. Рэчыца.

6. **Фальклорны аматарскі ансамбль "Грамніцы"** УА "Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў", г. Мінск.

VIII. У галіне журналістыкі (адна прэмія):

1. **Аліцья Пінота** — за цыкл публікацыяў "Социальное партнерство во благо человека труда", апублікаваны ў газетах "Беларус-МТЗ обозрение" ў 2012 — 2016 гг. і "Вестник профсоюза "БЕЛПРОФМАШ" у 2016 г.

2. **Аляксандр Ёдзіцкі** — за кнігу "Лица. Судба семьи в судьбе страны: документальный роман" (Брест: Альтернатива, 2011 г.) і "Беседа. "Встречи" и "Лица": Автографы" (Брест: ОАО "Брестская типография", 2015 г.).

Камісія звяртаецца з просьбай да творчых саюзаў, культурна-асветных устаноў, прафсаюзных і грамадскіх арганізацый, калектываў прадпрыемстваў і навучальных устаноў, грамадзян рэспублікі правесці абмеркаванне кандыдатур на саісканне прэмій Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі 2017 года ў галіне літаратуры, мастацтва, журналістыкі і аматарскай творчасці.

Вашы прапановы, водгукі, заўвагі просім накіраваць да 1 сакавіка 2017 г. на адрас: Савет Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі, Камісія па прэміях ФПБ (пакой 915), пр-т Пераможцаў, 21, 220126, г. Мінск, тэл. 203 95 83.

Гальдоні, Сп'яцы, Мурана...

Культурны дыялог можа стаць рэальным штуршком для шчыльнага ўсебаковага супрацоўніцтва — менавіта з такім пасылам быў аб'яўлены Год італьянскай культуры ў Беларусі ў 2017-м.

Пасольства Італьянскай Рэспублікі сумесна з міністэрствамі замежных спраў абедзвюх краін сталі ініцыятарамі гэтай маштабнай падзеі, прымеркаванай да 25-годдзя ўстанавлення дыпламатычных зносін паміж дзяржавамі.

24 студзеня на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры Рэспублікі Беларусь Надзвычайны і Паўнаважны Пасол Італіі ў Беларусі Стэфана Бьянкі і міністр культуры нашай краіны Барыс Святлоў распавялі пра план на 2017 год у гэтым кантэксце. Па-першае, культурнае яднанне — візуальнае выражэнне — падрыхтаваны адмысловы лагатып, што сімвалізуе сувязь і падабенства такіх, здавалася б, розных народаў. Па-другое, больш за 30 афіцыйных мерапрыемстваў ужо ўнесена ў план на год.

Так, з 8 па 12 лютага на ХХІV Мінскай міжнароднай кніжнай выставе-кірмашы будзе працаваць італьянскі павільён, 18 і 19 лютага ў Нацыянальным акадэмічным

драматычным тэатры імя Максіма Горкага адбудуцца паказы камедыі "Карчмарка" Карла Гальдоні (рэжысёр Матэа Сп'яцы). Гэты ж рэжысёр ставіць у Беларускім дзяржаўным тэатры лялек спектакль "Пансіён Бельведэр", яго пакажуць 24 сакавіка. Італьянцы прымуць удзел і ў V Міжнародным форуме вулічных тэатраў у маі. Выставы "Трыпціч Хуткасі" знакамітага футурыста Джэрарда Даторы ў Нацыянальным мастацкім музеі і "Мастацкае шкло з Мурана" ў Нацыянальным гістарычным праідуюць цягам 2017-га.

Італьянцы сапраўды вырашылі ўкараніцца ў беларускае культурнае жыццё — днём італьянскага дызайну (2 сакавіка), VIII паказам "Мода Італія" (30 — 31 сакавіка), удзелам у фестывалі еўрапейскага кіно, тыднем фатаг-

рафіі, джазавымі вечарамі і гэтак далей. Спідар Бьянкі паабяцаў не абысці ўвагай і беларускія рэгіёны: хутчэй за ўсё знаёмства з італьянскай культурай там адбудзецца праз фотавыставы і кінапаказы.

Дадамо: пасольства працягвае прымаць прапановы з боку як дзяржаўных устаноў, так і прыватных асоб аб супрацоўніцтве ў рамках Года італьянскай культуры ў Беларусі.

Тым часам у рамках Года беларускай культуры на Сардыніі, які арганізаваны ганаровым консульствам Рэспублікі Беларусь у горадзе Кальяры, аб'яўляецца адкрыты конкурс народных калектываў. Пераможца прыме ўдзел у двух канцэртах у італьянскім рэгіёне з 10 па 15 мая. Падрабязная інфармацыя на сайце консульства.

К

Беларусь самым бліжэйшым часам стане яшчэ больш адкрытай для іншаземцаў. Згодна з Указам Прэзідэнта Беларусі ад 9 студзеня бягучага года № 8 “Аб усталяванні бязвізавага парадку ўезду і выезду замежных грамадзян”, на тэрыторыі краіны змогуць знаходзіцца без віз тыя замежнікі, якія прыехалі да нас праз пункт пропуску “Нацыянальны аэрапорт Мінск” на тэрмін не большы за пяць сутак. Такім ільготным становішчам могуць скарыстацца грамадзяне 80 краін. Дакумент, да слова, уступіць у дзеянне літаральна праз некалькі тыдняў. Але што з таго займаюць установы сферы культуры і ці гатовы яны да прыёму замежных гасцей?

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Без віз? На сайт!

Як кажа намеснік начальніка ўпраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Беларусі Алег Скарына, прыняты дакумент адкрывае новыя магчымасці для прыезду ў нашу краіну замежных гасцей:

— Мы вельмі спадзяемся, што дзякуючы Указу Прэзідэнта нашы суайчыннікі, якія пражываюць за мяжой, будуць часцей наведваць Беларусь, установы культуры, культурныя мерапрыемствы, — адзначыў суразмоўца. — Акрамя таго, гэты Указ паспрыяе таму, што да ўдзелу ў культурных мерапрыемствах, што ладзяцца ў Беларусі, будзе значна прасцей запрасіць замежных выканаўцаў і артыстаў. Хоць, вярта адзначыць, гэтыя людзі падчас прыезду ў краіну бясплатныя візы атрымлівалі і раней: справа была больш у тэрмінах падачы заявак, чым у саміх візах...

Сапраўды, ніхто не спрачаецца, што адмена віз — вельмі пазітыўны момант для развіцця ўязнога турызму. Гэта разумеюць як у турыстычных арганізацыях, так і ва ўстановах культуры.

— Раней трэба было губляць час (а часам таксама і нервы) для таго, каб атрымаць візу, патрабавалася ехаць у пасольства, збіраць паперы, мець запрашэнне ад турфірмы з Беларусі.. Усё

гэта не спрыяла энтузізму патэнцыйных турыстаў — наведвальнікаў нашай краіны, — адзначыла “К” кіраўнік турыстычнай арганізацыі “Віаполь” Галіна Патаева. — Цяпер паездка ў Беларусь становіцца лёгкай: купіў білет і можна ехаць... Але паўстае тады іншае пытанне — для чаго? І тут трэба нямаля працаваць, каб заахваціць турыстаў нашым прывабным турыстычным прадуктам.

Некаторыя работнікі культуры і установы сферы ўжо “шчыруюць” над падачай свайго цікавага культурнага прадукту напоўніцу. Напрыклад, як заўважыла “К” намеснік дырэктара Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Яўхіма Карскага Марына Ігнатова, на іхнім сайце можна адшукаць не толькі паведамленні пра бібліятэчныя паслугі, але і паглядзець віртуальныя кніжныя выставы, а таксама ўбачыць каляндар тых падзей (у тым ліку, натуральна, і культурных), якія плануецца зладзіць цягам года на Аўгустоўскім канале ды ў самім Гродне.

І плён ад гэтай дзейнасці ўжо доволі адчувальны. Напрыклад, як паведамілі “К” ва ўпраўленні адукацыі, спорту і турызму Гродзенскага аблвыканкама, магчымасцю наведваць Гродна і наваколле

без візы (што сталася магчымым з канца кастрычніка 2016 года) ужо скарысталіся амаль тры тысячы замежнікаў з 20 краін свету. Найбольш актыўнымі былі жыхары краін-суседкаў — Літвы і Польшчы, а самым папулярным пунктам турыстычных маршрутаў застаецца Гродна. Да новага сезона на Аўгустоўскім канале ствараецца і адпаведная інфраструктура, а таксама плануецца ладзіць разнастай-

аўтамабілях. Тыя ж, хто дабярэцца да Беларусі паветраным шляхам, верагодна будуць завітаць у іншыя цікавыя месцы краіны — Нацыянальны гістарычна-культурны музей-запаведнік “Нясвіж”, музей “Замкавы комплекс “Мір” і некаторыя іншыя ўстановы. Гэта разумеюць і ў турфірмах.

— І за 5 дзён у нашай краіне ёсць на што паглядзець, — кажа дырэктар фонду “Кра-

аматару мінуўшчыны: у Крычаве — на палац Пацёмкіных, у Жылічах — на цэлы комплекс старадаўняга палаца-паркавага ансамбля, у Мсціслаўлі — на шматлікія гістарычныя цікавосткі. Праўда, распавесці пра іх у гэтых паселішчах ды і ў абласным цэнтры замежнаму турысту можа і не быць каму.

Напрыклад, як кажа дырэктар Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя

дырэктар установы. — Аднак на сёння мы не маем экскурсаводаў, якія ладзілі б экскурсіі на англійскай мове. Нават музейныя экспанаты ў нас падпісаныя толькі на беларускай мове. Натуральна, з улікам новых тэндэнцый, трэба, каб подпісы былі таксама і на замежнай мове.

Па словах Віктара Аненкава, такі пераклад не запатрабуе вялікіх фінансавых высілкаў. У той жа час, імгненна

Турысты галасуюць... нагамі

Кадр з новага прэзентацыйнага роліка пра нашу краіну “Беларусь. Звыш за чаканне”.

Наколькі гатовыя ўстановы культуры да наплыву гасцей з 80 краін?

няя культурныя, спартыўныя і забаўляльныя мерапрыемствы. Дарэчы, новы Указ Прэзідэнта Беларусі не адмяняе ранейшых дакументаў аб праве бязвізавага ўезду іншаземцаў на тэрыторыі Белавежскай пушчы і Аўгустоўскага канала.

Аэрапорт як брама

З іншага боку, наўрад ці тыя, хто ездзіць у Гродна без віз, абяруць для ўезду ў Беларусь “Нацыянальны аэрапорт Мінск”: яны хутчэй прыедуць да нас на асабістых

іна замкаў” Аляксандр Варыкіш. — Можна сказаць, што “Нацыянальны аэрапорт Мінск” робіцца своеасаблівай уязной брамай у краіну, адкуль замежнік можа вандраваць куды заўгодна. І гэта не можа не радаваць тых, хто адказвае за турыстычны бізнес.

Але што могуць прапанаваць іншыя ўстановы культуры, акрамя “раскручаных” Нясвіжа і Міра, замежным наведвальнікам? Скажам, у Магілёве і ў раённых цэнтрах Магілёўшчыны ёсць на што паглядзець замежнаму

Еўдакіма Раманава Віктар Аненкаў, хоць некаторыя замежнікі ўжо сёння цікавяцца тымі паслугамі, якія могуць прапанаваць для іх музейшчыкі, належных умоў для такога турыстычнага кантынгенту ў іх пакуль не створана.

— Наш музей разам з этнаграфічным філіялам мае 6 самабытных стацыянарных экспазіцый, таму ў нас ёсць на што паглядзець, і мы рады гэтаму Указу Прэзідэнта Беларусі, які адкрывае дарогу ў нашу краіну іншаземным турыстам, — кажа

памяняць усе подпісы проста немагчыма: гэта праца будзе праводзіцца ва ўстанове цягам года. А пакуль замежны турыст, які завітае ва ўстанову культуры, можа скарыстацца аўдыягідам на англійскай мове і, такім чынам, атрымаць належнае ўяўленне пра музейную экспазіцыю.

А як падрыхтаваны да замежнага турыста ў Брэскай абласной філармоніі?

— У нас адсутнічаюць праграмы, буклеты і візітоўкі на англійскай мове, — кажа “К” дырэктар установы Таццяна Калтынаева. — Няма пакуль і англамоўнай версіі сайта, хача планы па яе стварэнні, як і па стварэнні беларускамоўнай, безумоўна, ёсць. Мы днямі ўкаранілі паслугу онлайн-пакупкі білетаў, так што любы замежны глядач можа загадаць набыць білет на нашу імпрэзу і завітаць у Брэст. Так, да слова, робяць некаторыя жыхары сумежа Польшчы і Украіны.

Не проста замежным глядачам будзе і ў віцебскім Беларускім тэатры “Лялька”: тут таксама ні праграм, ні буклетаў на спектаклі на замежных мовах пакуль што не стварылі.

— Мы маем толькі прэзентацыйны буклет на беларускай і англійскай мовах, які распавядае пра наш тэатр

“Мы раз’яднаныя” — гэты выраз лейтматывам гучаў падчас працяглай гаворкі ў рамках “круглага стала” на тэму “Нацыянальная тэатральная прэмія: вопыт і перспектывы развіцця”. Па адчуванні мастацкага кіраўніка Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Валерыя Анісенкі, каб абмеркаваць набалелае і вынайсці шляхі выйсця з праблем, тэатральная грамада сустракалася ледзь не за савецкім часам. Мо таму дыскусія праходзіла эмацыйна і раз-пораз адыходзіла ад асноўнай тэмы да больш шырокіх пытанняў тэатральнага жыцця. Прадстаўнічы сход знайшоў згоду ў адным: сітуацыя з прэміяй у сённяшнім яе выглядзе заходзіць у тупік, таму неабходна яшчэ неаднаразова дэталёва абмеркаваць пункты палажэння аб яе правядзенні. Балазе да пачатку наступнага рэспубліканскага конкурсу час трывае.

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Аліны САЎЧАНКА

Сланы, буслы і прэстыж

Распачатая мінулым разам размова (пра гэта — у “К” № 3) не змагла ўмясціцца ў невялікі інфармацыйны тэкст, бо прапаноў за дзве з паловай гадзіны было выказана нямаля. Зразумела, заўсёды будучы мецца незадаволеныя вынікам і размеркаваннем “сланоў”, аднак крытычная маса ўсё роўна не павінна перавышаць пэўнага пункту кіпення. Пасля завяршэння сёлетага спаборніцтва многія загава-

рылі пра памяншэнне значнасці прэміі ў параўнанні з яе першымі крокамі. Валерыя Анісенка выказаўся ўвогуле катэгарычна: “Даводзіцца канстатаваць, што чацвёртая прэмія “здэмулася...” Знайсці выйсце са становішча за прасілі рэжысёраў, мастакоў, дырэктараў тэатраў, профільных крытыкаў і педагогаў. Асабіста мне падалося, што спісу ўдзельнікаў бракавала прадстаўнікоў ад усіх вылучаных на прэмію відаў сцэнічнага мастацтва. На сходзе не было айчынных лялечнікаў,

Варыянтнасць існавання

Падчас пасяджэння “круглага стала”: Сяргей Кавальчык і Эдуард Герасімовіч; Павел Палякоў, Уладзімір Галак і Алена Турава. / Фота Аліны САЎЧАНКА

Ці можа Нацыянальная тэатральная стаць ядром, што аб’яднае тэатральную грамаду?

майстроў оперы і балета, а каму ж, як не ім, распавесці бачанне сітуацыі з іх намінацыямі знутры... Не прысутнічалі і прадстаўнікі рэгіянальных тэатраў (за выключэннем вышэйназванага спадара Анісенкі), а між тым гаворка тычылася конкурсу рэспубліканскага ўзроўню. Спадзяюся, гэта толькі першы з дыспутаў і далейшыя абмеркаванні ахопяць усе колы тэатральнай супольнасці краіны...

Старшыня Беларускага саюза літаратурна-мастацкіх крытыкаў, доктар мастацтвазнаўства, прафесар Рычард Смольскі бачыць адзін з варыянтаў заахвочвання і ўмацавання прэстыжу конкурсу ў магчымай карэляцыі перамогі ў рэспубліканскім конкурсе з дзяржаўнымі ганаровымі званнямі: “Прынамсі, калі лаўрэатам прэміі стаў заслужаны артыст, дык чаму не скараціць яму тэр-

мін для атрымання наступнага звання? Ці атрымаў “...Бусла” малады акцёр — дык дайце яму магчымасць стаць кавалерам ордэна Францыска Скарыны. Калі яшчэ моладзь да ганаровага звання дойдзе...”

Усё “вымяраецца” відэа?

Але ў першую чаргу прэстыж конкурсу складаецца з прафесійнасці журы і якасці

прадстаўленых на конкурс спектакляў. Апошняе цалкам залежыць ад скрупулёзнасці працы адборчай камісіі. Вось якраз “оптыка” адборшчыка і стала самай балючай кропкай дадзенага дыспуту. Адпаведна з палажэннем, на першым этапе адбор будучых канкурсантаў адбываецца па відэазапісах, якія тэатры дасылаюць на адрас аргкамітэта. Прафесар кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў Вячаслаў Іванюскі быў у адборчай камісіі адной з прэміяў і згадаў, як складана скласці ўяўленне пра пастаноўку па дрэнным запісе: “У гэтым выпадку

і некаторыя яго пастаноўкі, — патлумачыў дырэктар установы Аляксандр Грыгор’еў. — Але адначасу, што лячэныя пастаноўкі, на мой погляд, не патрабуюць значных намаганняў для разумення з боку замежніка.

Да таго ж, як кажа Аляксандр Грыгор’еў, установа сёння мае ажно тры версіі сайта: беларускую, рускую і англійскую, таму з некаторымі тлумачэннямі пра той ці іншы спектакль замежны глядач можа азнаёміцца онлайн.

Але ж многія ўстановы культуры сваіх старонак на замежных мовах пакуль не займелі. Напрыклад, у Гомельскага абласнога цэнтру народнай творчасці ні англамоўнай, ні беларускамоўнай версіі сайта няма. Ёсць толькі рускамоўная версія, якая наўрад ці задаволіць замежнікаў з краін Еўропы. Ды і да сустрэчы замежных гасцей супрацоўнікі цэнтру пакуль што не надта падрыхтаваны.

— На сёння ў нас няма ні буклетаў на замежных мовах, акрамя рускай, няма і англамоўных брашур, якія б распавядалі пра абрады і звычэй Гомельшчыны, — кажа вядучы метадыст Гомельскага абласнога цэнтру народнай творчасці Людміла Мельнікава. — І тут сапраўды ёсць над чым працаваць. Праўда, хутчэй за ўсё, гэта пытанне варта пераадраваць у абласное ўпраўленне і раённыя аддзелы адукацыі, спорту і турызму, а не да сферы культуры, бо гэта не наша асноўная задача. Мы толькі можам дапамагчы зладзіць той або іншы абрад, культурнае мерапрыемства, імпрэзу, на якія, цалкам магчыма, завітае і замежны турыст.

Што ж, слушная думка. Заўважу толькі, што турызм ды культура і сёння, і заўтра былі і будуць звязаныя паміж сабой. А піярыць сябе, да слова, можна і без буклетаў, тым больш, інтэрнэт і сацыяльныя сеткі дазваляюць сёння без асаблівых цяжкасцяў адшу-

каць і аматараў-перакладчыкаў, і прыхільнікаў народнай спадчыны, якія “сябруюць” з англійскай ці іншымі замежнымі мовамі... Было б, як кажуць, жаданне...

Як бачна праз наш невялікі агляд, літаральна лічаныя суразмоўцы і ўстановы культуры падрыхтаваныя да прыезду замежных гасцей, як кажуць, “на ўсе сто”. І гэта рэаліі, ад якіх не адмажнешся. Ці змаглі работнікі сферы вырашыць агучныя пытанні, будзе бачна, хутчэй за ўсё, напрыканцы гэтага года, калі Беларусь будзе падводзіць вынікі і падлічваць рэальныя фінансавыя і іміджавыя здабыткі ад бязвізавага рэжыму, усталяванага для замежных турыстаў.

І апошняе. Як вядома, замежны турыст — натура спешчаная. Перад ёй, як казала Галіна Патаева, ляжыць увесь свет. І каб гэты турыст абраў для паездкі Беларусь, трэба вельмі дакладна вызначыць, чым мы адметныя, чым мы лепшыя за суседзяў, “раскруціць сябе” — і толькі тады чакаць нейкіх вынікаў... А адсюль...

— А адсюль паўстае пытанне прывабнага брэнду Мінска і ўсёй Беларусі, прамочыі краіны на сусветным турыстычным рынку, — адзначае тая ж Галіна Патаева. — Ведаецца, у турызме ёсць такое выслоўе: “Турысты галасуюць нагамі”. Гэта значыць, папулярным з’яўляецца тая краіна, куды турысты едуць. І таму ад выразаў нахштальт “Сінявокая Беларусь, у нас вельмі прыгожа і чыста” патрэбны пераход да дызайнерскіх буклетаў нахштальт “7 прычын, каб паехаць у Беларусь”. Буклетаў, якія зрабляць сапраўдныя майстры графічнага дызайну, як, напрыклад, Уладзімір Цёлсер.

Як на мой погляд, досыць слушныя словы. Прыслухаемся?

Наведвальнікі Музея сучаснай беларускай дзяржаўнасці звычайна акрамя асноўнай экспазіцыі могуць пабачыць тую ці іншую спецыялізаваную выставу, прысвечаную нашай сацыяльнай і культурнай рэчаіснасці, актуаліям знешняй і ўнутранай палітыкі Беларускай дзяржавы. Вось і зараз у музеі праходзіць выстава, прымеркаваная да 25-годдзя ўсталявання дыпламатычных зносін паміж Рэспублікай Беларусь і Кітайскай Народнай Рэспублікай, пачатак якім быў пакладзены 20 снежня 1992 года.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

25 год сяброўства і супольнай працы

Выстава знаёміць з такімі супольнымі праектамі, як стварэнне індустрыяльнага парку “Вялікі камень”, адкрыццё намаганнямі Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта і прамысловай карпарацыі “Цюань Шэн” Цэнтру па камерцыі, навуцы, адукацыі і культуры правінцыі Ганьсу для правядзення сумесных даследаванняў, адкрыццё Інстытутаў Канфуцыя ў структуры шэрагу ВНУ Беларусі. Наша краіна бярэ ўдзел у праекце “Новы шоўкавы шлях”, які мусіць звязаць транспартнымі камунікацыямі Далёкі Усход і Заходнюю Еўропу.

На выставе прадстаўлены матэрыяльныя аб’екты, якія сімвалічна ўвасабляюць плён беларуска-кітайскага супрацоўніцтва. Найперш варта згадаць падарункі Кіраўні-

ку дзяржавы, ураду і народу Беларусі ад кіраўнікоў Кітая, дыпламатаў, арганізацыйнага парку “Вялікі камень”, арганізацый КНР. Гэтыя прадметы цікавыя не толькі сваім статусам, але і тым, што адлюстроўваюць культурныя традыцыі далёкай краіны і эстэтыку, адрозную ад звыклых нам еўрапейскай. Наведвальнікі пабачаць каштоўныя экспанаты з фондаў музея, а таксама прадметы, перададзеныя рознымі арганізацыямі. Сярод іх — Ордэн Дружбы Кітайскай Народнай Рэспублікі, ваза — падарунак Старшыні Кітайскай Народнай Рэспублікі Ху Цзіньтао, унікальныя мастацкія артэфакты, рэстаўраваныя супольна беларускімі і кітайскімі навукоўцамі з выкарыстаннем найноўшых тэхналогій; экспанаты, якія прадстаўляюць дзейнасць Інстытута Канфуцыя ў Беларусі. Шэраг

прадметаў трапілі ў экспазіцыю з Палаца Незалежнасці, дзе ёсць выставачная зала, у якой можна пабачыць падарункі нашаму Прэзідэнту, народу, дзяржаве. Спрычыніліся да арганізацыі выставы прадстаўніцтва Інстытута Канфуцыя у нашых ВНУ. Некаторыя прадметы прадстаўлены грамадзе ўпершыню. Алег Рыжкоў, дырэктар Нацыянальнага гістарычнага музея, у структуру якога ўва-

як раней, загадзя складаць заяўку на наведванне, дастаткова прад’явіць на ўваходзе пасведчанне асобы: аглядаць экспазіцыю можна самастойна, а можна далучыцца да групы з экскурсаводам. Дзякуючы гэтым зменам у арганізацыі працы музея, колькасць наведвальнікаў узрасла ўтрая: летась з экспазіцыі азнаёміліся 27 тысяч чалавек.

Выстава ў Музеі гісторыі сучаснай беларускай дзяр-

жаўнасці адкрылася 25 снежня, а за пару дзён да таго ў Доме дружбы прайшла ўрачыстая імпрэза, прысвечаная 25-годдзю ўсталявання дыпламатычных адносін паміж Беларуссю і Кітаем. Да гэтай даты прымеркаваны выпуск кнігі “Беларуска-кітайскія стасункі ва ўспамінах беларускіх паслоў”, выданага па замове і пры фінансавай падтрымцы Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Ініцыятар праекта і складальнік кнігі — Анатоль Тозік, дырэктар Рэспубліканскага інстытута кітаязнаўства імя Канфуцыя БДУ, прафесар кафедры дыпламатычнай і консульскай службы БДУ, Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Рэспублікі Беларусь у КНР у 2006 — 2011 гадах.

Дарэчы, у канцэптуальным сэнсе, структурай і вобразам музей у будынку Адміністрацыі Прэзідэнта падобны на аналагічныя музеі ў іншых краінах. Гэта, па словах Алега Гар’евіча, адзначаючы і прафесіяналы-музейшчыкі, і паспалітыя наведвальнікі. Па іх жа сведчаннях, экспазіцыя цалкам адпавядае задачам дзяржаўнай ідэалогіі і культурнага асветніцтва. Ужо з паўгода наведвальнікам стала прасцей трапіць у Музей сучаснай беларускай дзяржаўнасці. Спрошчана працэдура кантролю. Ужо не трэба,

як раней, загадзя складаць заяўку на наведванне, дастаткова прад’явіць на ўваходзе пасведчанне асобы: аглядаць экспазіцыю можна самастойна, а можна далучыцца да групы з экскурсаводам. Дзякуючы гэтым зменам у арганізацыі працы музея, колькасць наведвальнікаў узрасла ўтрая: летась з экспазіцыі азнаёміліся 27 тысяч чалавек.

Кітайскія госці падчас адкрыцця выставы. / Фота прадастаўлены Нацыянальным гістарычным музеем Рэспублікі Беларусь

няма гаворкі пра тое, каб годна ацаніць работу акцёра ці рэжысёра! Адзін з членаў журы сёлетняй прэміі паскардзіўся на ўмовы працы, калі трэба прыняць рашэнне па спектаклі, аднак у тузіна экспертаў ёсць толькі адзін дыск на ўсіх іх дзве ў распараджэнні... Бывала, што “прысуд” выносілі па хвілінах дзесяці з усяго дыска, а становішча выратаваў эксперт, які адзін з усіх бацьчых пастаноўку жывым... Загадчык кафедры рэжысуры тэатральнага факультэта БДМ Віталь Катавіцкі дадаў, што ў журы ўсё ж быў час паглядзець увесь спектакль цалкам, аднак чуў ад некаторых: “І так зразумела!”

Каб пазбавіцца ад такіх недарэчнасцей і зрабіць працу камісіі больш аб’ектыўнай, многія прапанавалі ўвесці абавязковае патрабаванне ацэньваць спектаклі, якія вылучаюцца да ўдзелу ў конкурсе, паводле жывога паказу. Напрыклад, у Расіі, як сведчыць афіцыйны сайт аналагічнага нацыянальнага тэатральнага конкурсу, экспертны савет за сезон паглядзеў 774 прэм’еры, з якіх у асноўны конкурс патрапіла 70 спектакляў. Наша краіна больш кампактная, таму павін-

на быць вялікай праблемай даехаць да таго ці іншага тэатра... Выступоўцы згадвалі колішні досвед, калі вядучых крытыкаў на працягу сезона на міністэрскім аўтобусе вывозілі на прэм’еры ва ўсе абласныя цэнтры. “Жывыя” прагляды адбіліся б на прэс-выжнанні конкурсу, а яшчэ выправілі сітуацыю з масмедыя, бо сёння, у асноўным, да чытача даходзяць рэцэнзіі на сталічныя прэм’еры, а пра рэгіянальныя ён даведваецца хіба па выніках мінскіх гастроляў пэўных тэатраў. І тэатральным дзеячам тая “праглядзі” пайшла б на карысць, бо часта рэгіёны застаюцца па-за жывымі абмеркаваннямі сваёй працы і слушнымі заўвагамі прафесіяналаў. Па словах спадара Іваноўскага, пасля прагляду крытыкі маглі б параіць калектывам, на якую канкрэтна з намінацый можна вылучыць тую ці іншую працу, бо самі тэатры часам губляюцца з выбарам. Па меркаванні кіраўніка Цэнтру беларускай драматургіі Аляксандра Марчанкі, “эстэтычны перавагі адборшчыкаў павінны быць відавочнымі”. Сённяшняй сістэме адбору не хапае празрыстасці. Верагодна, напружанне можна зняць, калі будучы намінантаў да-

звольць прапаноўваць не тэатрам (альбо не толькі ім), а куратарам.

Хто хаваецца за кулісамі?

Прагучала нямаля прапанова нахонт перагляду пераліку намінацый. Раілі вярнуцца да спісу першай прэміі, дадаць дыплом за работу тэатральнага крытыка, адзначаць сучасных айчынных драматургаў, тым самым заахвочваць іх да стварэння новых твораў. Усё ж не трэба забываць, што тэатр — мастацтва калектывнае, і нека дзіўна вылучаць толькі акцёраў і лепшыя спектакль, забываючыся на ўсіх тых, без каго прэм’ера проста не пабачыла б свет. Між іншым, на расійскім конкурсе, на які так часта спасылаюцца нашы тэатралы, уручаюць каля 50 “Залатых масак” і спіс намінацый вар’іруецца ў залежнасці ад віду мастацтва. Дадаткова адзначаюць у музычным напрамку працу дырыжора, у драматычным — ролю другога плана, мастака-пастаноўшчыка, мастака па касцюмах, мастака па святле (апошнія тры прэміі таксама з’яўляюцца ў намінацыі за лепшы спектакль сярод му-

зычных тэатраў), паасобку лепшы спектакль малой і буйной формы, у тэатры лялек — мастака. А ёсць яшчэ намінацыя за лепшы эксперымент і спецыяльныя прэміі журы. Хочацца верыць, што беларуская Нацыянальная тэатральная таксама стане больш прадстаўнічай па ахопе катэгорый...

Пры ўсіх акалічнасцях і зменах намінацый журы просіць у аргкамітэта ўсё ж не забывацца на існаванне. Кіраўнік аддзела тэатральнага мастацтва Цэнтру даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Вераніка Ярмалінская здзівілася, што летась уручаць прэміі паклікалі вядомых людзей, але не ўспомнілі пра журы, якое увесь тыдзень вызначала тых самых лаўрэатаў: “Нашы камісіі ўзначальваюць выбітныя дзеячы, упэўнена, трэба было паклікаць на сцэну старшыняў, тым самым прадставіўшы публіцы журы. Шчыра кажучы, нам на цырымоніі закрыцця было нават няёмка прысутнічаць...”

Засвоіць гарадскую прастору

Мастацкі кіраўнік Нацыянальнага цэнтру сучасных

мастацтваў Уладзімір Галак загаварыў пра знешні бок справы, бо рэспубліканскаму конкурсу не хапае не толькі пастаяннай дырэцыі, але і інфармацыйнага цэнтру. “Правільны SMM і дакладнае пазіцыянаванне ў сёцвее дазваляе як заахвочыць гледача, так і дапамагчы стварыць неабходную нам “аскараносную” атмасферу, а форум зараз не мае прадстаўніцтва ў сацыяльных сетках, у яго няма нават банальнага сайта, куды глядач мог бы ў любы момант зайсці”, — слушна зазначыў прамоўца. Насамрэч, звычайнаму гледачу было нялёгка арыентавацца ў праграме прэміі: не на ўсіх афішах было пазначана, што спектакль ідзе ў рамках рэспубліканскага конкурсу, часта не хапала зводных праграмак, каб зарыентавацца, у якую ўстанову культуры накіроўвацца далей. Інфармацыйны цэнтр змог бы аператыўна рэагаваць на такія незапланаваныя выпадкі, як адмена канкурснага паказу.

Прадстаўнік НЦСМ прапанаваў таксама ўвесці серыю дадатковых мерапрыемстваў спецыяльна пад падзею: “Напярэдадні фінальнага этапу можна рабіць шмат рэчар

перфарматыўнага характару ў гарадской прасторы, каб прыцягнуць увагу людзей да будучай падзеі. Сам тэатральны тыдзень насыціць адукацыйнымі мерапрыемствамі, лекторыямі, майстар-класамі ад тых жа лаўрэатаў для рознай аўдыторыі... У Нацыянальнай тэатральнай прэміі ёсць цудоўны адміністрацыйны рэсурс: можна звяртацца ў розныя інстытуцыі, пазнаць, каб запрашаць праз іх пасрэдняцтва ў Мінск цікавых персон, якія будуць праводзіць майстар-класы з гледачамі ці дэбаты з удзельнікамі”.

Сапраўды, засноўвалі конкурс у тым ліку і для далучэння да тэатральнага мастацтва шырокіх слаёў грамадства, але далёка не ўсе залы падчас леташніх паказаў канкурсантаў змаглі прадэманстраваць поспех у гэтым напрамку... Можа, прыспеў час задзейнічаць у чарговым рэбрэндынгу прэміі тэатральную моладзь? Прынамсі, спадар Галак упэўнены, што тая дадатковыя імпрэзы абыдуцца прэміі танна, а вось эффект уздзеяння на канчатковага спахвочыцца — гэта значыцца, на гледача — будзе сапраўды моцным.

Моладзі ўласціва ўсімі праўдамі і няпраўдамі рвацца ў сталіцы, бо, па меркаванні многіх, толькі тут ёсць магчымасць пабудаваць яскравую кар’еру. Творцы тут — не выключэнне. Мой суразмоўца актёр Іван ТРУС сваім прыкладам даводзіць, што галоўнай меркай поспеху з’яўляецца ўсё ж талент, а не месца пражывання. Пасля дзевяці гадоў прафесійнай дзейнасці ў сталіцы ён з’ехаў у Магілёў. Яшчэ не завяршыўся яго другі сезон у Абласным драматычным тэатры, а Іван ужо шчыльна заняты ў рэпертуары і з’яўляецца ўладальнікам Нацыянальнай тэатральнай прэміі-2016 у намінацыі “Лепшая мужчынская роля ў спектаклі тэатра драмы”.

Настасся ПАНКРАТАВА

— Мне падалося, што падчас цырымоніі ўзнагароджання Нацыянальнай тэатральнай прэміі адной з самых пранікнёных прамой стала менавіта ваша, калі вы са сцэны падзякавалі вашаму майстру Фаме Варанецкаму за тое, што ён навучыў вас дыхаць...

— Фаму Сільвестравіча, заслужанага артыста Беларусі, прафесара, я лічу сваім тэатральным бацькам. Пры першай сустрэчы ён нешта ўва мне разгледзеў і пасля дапамагаў на працягу ўсёй вучобы, а часта і прыкрываў сваімі плячыма. За чатыры гады навучання мяне хацелі адлічыць чатыры разы праз дысцыпліну. Апошнім разам быў нават падпісаны загад аб выключэнні мяне з шэрагу студэнтаў, аднак Фама Сільвестравіч адстаяў: ён пераканаў дэканат, маўляў, хлопец перарасце, з яго павінна выйсці нешта добрае, і я ўсё ж атрымаў дыплом аб вышэйшай адукацыі. І хоць з таго часу мінула дзевяць гадоў, працягваю падтрымліваць сувязь са сваім педагогам, заўсёды тэлефаную яму, раюся, цікаўлюся яго работамі: ён жа піша шыкоўныя карціны! (Пра гэта захапленне Варанецкага чытайце на старонцы 12. — Н.П.) Калі працаваў у Мінску, то абавязкова запрашаў яго на прэм’еры, зараз клічу на паказы, калі наш тэатр выпраўляецца на гастролі ў сталіцу. Для мяне з імем Варанецкага звязана яшчэ імя Андрэя Каляды, які навучаў нас сцэнічнай мове. З замілаваннем згадваю выкладчыцу вакалу Дзіну Іванову, а таксама выдатнага педагога па танцы, цудоўную інтэлігентную жанчыну Марыну Філатаву.

— Сёння былыя студэнты творчых ВНУ часта не асабліва задаволены сваімі alma mater. На гэтым фоне прыемна чуць, з якім піетэтам гаворыце пра вучобу...

— Мне Акадэмія мастацтваў замяніла школу і двор. Я прыехаў з маленькага гарадка, дзе няма тэатра, я не ведаў, што такое авансцэна, увогуле не меў уяўлення пра тэатральнае мастацтва. Усё замыкалася на Раённым доме культуры, які зараз перайменавалі ў цэнтр, аднак у ім, як і ўва многіх іншых падобных устаноў, адбывалася мала чаго цікавага для моладзі. На мой погляд, дзейнасць многіх устаноў культуры замыкаецца, груба кажучы, на народных касцюмах і “Лявонісе”, пад якую нешта танчаць на ўсіх святах... Зрэшты, першы ў сваім жыцці прафесійны спектакль я пабачыў, калі паступіў у ВНУ. Таму БДАМ у мяне асацыюецца з першымі адкрыццямі, знаёмствамі і складанасцямі, з першым сур’ёзным каханнем.

— Дык чаму хлопец з Узды пры ўсёй “нетэатральнасці” дзяцінства вырашыў стаць актёрам?

— Я ўдзельнічаў у школьнай самадзейнасці. Першапачаткова пайшоў туды, бо гэта давала права атрымаць “аўтаматам” годную адзнаку па рускай літаратуры і мове. Пачуўшы ж першыя апладысменты, ухвалу, фразу, як зараз разумею, усіх малых гарадоў “Ванька, ты ж артыст!”, сур’ёзна задумаўся аб будучай прафесіі. Праўда, калі паступаў у першы год, нават не ведаў пра існаванне БДАМ: быў упэўнены, што падаю дакументы ва Універсітэт культуры. Тым годам у Акадэміі набіраў курс лялечнікаў Аляксея Ляляўскі. Я прываліўся на іспытах, з адчаю знайшоў той самы БДУКіМ і паступіў туды, аднак хутка забраў дакументы. Цягам года працаваў спачатку грузчыкам, потым — культурганізатарам у доме адпачынку. Я меў магчымасць выбраць нейкую іншую прафесію, але прыцягваў тэатр. Таму наступным годам я паступаў на актёрскае аддзяленне ўжо ўсвядомлена.

падаецца, у беларускіх актёраў часта проста няма выбару...

Па маім адчуванні, наша тэатральнае мастацтва ўвогуле існуе ў нейкім паралельным свеце, галоўныя рэжысёры загнаныя ў рамкі выканання плана напаяняльнасці залы, таму ставяць спрэс камедыі. Аднак тэатр першапачаткова ствараўся не дзеля забавы, а для развіцця чалавека! Вось у Станіслаўскага, якім так часта папракаюць актёраў, сярод функцый тэатра забава глядача значыцца далёка не на першым месцы. У тэатральным мастацтве закладзена вялікая моц! У Расіі, дзе таксама не самыя добрыя эканамічныя абставіны, прызнаюць, што тэатр як інстытут неабходны, таму выдаткоўваюць грошы на пастаноўкі, на рэстаўрацыю, на ўзвядзенне новых сцэнічных пляцовак. Я бачу гэта на свае вочы: Магілёўскі драмтэатр накіроўваў мяне мінулаі восенню ў Пецярбург на стажыроўку,

ца ад дрэннага, тады глядач хутка разбярэцца што да чаго. Наогул мяркую, што мінулі часы, калі варта было хадзіць у тэатр па разнарадцы. Скажам, у нашым тэатры ёсць спецыяльныя дні, калі школьнікаў прыводзяць цэлымі класамі. Я выходжу на сцэну і бачу: на першым шэрагу дзве дзяўчыны “сядзяць” у тэлефоне, за імі на наступным шэрагу настаўніца робіць тое ж самае, а за педагогам школьніца жуе ссабойку! Некаторыя настаўнікі “новай хвалі” дазваляюць сабе гаварыць нам у вочы: “Мы заплацілі, таму хочам за свае грошы атрымаць забаву, дык давайце, захапляйце дзяцей”!

— Задам пытанне, якое само сабой напрашваецца: чаму пасля дзевяці гадоў працы ў сталічных тэатрах вы з’ехалі ў абласны цэнтр?

— Шчыра прызнаюся, я выпіваў, бо тады было нават модна ўзяць з мэтрам стопку ў грымёрцы. Хут-

не выпусціць на сцэну непадрыхтаванага актёра, не распране артыста, калі разумее, што цэла апошняга будзе выклікаць смяшкі ў зале. Перакананы, некаторым сталічным тэатрам можна скарыстаць магілёўскі досвед.

— У пачатку нашай размовы вы распавядалі, як не паступілі да Ляляўскага. Аднак лёс усё роўна прывёў вас у тэатр лялек...

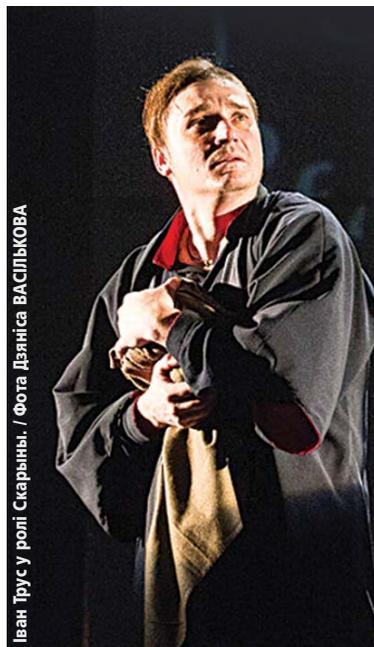
— Я быў вельмі рады запрашэнню галоўнага рэжысёра Магілёўскага абласнога тэатра лялек Ігара Казакова паўдзельнічаць у яго пастаноўцы па Максіму Горкаму “На дне”. Аднак мне тое аказалася вельмі складаным, нават два разы прапаноўваў спыніць эксперымент, каб не выглядаць дрэнна на фоне прафесійных артыстаў тэатра лялек. З самага пачатку было зразумела, што Ігар, якога я ведаў яшчэ па вучобе ў БДАМ, зробіць выдатны спектакль, таму не хацелася сапсаваць агульную карціну. За час пасля прэм’еры мы прывозілі “На дне” ў Мінск шмат разоў — і кожны раз няма вольных месцаў у глядзельнай зале. У Магілёве ён таксама заўсёды ідзе на аншлагах. Мне падаецца, Ігар зараз выходзіць на вельмі добры ўзровень. У яго, як кажуць, няма алімпійскага медала, таму яшчэ хочацца пабываць на Алімпіядзе. Казакоў, па-добраму зазначу, сапраўдны тэатральны хуліган: поўны сіл і мае ўсё, каб будаваць і трымаць шыкоўныя спектаклі.

— Вы будзеце працягваць жыццё на два тэатры?

— Я схільны да таго, каб, калі будучы паступаць прапановы, адмаўляцца, хоць і вельмі складана губляць магчымасць паўдзельнічаць у цікавых праектах. Разумею, калі малады барабаншчык, які займаўся музыкой на ўзроўні аматарства, прыходзіць у групу, то адразу выдае ўсё, што ён ведае і на што здатны, аднак у наступнай песні ён паўторыць усе папярэднія збіўкі і выдае той жа рытм. Вось гэтага не хочацца. Няхай мой лялечны вопыт застаецца добрым эксперыmentам.

— Тады распавядзіце пра барабаны: у сталіцы вы якраз ігралі на ўдарных у групе...

— Калісьці музыканты, з якімі я пачынаў у групе “Пленэр”, мне казалі, што патрэбна выбіраць нешта адно: ці тэатр, ці шчыльна заняцца барабанами і выйсці на прафесійны ўзровень. У мяне быў свой праект “Казінае малако”, які даволі паспяхова, але нядоўга працаваў у Мінску. Зараз я займаюся музыкой для душы. Выкідваю ў сацсеткі “відосікі”, дзе да песень майго сачынення дабаўлены відэафрагменты з нейкай гісторыі. Я хачу весці ўсё ў адзін вялікі альбом і выкласці яго ў сеціва. Для мяне гэта сапраўдная аддушына пасля актёрскай працы.

Іван Трус у ролі Скарыны. / Фота Дзміся Васількова

Хуліган і Скарына: цяпер з “...Буслом”

Як пазбегнуць “памылкі маладога барабаншчыка” і адмаўляцца ад роляў за 140 рублёў

— Як паказала IV Нацыянальная тэатральная прэмія, вы зрабілі слушны выбар.

— Так, статутка вельмі прыгожая. Да “...Бусла” абяцалі дадаць прэмію: пераможцам агучылі, што атрымаем па 40 базавых велічынь ці каля 840 рублёў (у другой палове 2016 года базавая велічыня ў Рэспубліцы Беларусь была роўная 21 рублю — Н.П.). Сума сама па сабе невялікая, аднак, для Беларусі, на мой погляд, гэтыя лічбы — нармальны сярэдні заробак, які павінен атрымліваць кожны працуючы з вышэйшай адукацыяй (я ж у сукупнасці з усімі прэміямі, надбаўкамі і пасля ўсіх адлічэнняў) у разліковым лісце бачу каля 400 рублёў штомесяц...). Ды з яе яшчэ здымуць падаткі, што па маім меркаванні крыху дзіўна. Здаецца, у выпадку дзяржаўных узнагарод, якімі не так часта надзяляюць лепшых у прафесіі, можна было б разгледзець і магчымасць падатковага пастаўлення...

— Не сакрэт, што праз фінансавы бок працы ў тэатры многія актёры імкнуцца патрапіць на здымкі серыялаў...

— Зараз шмат гавораць, што актёры скардзяцца, а самі не хочаць працаваць і шукаюць лёгкага хлеба ў кіно. Апошнія два гады я крыху адышоў ад здымачнага працэсу, а тут, пасля фіналу Нацыянальнай тэатральнай прэміі, патэлефанавалі з расійскай кінастудыі: “Іван, мы вас ведаем, даем вам ролю без усялякага кастынгу, прыязджайце ў Мінск падпісваць кантракт”. І прапаноўваюць мне ролю ў чарговым сезоне вядомага бясконцага серыяла за 140 рублёў! Я не пагадзіўся, дык яны здзівіліся: грошы сапраўды невялікія, аднак рэдка, гавораць, вашы суайчыннікі адмаўляюцца ад здымак. Як мне

дзе я, у тым ліку, хадзіў на спектаклі і на экскурсіі па тэатрах. Мне вельмі хочацца, каб і ў нашай краіне было прыкладзена максімум высілкаў для папулярнасці гэтага віду мастацтва, для вяртання ў залы зацікаўленага глядача.

— На жаль, продажы білетаў паказваюць, што публіка не заўсёды рэагуе на сур’ёзныя пастаноўкі...

— Калі з тэатраў прыбраць рэжысуру, якая ідзе за глядачом па прычыне “хочаце пабачыць на сцэне голае цела, прыгожыя ці непрыгожыя цыцкі? — трымайце!”, тады і знікне гэты вабкі на дрэннае. Калі пасля няяснага антрэпрызы прыйсці, напрыклад, на пастаноўку Саўлюса Варнаса паводле Льва Талстога, то, сапраўды, у некаторых можа “выбухнуць” мозг. Трэба пазбаўляцца

ка зразумеў, што гэта шлях у нікуды, і з алкаголем завязваў, а пасля стаў шукаць новую трупку. У Магілёў патрапіў выпадкова, дзякуючы сваёй жонцы Кацярыне Васільевай, якая паехала ў гэты ж калектыў на пасадку загадчыка літаратурнай часткі. Я ў захапленні ад горада, ад гмах тэатра, якому 128 гадоў! Тут працуе адзін з лепшых рэжысёраў краіны Саўлюс Варнас! Магілёўскі драматычны нельга назваць правінцыйным тэатрам. Сваімі спектаклямі — у асноўным пастаноўкамі галоўнага рэжысёра — ён задае высокую прафесійную планку: спектаклі Варнаса адпавядаюць усім канонам па візуалізацыі, сляхамым успрыняцці і актёрскім малюнку. Са свайго вопыту скажу, што далёка не кожны рэжысёр думае пра тое, каб за актёра не было сорамна. Варнас ніколі

Фотафакт

Фота Аліны Саўчанка

24 студзеня ў галерэі “Ракурс” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбылася творчая сустрэча з лаўрэатамі Прэзідэнцкай прэміі “За духоўнае адраджэнне”: Раісай Раманеня, кіраўніком студыі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва “Беларускі сувенір” Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі Салігорскага раёна, членам саюза народных майстроў і калектывам Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 10 імя Яўгена Глебава, які прадстаўлялі дырэктар установы заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь Тамара Куніцкая і шпательнік выхаванцы школы.

Уладальнікам Гран-пры Міжнароднага кінафестывалу мабільнага кіно “velcom Smartfilm” стаў беларускі рэжысёр Кірыл Нонг і яго футурыстычная драма “Работнік месяца”. У дзясятку лепшых (з 273 работ з 48 краін, дасланых на конкурс) таксама ўвайшлі яшчэ тры стужкі нашых суайчынікаў — “Умзарозум” Антона Байдзёнкі, “Памятаць” Кацярыны Нікановіч і “137 гадзін” Дзмітрыя Сахарука. Нядрэжны вынік для беларускай кінематографіі, які яшчэ раз нагадвае пра маладое пакаленне аўтараў. Тым не менш, сам фармат фестывалю кажа не толькі пра “беларускі трэнд”, а хутчэй пра тое, што мабільнае кіно — паўнаватасная з’ява.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Фестываль мабільнага кіно ладзіцца ўжо некалькі гадоў. Але, прызнаюся, паўнаватасна пазнаёміцца з яго структурай і работай мне давалося толькі сёлета. Па сутнасці, фармат фэсту — зацяжны марафон майстар-класаў, які вянецца абвешчаным пераможцаў конкурсу. Работы на апошні прымаюцца ўвесь час фестывалю (а гэта каля двух месяцаў — фестываль распачаўся ў лістападзе 2016-га, а скончыўся на мінулым тыдні), а пасля дэдлайну за грунтоўную працу бярэцца журы, што з прэтэндэнтаў і абірае топ-10 і пераможцаў. Кінакрытыкі і культуралагі Максім Жбанкоў, праграмны дырэктар “Лістапада”, кінааналітык Ігар Сукманаў, кінакрытык і кінаблогер Антон Сідарэнка, рэжысёр Мітрый Сямёнаў-Алейнікаў ды студэнтка Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў Аляксандра Сергеевіч (яна атрымала гэта месца ў асобным спаборніцтве) — вось імёны тых экспертаў, якія, бадай, з’яўляюцца самымі паўнаватаснымі ўдзельнікамі фестывалю. Чаму? Таму што яны не толькі маюць магчымасць паглядзець усе 273 працы, што былі ўрэшце заяўлены на конкурс, але і паўдзельнічаць у майстар-класах. А галоўнае, што выяўляе форум мабільнага кіно: на жаль, месца гледача ў гэтым “парадзе актыўнасцяў” не прадугледжваецца. Ёсць майстар-класы для зацікаўленых, конкурс-спаборніцтва для рэжысёраў, шорт-ліст для прэсы, вызначаны журы, але вось гледачу, бадай, і застаецца, што толькі прагляд тых самых дзесяці лепшых стужак у інтэрнэце. А што вы хацелі для фестывалю мабільнага кіно? — спытаецца нехта. “Фестывалю, — адкажу, — акурат фестывалю”.

Марафон майстар-класаў

У зале арт-прасторы “Цэх” — яблыку недзе ўпасці. Я на майстар-класе “Прадзюсаванне і лайф-хакі”, які ладзіўся падчас “Смартфільма” ў снежні 2016-га. У пакоі — парадку пяці дзясяткаў чалавек, якія прыйшлі паслухаць беларускіх і замежных экспертаў. Расійскі сцэнарыст, прадзюсар нашумелых трылераў “Дысплайк”, “Пікавая дама” Іван Капітонаў распавядае пра трэндны ў сучасным глядацкім кіно. “Сёння ў модзе хорары, — дзеліцца адмысловец, — і робяцца яны па адмысловых законах”. Прадзюсар фестывалю “Паўночнае ззянне” Вольга Чайкоўская ахвотна расказвае пра свой вопыт працы на індустрыяльных платформах міжнародных фестывалю. Адмыслоўца па фестывальнай стратэгіі, куратар праекта “FilmFest Club” Людміла Жыгалава і акаўнт-менеджар крэатыўнага агенцтва “Малако” Ганна Чыжова даюць спісы платформаў, якія дапамогуць у прасоўванні кіно, акцэнтуюць асноўныя этапы планавання бюджэту на прасоўванне...

Усё гэта — пра практычны досвед працы прадзюсарам і пра тое, якім чынам дзейнічае міжнародная кінаіндустрыя (ды расійскі кінарыйнак на прыкладзе асобнай кампаніі ў асобе Капітонава). Пытанні ўдзельнікаў толькі пацвярджаюць два галоўныя трэндны: па-першае, хваля новых кінематаграфістаў, якую мы бачым, скажам, на “Лістападзе”, — толькі вяршыня айсбергу кінаама-тараў. Іх нашмат больш. Па-другое, попыт на падобныя майстар-класы, улічваючы прагу новых аўтараў да самарэалізацыі, у бліжэйшыя гады будзе толькі расці. Вялікія інстытуцыі не паспяваюць за тэхнічным прагрэсам і не ў стане аператыўна зреагаваць на запыты маладога па-

на гэтым фоне, як па мне, цалкам праявілі, што, тым часам, ніяк не адмяняе яго прафесіяналізму ды харызмы. Прынамсі, вядомы кіназнаўца зазначыў, што кінакрытыка, нягледзячы на сваё паступовае знікненне як жанру (рэцэнзаванне ў газетах), набывае сёння новае жыццё ў іншых формах. Дарэчы, што да народнага пісьма, блогерскай крытыкі, бум на якую назіраецца ў інтэрнэце апошнім часам, то кіназнаўца прапанаваў ставіцца да гэтых праяў цярпліва. “Так, народныя крытыкі, вядома, засмечваюць эфір, але тое можна сказаць і ў дачыненні да прафесійных кіназнаўцаў. У кожнага — свая думка. Дзе адно меркаванне, там два,

побач знойдзеца і трэцяе. Але гэты сад — адзіная на сёння сістэма ацэнкі кіно”.

And the winner is...

Вось так, паступова трапляючы ў розныя “цэхі” кінаіндустрыі, дайшлі да фіналу. Апошні, варта адзначыць, прагучаў “на высокай ноце”: шорт-ліст, які прапанаваў ўвазе прэсы ў выглядзе адмыслова зладжанага паказу, і сапраўды пераканаў, што мабільнае кіно цалкам канкурэнтная з’ява, здольная на разнастайныя і змястоўныя выказванні.

Прынамсі, Антон Сідарэнка падкрэсліў адметнасць беларускага мабільнага кіно: “Я ўбачыў на прыкладзе стужак беларускіх аўтараў, што

мы маем сваю асаблівую ментальнасць і яна заўважная”. Мітрый Сямёнаў-Алейнікаў выявіў намаганні айчынных аўтараў рабіць даступнае і адкрытае кіно, што адлюстроўвае імкненне “быць пачутымі”, прагу зваротнай сувязі. Ігар Сукманаў заўважыў вартасць мабільнага кіно адкрываць наноў вядомыя жанры і віды кінематографіі: “Тыя тэхнічныя магчымасці, што раней былі даступныя адзінакам, эпіце, сёння — у руках мільёнаў. І ў гэтым — вялікая знаходка гэтага фестывалю, калі мы трапляем у стан пераадкрыцця кінематографіі. І мабільнае кіно гучыць тут як новае слова, а не пераймальніцтва. Кожная стужка — маленькі мабільны сусвет”.

Гран-пры — фільм беларуса Кірыла Нонга “Работнік года” — прапанавала, лічы, жанр сацыяльнай футурыстычнай драмы, дзе атмасферна адлюстраваны свет карпарацый, у якіх людзей замяняюць роботы. На маю думку, гэтай вартасцю — таленавіта створанай атмасферай — абраная работа і вычэрпваецца. Але Максім Жбанкоў падкрэсліў у ліку адметнасцяў “Работніка года” спробу адлюстравання іншай рэальнасці. “Той, аб якой у нас не прынята казаць. Гэта новая матрыца беларускага кіно”, — патлумачыў Жбанкоў выбар журы.

У гэтым эксперты ды арганізатары фэсту, магчыма, маюць рацыю. Мысліць на будучыню, пра будучыню і ў рэчышчы сусветных тэндэнцый. Але той самы “сад меркаванняў”, пра які казаў Антон Долін, калі глядач мог бы пазнаёміцца з міжнародным “вялікім уловам” “Velcom Smartfilm” хаця б у сотню фільмаў — пачуць і ўбачыць не ўдалося. Так, “дзясятка лепшых” атрымалася нядрэнная, але ўсё, што застаецца ў дачыненні да астатніх работ — паверыць на слова. Фестываль мабільнага кіно, безумоўна, прыцягвае ўвагу, але ў яго акцыі, на жаль, пакуль “кароткае дыханне”.

К

Кароткае дыханне ў вялікім заплыве

калення. А яно шукае практыкаў, якія могуць падзяліцца сваім досведам ды нават памылкамі.

Буду шчырай, калі знаходзіцца ўнутры падзеі — яе адчуванне прысутнічае! Кожны майстар-клас — і асобная карысць, і шоу. Як, да прыкладу, адбылося падчас майстар-класа “Кінакрытыка — люстэрка сучаснага кіно”, у якім браў удзел не толькі вядомы расійскі кіназнаўца Антон Долін, але беларускія кінагуру — Максім Жбанкоў і Антон Сідарэнка. У іх “персанальнай” частцы вядомыя ў беларускай кінасферы постаці “учынілі” бліскучую дуэль з дасціпнымі кпінамі і дэманстрацыяй розных падыходаў да крытычнага пісьма. З аднаго боку, гэта было захоплальнае шоу, а з іншага — еўрапейскі падыход да прадмета, які прапаноўвае розныя пункты погляду. Долін выглядаў

Плюсы і мінусы фестывалю мабільнага кіно

Мае ўзаемастанкі з фестывалем “velcom Smartfilm” можна ахарактарызаваць як салонную аперэтку, у якой безжурботны кавалер панясных для сябе матывах зноў і зноў імкнецца дамагчыся ўвагі пагардлівай прыгажуні.

Пачалася ўсё з сакрушальнага правалу — знятая ў 2013 годзе кароткаметражка па апавяданні О.Генры аказалася справядліва дурацкай і цалкам апраўдана не трапіла ў шорт-ліст фестывалю. Праз два гады не менш драматычны рэванш — наш сумесны з Дзмітрыем Бялінскім буктэйп-фільм на верш Мікалая Касцюкевіча “Насталгія” дасягнуў шорт-ліста, але далей не праваўся. Кожная падобная няўдача сур’ёзна біла па самалюбстве, і каб узбодзіць да, даводзілася даваць унутраны зарок — ніколі больш у фестывалі не ўдзельнічаць. Але дадзенае абяцанне неспасцігальным чынам пастаянна парушалася. Так адбылося і ў трэці раз, ужо занадта прыманка аказалася заманлівай.

Арганізатары фестывалю прапанавалі незвычайную ініцыятыву — зладзілі цэлае шоу з выбарам пятага ўдзельніка журы. У свеце кансерватыўнага падыходу да прызначэння яго пастаянных сяброў, магчымасць надзяліць простага смяротнага ўладай судзіць і радзіць выглядала па-добраму дэмакратычна. Хоць, прызнаюся, сам не падзяляю такі падыход — несці адказнасць за ўзнагароджанне аўтарскай працы павінны людзі, якія звязаны са сферай кіно напасткі (а не ўскосна). Для простых гледачоў дастаткова ладзіць асобнае глядацкае галасаванне. Сам конкурс складаўся з трох этапаў: онлайн-тэст

І прысмак “Бульбамуві”

на пазнаванне кінакадраў, конкурс рэцэнзій і асабістае сумоўе з кандыдатамі. Ва ўсёй гэтай задумцы мяне асабіста натхняў толькі конкурс рэцэнзій — альтэрнатыўнай матчы-масці, здольнай разабрацца ў тым, наколькі адэкватная твая ўласная кінааналітыка, у беларускім медыяасяродку практычна няма. Ну, акрамя сяброўскіх паляпванняў па плячы ад калег па цэху і чаканых каментароў ад чытачоў у сетцы: “Аўтар — круглы ідыёт”.

Для чысціні эксперыменту давалося нават паіграць у канспіролага, падпісаўшыся чужым імем. Два першыя этапы прайшлі адносна лёгка: тэст быў зладзены, а рэцэнзія прайшла праз фільтр экспертнага меркавання. У выніку да фіналу дайшло 100 чалавек з 1000 прэтэндэнтаў. З двума з іх я знаёмы асабіста — гэта прафесійныя кінааглядальнікі Аляксандр Дудзік (з “Камсамольскай праўды ў Беларусі”) і Дзмітрый Бялінскі (аўтар расійскага партала “Кінакадр”). Усе астатнія аказаліся прадстаўнікамі розных сфер: ад студэнтаў Акадэміі мастацтваў да аматараў пісаць рэцэнзіі дзеля лайкаў у сацсетках. Зключны этап адбору прайшоў у кінатэатры з утульнымі канапамі і касмічнымі коштамі на білеты, прычым у дзіўнаватым фармаце тварам да твару. З аднаго боку — сябры журы (Ігар Сукманаў, Антон Сідарэнка, Максім Жбанкоў, Мітрый Сямёнаў-Алейнікаў) і запрышаныя эзекутары (прадзюсар Уладзімір Максімкаў і арт-дырэктар бара “Хуліган” Макс Старцаў), з іншай — наша каманда прэтэндэнтаў на ўключэнне ў пантэон, што ўціснулася ў крэслы. Сустрэча па вялікім інтэрнэце нагадвала сумбур-

нае сумоўе, у якім працадаўца не да канца разумее, навошта яму новы работнік, а суіскальнік імкнецца спадабацца ў любым выпадку.

Мінуючы фазу сціпных спіч-прадстаўленняў, прыйшоў час армагедона: ад экспертаў сыпаліся абстрактныя пытанні, якія зводзіліся да такіх жа агульных і абстрактных адказаў. Напрыклад, “Для чаго рэжысёр здымае кіно?” або “Якія фільмы не павінны былі ўвогуле з’яўляцца на свет?” Атрымалася вербальная куча мала, у духу нятыленых ток-шоу на каналах “Беларусь-1” і “АНТ”, дзе даводзілася пару разоў прысутнічаць. Зрэшты, чаго пакутаваць: у плане красамоўства трэнінг — выдатны. Перамогу ў выніку атрымала студэнтка БДАМ, якая навучаецца на тэлеаператара.

А зараз пару думак пра сам фестываль. Да свайго шасцігоддзя ён падабраўся паўнаватасна аформленай на культурнай карце Беларусі падзеяй. Арганізатары паспелі наэксперыментывацца з фарматамі відэапраца (былі трэйлеры да фільмаў, якія не існуюць, буктэйплеры кнігі і гэтак далей), натхнілі некалькі кінематаграфістаў-пачаткоўцаў (сярод іх — Мітрый Сямёнаў-Алейнікаў, рэжысёр пасляковай фестывальнай драмы “Адной крыві”) і сфарміравалі прыстойнае фанкам’юніці. Асаблівай была форма ўзаемадзеяння з гледачом — усе работы ўдзельнікаў месціліся ў сетцы, даючы магчымасць прасачыць, як расце і развіваецца мясцовая кінаасупольнасць. У цэлым, фэст заміёр у кроку да дасканаласці.

Лагічным крокам эвалюцыі мог бы стаць выхад форуму на міжнародны ўзровень, калі нацыянальны

кінакантэкст змешваецца з глабальным. Што і было зроблена — заяўкі на ўдзел даслалі прэтэндэнты з 48 краін свету, а з навукальнымі майстар-класамі ў Мінску выступілі вядомыя расійскія і беларускія кінарэжысёры, кінакрытыкі, сцэнарысты. Уся адукацыйная шуміха адцягвала ўвагу ад таемства самога фестывалю, які, як вядома, без гледача існаваць не можа.

Сёлета не заўважана зразумелай прычыны арганізатары вырашылі не публікаваць у вольным доступе ўсе 273 дасланыя карціны, абмежаваўшыся толькі шорт-лістам, які сфарміравала журы. З-за гэтага “Velcom Smartfilm” пачаў нагадваць конкурс ананімных прац, а не фестываль у класічным яго разуменні, з традыцыйнымі праглядамі. Але ў агонь падлілі вынікі галасавання журы, калі палова прызавых месцаў (у тым ліку і Гран-пры) конкурсу дасталіся айчынным карцінам. Збоку такое рашэнне падаецца не столькі заслужанай перамогай беларускага мабільнага кіно, колькі свядомым рухам збавіцца ад комплексаў творчай уражлівасці.

Недастаткова ясны механізм галасавання, пабудаваны на даверы да меркавання беларускага журы, разрадзіў пафас міжнароднай падзеі, што старанна нагнаўся. Самабытны “Velcom Smartfilm” пераўтварыўся ў аватар фестывалю “Бульбамуві”, дзе аўтары добра знаёмыя з густамі журы, а пераможцу не так складана вылічыць. Метамарфоза, што адбылася, аказалася не трагічнай, а павучальнай. Калі іншаземцы нам не перашкода, даўно час штурмаваць іх фестывальныя фарпосты. Толькі б порах зноў сырым не аказаўся.

Тарас ТАРНАЛІЦКІ,
кінааглядальнік

Нацыянальны Цэнтр сучасных мастацтваў, нядаўна адкрыўшы камерную тэатральную сцэну, пачаў актыўна насычаць яе спектаклямі. Актывізаваліся і рэжысёры: пляцоўка! Пачаліся нават гастрольныяказы: у студзені соды завіталі масквічы, а літаральна праз дзень Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа прывёз “Каралеву прыгажосці з Лінэна”. Прычым ініцыятарам пазедкі стала малады рэжысёр Ірына Цішкевіч, якую гораца падтрымалі непасрэдняы ўдзельнікі спектакля.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Яно і не дзіва, бо Ірына, ураджэнка Лепеля, даўно і плённа працуе ў віцебскім тэатры артысткай, выконваючы безліч роляў, у тым ліку галоўных. А гэта панастоўка сталася яе дыпломнай працай як рэжысёра, прымым мастацкім кіраўніком курса быў мастацкі кіраўнік таго ж тэатра Валерый Анісенка. Гэды два таму ў час ІІІ Лабараторыі рэжысёрскіх праектаў Ірына паказвала эскіз спектакля. Усё было няблага, адчуваўся ўдмуўлів, самастойны падыход, дзесці — быццам насуперак п’есе. Але колькі такога здаралася, што нарэшце на “Маленькіх шэрэў”, якія ўзніклі пасля ўдалага эскізу, не спраўдваліся. Бо пасля прэм’еры раптам становілася зразумела, што самае цікавае акурат і было сканцэнтравана ў тым эскізе.

З коласаўцамі ўсё аказалася іначай. Надзвычай складаная ўдасябення п’еса Макдонаха — драматычна-трагедыійная, экспрэсіўная, а дзесці і з элементамі тэатра абурды — атрымала жарнавае азначэнне, якое быццам і не прэтэндуе на глыбокі аповед: “кухонны трылер”. У тым жа іранічным тоне былі зроблены афішы, праграмкі: на кахарзе, якая ў п’есе і спектаклі становіцца адной з цэнтральных “дзейных асоб”, вісіць звычайная вешалка, а за яе чапляюцца дзве хударлявенькія рукі, што пераходзяць у тулава. Галавы няма: яна, пэўна, так схілілася долу, што яе не відаць. Але з-за гэтага малюнак пачынае нагадваць некую муляцкую птушку — абшчытаную і перакулёную ўніз галавой. Ды тут не “рэкламны вобраз”, а скразная сімволіка! Тым больш, што і надпісы на “рэкламнай прадукцыі” зроблены

Вельмі знаёмая казка

Да калядных і навагодніх святых коласаўцы падрыхтавалі тэатральны падарунак для маленіхкіх віцебскіх гледачоў. Рэжысёр-пастаноўчык Міхась Краснабаўе паставіў музычную казку “Прыгоды Дзюймовачкі” па п’есе расійскага драматурга Паўла Ісайкіна. Гэта знакамітая гісторыя, напісаная вялікім дацкім пісьменнікам Хансам Крсыціянам Андрэсанам, усім знаёмая з дзяцінства.

Маленькая дзюймочка Дзюймочка з’яўляецца ў вялікім свеце, каб стварца вакол сябе шчасце і любоў, але сутыкаецца з грубасцю і жорсткасцю. Адважны Кароль матыльцоў і яго сябры дапамагаюць Дзюймочачцы выратавацца з лап Жабы і яе сына Жабяняці, спягоца Крата і сквалінай Мышы, пазбавіцца нахабных Жукоў. У фінале, як і павінна быць, перамагае дабро! Для таго, каб дзеці верылі, што многае на свеце можа быць лепшым, чым ёсць!

У працтаную коласаўцаў казка ператварылася ў спраўднае сцэнічнае відовішча з прыкметамі шоу: музыка нароўні з драматычным ды-

Сцена са спектакля “Каралева прыгажосці з Лінэна”. Фота да ролівай і на паласе прадастаўлены тэатрам.

“Каралева...” на скрыжаванні трох “дуэляў”

старанным “школьным” пачырмам. Тое ж спалучэнне рэалістычнасці, ажно да спасылка на модную цяпер “дакументальнасць”, і яркай, запамінальнай сімволікі ўласціва і самому спектаклю. Ён лёгка “чытаецца” нават непарывтаванымі гледачамі. Інтрыгуючы пачатак сваёй таямнічай атмасферы нагадавае ці то сон, становілася зразумела, што самае цікавае акурат і было сканцэнтравана ў тым эскізе.

З коласаўцамі ўсё аказалася іначай. Надзвычай складаная ўдасябення п’еса Макдонаха — драматычна-трагедыійная, экспрэсіўная, а дзесці і з элементамі тэатра абурды — атрымала жарнавае азначэнне, якое быццам і не прэтэндуе на глыбокі аповед: “кухонны трылер”. У тым жа іранічным тоне былі зроблены афішы, праграмкі: на кахарзе, якая ў п’есе і спектаклі становіцца адной з цэнтральных “дзейных асоб”, вісіць звычайная вешалка, а за яе чапляюцца дзве хударлявенькія рукі, што пераходзяць у тулава. Галавы няма: яна, пэўна, так схілілася долу, што яе не відаць. Але з-за гэтага малюнак пачынае нагадваць некую муляцкую птушку — абшчытаную і перакулёную ўніз галавой. Ды тут не “рэкламны вобраз”, а скразная сімволіка! Тым больш, што і надпісы на “рэкламнай прадукцыі” зроблены

акцэнтны, нідзе не перайшла да чорна-белай выявы, не вынесла нямуюліны “прыговор”, раскрыўшы ўсё бязмежа найтончэй псіхалагічных паўтошаў. Не толькі ў кожнай мізансцэне, але і ў незаўважнай дробязі кітлату павертату галавы, дрывання вуснаў, змены тэмбру галасы — зразумелы інутраны стан герояў, матывацыя іх учынкаў, часам зусім, здавалася б, “нематываваных”.

Яшчэ адну “дуэль” нагадаюць прыходы Рэя (Яўген Бераснеў). Той трывала прайграе “вольптыні” староі, але, прайшошы такую цудоўную школу, у фінале без цяжкасці абыходзіць Морын, удала скарыстаўшы яе разгубленасць зайбыствам маці (у п’есе — сьвядомым, мэтаанкараваным), у спектаклі — выпадковым, у стане афекту). Цягам дзеяння Рэй змяняецца настолькі моцна, прычым не толькі інутрана, але і знешне, што гэта пачынае нагадаць жудаснаватая фэнтазі: здаецца, яшчэ крыху, і былое дзіця, захопленое гульнямі (відавочна, камп’ютарнымі), ператворыцца ў агіднага старога. Мэг пасля смерці быццам раздвойваецца: адна частка яе душы, інтуітыўна бессьвяцкая, скіраваная на бессонную “абарону” дацкі ад наваколлага свету, усяляецца ў Морын, другая ж, асцанавана ваўнічкая, — у Рэя. Праз небывалае сталенне апошняга пер-

санажа, не прадугледжанае п’есай, раптам выяўляецца лінія, хай і пунцірная, яшчэ адной “дуэлі” — “бескантактнай”, паміж двума братамі, Рэем і Пата (Генадзь Байдук), што міжволі адсылае нас да другой п’есы таго ж МакДонаха — “Самотны Захад” (калісці яе ставіў Павел Харланчук у Кулапаўскім тэатры).

Сцена са спектакля “Прыгоды Дзюймовачкі”.

Выдатныя акцёрскія работы ўзніклі яшчэ і таму, што рэжысёр звярнуўся да іншага спосабу размеркавання драматыргічнага матэрыялу. Яна не прызнавала кагосці на тую ці іншую ролю, як гэта робіцца звычайна, а прапанавала акцёрам пачытаць п’есу, “прыверваваючы” яе на сябе. Такая метадыка дала плён. Мы ўбачылі і нечаканыя характарыстыкі персанажаў, і выхад артыстаў за межы іх звыклых ампліа.

Спектакль не абдыёўся б такім шматзначным без сьзнагародзі Юліі Карымавай. Згаданы вышэй “чамадан” спраўдзіў становішча шафай. А блыкі на столі, што ўтвараюць квадрат, трактаваны нейкім выхадом у космас, “варотамі” ў нейкае іншае жыццёвае вымярэнне, куды Морын так і не патрапіла. Такое тлумачэнне ўзнікала нават без светлавых эфектаў, дабіцца якіх на прыстасаванай пляцоўцы НЦСМ было немагчыма, а таксама без дадатковага “уклопаччэння” гледачоў у прастору сцэнічнай дзеі (у стацыянарных умовах спектакль ідзе на вялікай сцэне, але гледачы сядзяць там жа, а не ў зале). Выдатна знойдзены гульліва “шчаслівы” фінал. Замест традыцыйных паклонаў нам прапануюць варыяцый на тэму: “Шчасце было так чыста-

Сцена са спектакля “Прыгоды Дзюймовачкі”.

гавітаць, хціваець і абмежаванасць свайго персанажа). Тыя ж рысы ў дадатак да хітрасці ў вобразе Пяля-вообраза. Колькі ў ім пыкі, самаўлоўбэннасці, ганарыстасці! Здаецца, гэта не Жук, а спраўданы Нарцыс. Яго сцэнічныя партнёры Наталія Аладка і Святлана Жукоўская таксама ярскава выяўляюць іранічныя адносіны да сваіх персанажаў. Увогуле гэтае трыя вельмі нагадавае апертатчаныя героюў, Трэба заўважыць, што ў казцы з задавальненнем і добрым імтатам іграюць вядомыя майстры коласаўскай сцэны, напрыклад, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Рыгор Шацько і Юрась Цвірка ў ролі Крата Выліваўу ў “Ладзі распачы” і многіх

ма, так блізка...” Героі прытанцоўваюць (пластыка Дзяіны Юрчанка), раскланяваюцца, усміхаюцца адзін аднаму — гэта і ёсць тая “паралельная рэальнасць”, якая павінна была б утварыцца ў ідэале. У выніку спектакль атрымліваецца не змрочна нямудрым, гэтым безнадзейна-безвольным “чароўнем”, а своеасаблівай “падказкай” гледачам: маўляў, вось як добра ўсё можа быць, калі вы не будзеце паўтараць памылкі герояў. Чым не тонкі намек на элементы “мараліты” ў эпоху Асветніцтва? Але, паўтараў, без падзелу герояў на “правых” і “няправых”, без уласцівага той эстэтыцы “аднабаковага руху” да розуму, часам насуперак пацужцям.

Пры тым, што дзеянне адбываецца ў Лінэне, у Ірландыі, у спектаклі вельмі ярка выяўлены нацыянальны беларускі каларыт. Дасягаецца гэта не толькі праз агульныя “ў іх” і “ў нас” праблемы (у тым ліку з міграцыі, захаваннем роднай мовы), не толькі праз беларускую мову, на якой ідзе спектакль (пераклад Міраславы Шавырыкінай у свой час быў зроблены для сталічнага Новага драматычнага тэатра, дзе “Каралева...” і дагэтуль захоўваецца ў рпертуары), але і праз даволі значнае “памякчэнне”.

Выдатныя акцёрскія работы ўзніклі яшчэ і таму, што рэжысёр звярнуўся да іншага спосабу размеркавання драматыргічнага матэрыялу. Яна не прызнавала кагосці на тую ці іншую ролю, як гэта робіцца звычайна, а прапанавала акцёрам пачытаць п’есу, “прыверваваючы” яе на сябе. Такая метадыка дала плён. Мы ўбачылі і нечаканыя характарыстыкі персанажаў, і выхад артыстаў за межы іх звыклых ампліа.

Сцена са спектакля “Прыгоды Дзюймовачкі”.

гавітаць, хціваець і абмежаванасць свайго персанажа). Тыя ж рысы ў дадатак да хітрасці ў вобразе Пяля-вообраза. Колькі ў ім пыкі, самаўлоўбэннасці, ганарыстасці! Здаецца, гэта не Жук, а спраўданы Нарцыс. Яго сцэнічныя партнёры Наталія Аладка і Святлана Жукоўская таксама ярскава выяўляюць іранічныя адносіны да сваіх персанажаў. Увогуле гэтае трыя вельмі нагадавае апертатчаныя героюў, Трэба заўважыць, што ў казцы з задавальненнем і добрым імтатам іграюць вядомыя майстры коласаўскай сцэны, напрыклад, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Рыгор Шацько і Юрась Цвірка ў ролі Крата Выліваўу ў “Ладзі распачы” і многіх

— Святлана Арцёмаўна, ці памятаеце Вы, калі ўпершыню сустрапіліся з тэатрам?

— Яшчэ зусім маленькай дзюймочкай я спявала і расказвавала вершыкі перад гасцямі, што прыходзілі да нас. Потым у школе іграла ў драмгуртку, у прыватнасці, ролю Старой у “Казцы пра рыбка і рыбку”. Памятаю, рагатапа тады ўся зала. Мы перамаглі ў конкурсе самадзейных калектываў і нас паказвалі па тэлебачанні. Жаданне стаць актрысай узнікла ў мяне пасля прагляду фільма “Узрост каханья” з Лалітай Торж. Штосьці незвычайнае, таямнічае нарадзілася ў маёй душы. Енчыла штодня, як хачу быць актрысай. Бацькі нават не маглі зразумець такога моцнага ўрушэння маленькай дзюймочкі. Гэта жаданне больш не пакідала мяне. Вельмі цягнула кіно, але сцэна прыцягвала асаблівым магнітам. Ніводзін школьны канцэрт не праходзіў без майго ўдзелу. Займалася ў драмкружку, спявала ў ансамблі, спрабавала сабе ў гімнастыцы. Вельмі шмат чытала, нават на ўроках, за што атрымлівала ад настаўнікаў. Бацькі хацелі, каб я стала ўрачом: усе мае трызнэнні на-конт акцёрства яны прапусклі міма ўвайш. З такім маленькім ростам артыстамі не становяцца, казалі яны. Але мая настойлівасць усё ж такі перамагла. Тата з мамай далі мне магчымасць паспрабаваць: бацька сам прывёз мяне з Украіны ў Беларусь, на сваю радзіму. Калі я паступіла, дык ніхто не паверыў, пакуль тата сам не перагаварыў з кіраўніком курса, прафесарам Дзмітрыём Арловым. Той сказаў: “Не хвалюцца, у вашай дачы штосьці ёсць”. Я трапіла да лепшага педагога.

— Ігра якіх акцёраў паслужыла для вас арыенцірам у вашым творчым росце, прафесійным становішчы?

— Мясце заўсёды зачароўвала ігра Іваненкія Смактуноўскага, Марыны Няёлавай, Таццяны Самойлавай, з беларускіх — Стэфані Станюты, Анатоль Труса.

— Якія першыя ролі атрымлівалі?

— Давалі ролі ў адпаведнасці з маім узростам і здольнасцямі. Іграла усё: і дзіцяй (у тым ліку і хлопчыкаў), адказнасць за мой выхад на сцэну не пакідала мяне ніколі.

— А якія ролі найбольш удаліся, на ваш погляд?

— Больш за ўсё атрымліваліся ролі ў добрай, якаснай драматургіі. У юнацтве гэта Інга ў “Салаўінай ночы” Валянціна Якова, Дачка ў “Заюка-ным апостале” Андрэя Макаёнка, Нэлі ў “Прынжаных і зняважаных” Фёдара Дастаеўскага, крыху па-

— Якія першыя ролі атрымлівалі?

— Давалі ролі ў адпаведнасці з маім узростам і здольнасцямі. Іграла усё: і дзіцяй (у тым ліку і хлопчыкаў), адказнасць за мой выхад на сцэну не пакідала мяне ніколі.

— А якія ролі найбольш удаліся, на ваш погляд?

— Больш за ўсё атрымліваліся ролі ў добрай, якаснай драматургіі. У юнацтве гэта Інга ў “Салаўінай ночы” Валянціна Якова, Дачка ў “Заюка-ным апостале” Андрэя Макаёнка, Нэлі ў “Прынжаных і зняважаных” Фёдара Дастаеўскага, крыху па-

— Святлана Арцёмаўна, ці памятаеце Вы, калі ўпершыню сустрапіліся з тэатрам?

— Яшчэ зусім маленькай дзюймочкай я спявала і расказвавала вершыкі перад гасцямі, што прыходзілі да нас. Потым у школе іграла ў драмгуртку, у прыватнасці, ролю Старой у “Казцы пра рыбка і рыбку”. Памятаю, рагатапа тады ўся зала. Мы перамаглі ў конкурсе самадзейных калектываў і нас паказвалі па тэлебачанні. Жаданне стаць актрысай узнікла ў мяне пасля прагляду фільма “Узрост каханья” з Лалітай Торж. Штосьці незвычайнае, таямнічае нарадзілася ў маёй душы. Енчыла штодня, як хачу быць актрысай. Бацькі нават не маглі зразумець такога моцнага ўрушэння маленькай дзюймочкі. Гэта жаданне больш не пакідала мяне. Вельмі цягнула кіно, але сцэна прыцягвала асаблівым магнітам. Ніводзін школьны канцэрт не праходзіў без майго ўдзелу. Займалася ў драмкружку, спявала ў ансамблі, спрабавала сабе ў гімнастыцы. Вельмі шмат чытала, нават на ўроках, за што атрымлівала ад настаўнікаў. Бацькі хацелі, каб я стала ўрачом: усе мае трызнэнні на-конт акцёрства яны прапусклі міма ўвайш. З такім маленькім ростам артыстамі не становяцца, казалі яны. Але мая настойлівасць усё ж такі перамагла. Тата з мамай далі мне магчымасць паспрабаваць: бацька сам прывёз мяне з Украіны ў Беларусь, на сваю радзіму. Калі я паступіла, дык ніхто не паверыў, пакуль тата сам не перагаварыў з кіраўніком курса, прафесарам Дзмітрыём Арловым. Той сказаў: “Не хвалюцца, у вашай дачы штосьці ёсць”. Я трапіла да лепшага педагога.

— Якія першыя ролі атрымлівалі?

— Давалі ролі ў адпаведнасці з маім узростам і здольнасцямі. Іграла усё: і дзіцяй (у тым ліку і хлопчыкаў), адказнасць за мой выхад на сцэну не пакідала мяне ніколі.

— А якія ролі найбольш удаліся, на ваш погляд?

— Больш за ўсё атрымліваліся ролі ў добрай, якаснай драматургіі. У юнацтве гэта Інга ў “Салаўінай ночы” Валянціна Якова, Дачка ў “Заюка-ным апостале” Андрэя Макаёнка, Нэлі ў “Прынжаных і зняважаных” Фёдара Дастаеўскага, крыху па-

Святлана Арцёмаўна / Фота прадастаўлены тэатрам.

— Святлана Арцёмаўна, ці памятаеце Вы, калі ўпершыню сустрапіліся з тэатрам?

— Яшчэ зусім маленькай дзюймочкай я спявала і расказвавала вершыкі перад гасцямі, што прыходзілі да нас. Потым у школе іграла ў драмгуртку, у прыватнасці, ролю Старой у “Казцы пра рыбка і рыбку”. Памятаю, рагатапа тады ўся зала. Мы перамаглі ў конкурсе самадзейных калектываў і нас паказвалі па тэлебачанні. Жаданне стаць актрысай узнікла ў мяне пасля прагляду фільма “Узрост каханья” з Лалітай Торж. Штосьці незвычайнае, таямнічае нарадзілася ў маёй душы. Енчыла штодня, як хачу быць актрысай. Бацькі нават не маглі зразумець такога моцнага ўрушэння маленькай дзюймочкі. Гэта жаданне больш не пакідала мяне. Вельмі цягнула кіно, але сцэна прыцягвала асаблівым магнітам. Ніводзін школьны канцэрт не праходзіў без майго ўдзелу. Займалася ў драмкружку, спявала ў ансамблі, спрабавала сабе ў гімнастыцы. Вельмі шмат чытала, нават на ўроках, за што атрымлівала ад настаўнікаў. Бацькі хацелі, каб я стала ўрачом: усе мае трызнэнні на-конт акцёрства яны прапусклі міма ўвайш. З такім маленькім ростам артыстамі не становяцца, казалі яны. Але мая настойлівасць усё ж такі перамагла. Тата з мамай далі мне магчымасць паспрабаваць: бацька сам прывёз мяне з Украіны ў Беларусь, на сваю радзіму. Калі я паступіла, дык ніхто не паверыў, пакуль тата сам не перагаварыў з кіраўніком курса, прафесарам Дзмітрыём Арловым. Той сказаў: “Не хвалюцца, у вашай дачы штосьці ёсць”. Я трапіла да лепшага педагога.

Валянціна Маркавец-Бартава, Табелен “Спаечнік”.

— Якія першыя ролі атрымлівалі?

— Святлана Арцёмаўна, ці памятаеце Вы, калі ўпершыню сустрапіліся з тэатрам?

— Яшчэ зусім маленькай дзюймочкай я спявала і расказвавала вершыкі перад гасцямі, што прыходзілі да нас. Потым у школе іграла ў драмгуртку, у прыватнасці, ролю Старой у “Казцы пра рыбка і рыбку”. Памятаю, рагатапа тады ўся зала. Мы перамаглі ў конкурсе самадзейных калектываў і нас паказвалі па тэлебачанні. Жаданне стаць актрысай узнікла ў мяне пасля прагляду фільма “Узрост каханья” з Лалітай Торж. Штосьці незвычайнае, таямнічае нарадзілася ў маёй душы. Енчыла штодня, як хачу быць актрысай. Бацькі нават не маглі зразумець такога моцнага ўрушэння маленькай дзюймочкі. Гэта жаданне больш не пакідала мяне. Вельмі цягнула кіно, але сцэна прыцягвала асаблівым магнітам. Ніводзін школьны канцэрт не праходзіў без майго ўдзелу. Займалася ў драмкружку, спявала ў ансамблі, спрабавала сабе ў гімнастыцы. Вельмі шмат чытала, нават на ўроках, за што атрымлівала ад настаўнікаў. Бацькі хацелі, каб я стала ўрачом: усе мае трызнэнні на-конт акцёрства яны прапусклі міма ўвайш. З такім маленькім ростам артыстамі не становяцца, казалі яны. Але мая настойлівасць усё ж такі перамагла. Тата з мамай далі мне магчымасць паспрабаваць: бацька сам прывёз мяне з Украіны ў Беларусь, на сваю радзіму. Калі я паступіла, дык ніхто не паверыў, пакуль тата сам не перагаварыў з кіраўніком курса, прафесарам Дзмітрыём Арловым. Той сказаў: “Не хвалюцца, у вашай дачы штосьці ёсць”. Я трапіла да лепшага педагога.

— Якія першыя ролі атрымлівалі?

— Давалі ролі ў адпаведнасці з маім узростам і здольнасцямі. Іграла усё: і дзіцяй (у тым ліку і хлопчыкаў), адказнасць за мой выхад на сцэну не пакідала мяне ніколі.

— А якія ролі найбольш удаліся, на ваш погляд?

— Больш за ўсё атрымліваліся ролі ў добрай, якаснай драматургіі. У юнацтве гэта Інга ў “Салаўінай ночы” Валянціна Якова, Дачка ў “Заюка-ным апостале” Андрэя Макаёнка, Нэлі ў “Прынжаных і зняважаных” Фёдара Дастаеўскага, крыху па-

Яго можна без перабольшвання назваць гонарам нацыі, здабыткам рэспублікі, выбітным дзеячам беларускай культуры. Задаткі вялікага таленту ў ім выявіліся з самага дзяцінства і далей ён іх паступова развіваў — працай, стараннасцю, самааддачай, рухаючыся па прафесійнай лесвіцы ад поспеху да поспеху, пакараючы адну канцэртную пляцоўку за другой. Атрымаў вышэйшую музычную адукацыю ў Беларусі, амаль дзесяць гадоў пражыў у ЗША, стаўшы доктарам музычных мастацтваў, і вярнуўся дадому ў 2011 годзе. А мог бы застацца за акіянам ці ў Германіі, дзе за адзін выступ яму пляццэ столькі, колькі ён зарабляе тут за восем месяцаў. Мог бы, каб не любоў да краіны, у якой з'явіўся на свет, да людзей, якія, як ён шчыра мяркуе, маюць патрэбу ў яго мастацтве, у класічнай музыцы наогул. А яшчэ ён змагаўся за здаровы лад жыцця — бегае паўмарафоны ды купаецца ў палонцы! З Юрыем Бліноўым — віртуозным піяністам з сусветным імем, кампазітарам, педагогам — мы і выправіліся да яго на радзіму...

Алег КЛІМАЎ, Мінск — Драгічын — Мінск / Фота аўтара

Ён з дзяцінства абраў правільны шлях

У шасцігадовым узросце Юры, які нарадзіўся ў Драгічыне і, у асноўным, жыў там пад апекай бабулі, бацькі, канчаткова замацаваўшыся ў Мінску, забралі да сябе. У сталіцы іх сын і пайшоў на наступны год у школу з музычным ухілам.

— У тры гады, слухаючы радыё або магнітафон, я мог “зняць” любую песню, — згадвае пра свае творчыя вытокі артыст. — У чатыры дакладна ведаў, чаго хачу — быць музыкантам, вось толькі якім менавіта?.. Я добра спяваў, сам складаў песенькі, і ў мяне ўжо былі прыхільнікі — па суседстве, у дзіцячым садку, нават ва Украіне, куды я прыязджаў да сваёй цёткі! Магчыма, у яе ўпершыню і сеў за фартэпіяна. Або ў драгічынскіх сваякоў, што мелі шыкоўны нямецкі інструмент.

Блізкія заахвочвалі схільнасць дзіцяці і на яго пяцігоддзе падаравалі прайгравальнік. “Кантэнтам” забяспечвала кватарантка бабулі, якая мела шырокую дыскаграфію савецкай ды замежнай эстрады. А праз год, у Мінску, бацькі бяруць напратат піяніна “Беларусь”. Пасля першага класа школьнага педагога, бачачы задаткі хлапчука, раецца паступаць яму ў сярэдняю спецыяльную музычную школу, што той і робіць. У Драгічын ён вяртаўся на канікулы, але і летам ад піяніна не адпачываў, а прыходзіў у мясцовую музычную школу і працягваў займацца (яе кіраўніцтва давала дазвол юнаму таленту). І дэманстраваў свае навыкі на імправізаваных хатніх вечарах у знаёмых. З пачаткам актыўнай прафесійнай дзейнасці Бліноў заяджае ў родны горад радзей, але апошнія гадоў ёсць дае тут канцэрты рэгулярна. А пасля таго, як у 2014-м стаў адным з арганізатараў ды арт-дырэктарам Міжнароднага конкурсу юных музыкантаў “Палескі агенчык”, у культурным жыцці роднага краю Юрый Уладзіміравіч, можна сказаць, прапісаўся грунтоўна (у 2016-м у горадзе адбыўся другі такі форум, які мяркуецца праводзіць раз на два гады).

З піяніна наперавес

У Дзіцячай школе мастацтваў ціха — заняты пачнуцца праз нейкі час. І мы заходзім акуратна, паднімаемся ў залу. Юрый Уладзіміравіч садзіцца за раяль “Estonia”, за якім калісьці і падвышаў сваё майстэрства, заўважае, што трыццаць з лішнім гадоў для гэтага інструмента, вырабленага ў СССР у экспертным варыянце, — не тэрмін, і пару хвілін іграе. На гукі ў памяшканне ўваходзіць дырэктар установы Сяргей Падлужны. Спідар Бліноў абдымаецца з ім, я — знаёмлюся. Праходзім у кабінет Сяргея Васільевіча, п’ем гарбату, размаўляем...

У трохпавярховы будынак, які перш займаў раённы аддзяленні двух банкаў, дзіцячая школа мастацтваў (былая “музыкалка”) пераехала ў 2012 годзе. Яго часткова перапланавалі, але ўмяшчальнасць залы дырэктару хацелася б павялічыць. Да ідэі Юрыя Блінова, што нядрэн-

на было б прыўзняць там столь для паляпшэння акустыкі, ён таксама ставіцца рэалістычна: маўляў, і тое, і другое наўрад ці дазволіць зрабіць структуры, якія кантралуюць ахову працы.

— На партрэтах вашы гадаванцы? — пытаюся я Падлужнага, маючы на ўвазе кідка фатаграфіі дзяцей з інструментамі, развешаныя на сценах уздоўж лесвіцы.

— Не, выявы ўзялі з календара адной арганізацыі, — крыху збянтэжана прызнаецца ён. — Але за ідэю дзякуй, трэба будзе з нашымі дзецьмі нешта падобнае прыдумаць.

А спідар Бліноў прыдумаў для іх свае майстар-класы ды творчыя сусстрэчы, якія перыядычна праходзяць у школе (“ёсць моцныя хлопцы: два баяністы, дзяўчынка-акардэаністка, здольная маленькая піяністка”). Дарэчы, і першы сольны канцэрт у 1993 годзе, адразу пасля перамогі на I Міжнародным конкурсе імя Сяргея Пракоф’ева, артыст даў у “музыкальцы” Драгічына — па яе ранейшым адрасе.

У ДШМ вучацца не толькі ігры на інструментах, ёсць у ёй і аддзяленне выяўленчага мастацтва. “Мастакамі школы мы вельмі задаволеныя, яны шмат дзе ўдзельнічаюць, шмат перамагаюць. І што немалаважна — захоўваюць наш горад у сваіх карцінах”, — паведамляе спідар Падлужны. Усяго тут займаецца больш за трыста чалавек. Кажучы пра музыку, Сяргей Васільевіч радуецца колькасці ахвотных навучацца ёй, аднак адзначае, што гадоў дзесяць таму ў школу паступалі дзеці з больш выяўленай музыкальнай адоранасцю. Тым не менш, у цяперашнім фінале беларускага адбору да “Еўрабачання” ўдзельнічалі аж два выпускнікі школы мастацтваў — Арцём Саладуха (з дуэта “PROвакацыя”) ды Юлія Каранюк (пад псеўданімам Іюль): урокі вакалу (спевы — абавязковая дысцыпліна) марна для іх не прайшлі!

З інструментамі ў ДШМ усё, у цэлым, нядрэнна, але неабходныя наладчыкі ды майстар па рамонце. Прыняць іх у штат няма магчымасці, таму спецыялісты па патрэбе запрашаюцца.

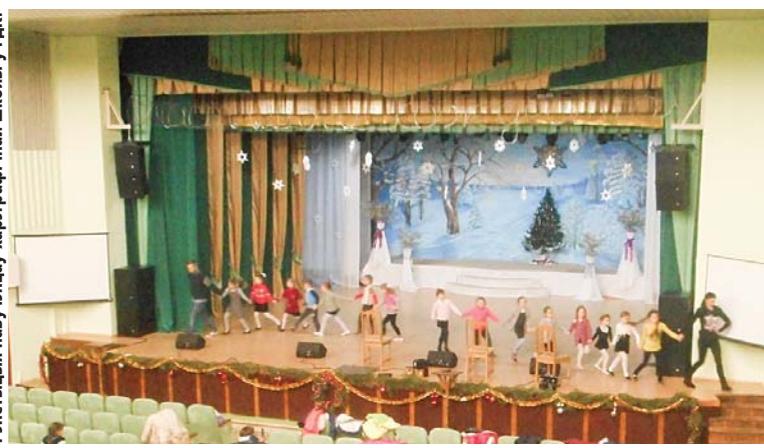
— Аптымізацыя нас пакуль моцна не закранула, — прызнаецца дырэктар, — але да магчымых вымушаных скарачэнняў мы гатовыя. На жаль, гэта закране, у першую чаргу, выкладчыкаў-пенсіянераў.

Аптымізацыя ў частцы музыкальнай адукацыі патрэбна, верагодна, у тых выпадках, разважае Сяргей Падлужны, калі маецца пастаянны недабор на нейкія аддзяленні — тады іх мэтазгодна ў пэўнай навучальнай установе скасаваць. Падзяліўся

Юрый Бліноў (злева) і Сяргей Падлужны.

Стварыць падзею? Бліноў з такіх!

Рэпетыцыя навучэнцаў харэаграфічнай школы ў ГДК.

У ціхім горадзе культура водзіцца: творчасць як здаровы лад жыцця

Тацяна Худобін.

дырэктар і такой інфармацыяй: па яго звестках, толькі трыццаць працэнтаў выпускнікоў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі застаюцца ў прафесіі. Астатнія шукаюць больш аплачвальную працу — як, напрыклад, найталенавіты баяніст Мікалай Жук, выпускнік Драгічынскай ДШМ. Ён адпрацаваў размеркаванне, неяк прабавіўся некалькі гадоў на стаўцы, і ў выніку стаў... будаўніком на вонкавых работах (між іншым, у летні адпачынак на будоўлях падпрацоўваюць і некаторыя настаўнікі школы...).

— Такая сітуацыя наўпрост звязаная з тым, што ўзровень многіх нашых калектываў, у назве якіх нават ёсць слова “дзяржаўны”, адчувальна “прасеў”, — дапаўняе Юрый Бліноў. — Ды і ўся беларуская класічная музыка зараз знаходзіцца не ў лепшым стане. Калі не памыляюся, за апошнія дзесяць гадоў нашы піяністы не перамагалі ні на адным з конкурсаў, што каціруюцца ў “свецце дарослых”...

Сяргей Васільевіч правёў для нас экскурсію па школе, зазірнулі мы, напэўна, ва ўсе класы, у многіх з якіх ужо ішлі заняткі. Новае знаёмства — з выкладчыкам фартэпіяна Галінай

Сяргей Гранік.

Быцкевіч. Яе выхаванка ды лаўрэат другога “...Агенчыка” Вялета Навумчык 31 студзеня выступіць у фартэпіянным праекце “Маладыя віртуозы Беларусі” ў Мінску ў канцэртнай зале “Верхні горад”. Юрый Бліноў дапамагае настаўніку з вучнем у падрыхтоўцы да яго (ён сам возьме ўдзел у канцэрте, як і піяністка Тацяна Аучыннікава, а таксама яшчэ некалькі хлопчыкаў ды дзяўчынак, якія дасягнулі поспеху на леташнім фестывалі).

— Музыка для Юры — усё, — перакананая Галіна Анатольеўна. — Увесь час ёй гарэў ды гарыць — вось адкуль, напэўна, назва конкурсу, які ён прыдумаў. Ёсць людзі, якія проста жывуць у тым, што адбываецца, а ёсць тыя, хто ствараюць тое, што адбываецца, Юра — з апошніх. Ён ужо шмат гадоў з’яўляецца матэрам, палівам беларускай класічнай музыкі. Ён “ваюе” за яе за мяжой і... “ваюе” з ёй тут...

Будзем, руйнуем...

Як амаль любога пацана, Юры цікавіла ваенная тэматыка, і ў свой час ён вывучыў Ваенна-гістарычны музей (тады Музей партызанскай славы) да апошняга экспаната, па-

знаючы, напрыклад, пра партызанскі рух на Драгічыншчыне ў гады Вялікай Айчыннай вайны (яго дзед таксама ў ім ўдзельнічаў). Тут жа ён знаёміўся з мінулым свайго краю. Бліноў з дзяцінства любіў гісторыю, гэтаму захапленню спрыяла і бібліятэка бабулі (“беларускі пераклад “Пана Тадэвуша” Міцкевіча ўпершыню прачытаў, напэўна, гадоў у адзінаццаць: гэты таўшчэзны том цяпер захоўваецца ў мяне ў Мінску; “Кабзара” Шаўчэнкі чытаў на ўкраінскай, ледзь не на памяць яго ведаю”).

— У музеі можна даведацца і пра сёе-тое аб розных гістарычных перыядах Драгічынскага раёна, але, на мой погляд, гораду ўжо неабходны асобны краязнаўчы музей, — лічыць Юрый Уладзіміравіч.

З ім згаджаецца дырэктар ваенна-гістарычнага Сяргей Гранік:

— У нашых фондах знаходзіцца велізарная колькасць экспанатаў, якія няма дзе выставіць у сілу таго, што музей займае маленькае памяшканне. Мы збіраем любыя артэфакты, якія маюць нейкую гістарычную каштоўнасць. Тэматычна многія з іх якраз больш падыходзяць для краязнаўчага музея.

З асцярожным аптымізмам Сяргей Уладзіміравіч кажа, што частка будучага музея можа размясціцца ў капліцы-пахавальні роду Ажэшкаў, якую збіраюцца рэстаўраваць. Яна, праўда, размяшчаецца не ў Драгічыне, а побач з ім — у аграгарадку Закасель.

Вяртаючыся да гісторыі краю, Юрый Бліноў з болей у голасе распавядае, што ў апошнія гады тут былі бяздумна перабудаваны некалькі старажытных цэркваў, моцна скажоны іх унікальны стыль. “Тое, што гэта было зроблена не наўмысна, а праз некампэтэнтнасць, не апраўдвае таго, што здарылася. Разуменне, што на месцах амаль няма спецыялістаў у галіне культывай архітэктуры, але можна было не спяшацца, звярнуцца да тых, хто разбіраецца ў гэтым пытанні. Спадзяюся, што ў царкоўных кіраўнікоў знойдуцца воля ды сродкі, каб выправіць становішча”.

Спідар Гранік як прыхільнік турызму, у тым ліку экстрэмальнага, дзельца сваімі ідэямі. На тэрыторыі краю раскінуліся тры балотныя запаведнікі. З развіццём інфраструктуры, з прыцягненнем спецыялістаў, якія маглі б праектаваць цікавыя маршруты, ды гіды-правадыроў гэты раён Беларусі стаў бы прынадным кавалачкам для тых, хто любіць адпачываць на дзікай прыродзе. Дырэктар ВГМ гатовы ўзяцца за распрацоўку адпаведнага праекта, разлічваючы атрымаць пад яго рэалізацыю міжнародны грант (Юрый Уладзіміравіч падахваецца аказаць пасільную дапамогу).

А вось тым, як фінансуецца музей, Сяргей Уладзіміравіч не надта задаволены: у мінулым годзе, напрыклад, не было набыта ніводнага новага экспаната. Сярод іншых праблем — цяжкасці з выкананнем плана платных паслуг, адсутнасць у штаце наглядчыка, цяжка кадраў.

Бітва ДК: чаму б і не?..

У Гарадскі дом культуры маленькі Юра хадзіў на імпрэзы заезджага цырка, ужо тады марачы аб кар’еры артыста ды апландысмантах у свой адрас. 21 красавіка ён парадзе слухачоў Драгічына яшчэ раз: у гэты дзень Бліноў ды некалькі лаўрэатаў “Палескага агенчыка” выступяць у ГДК у суправаджэнні сімфанічнага аркестра Гомеля — папярэдняй згодай на канцэрт піяніст заручыўся ў аддзеле ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Драгічынскага райвыканкама. А першы свой сольнік тут ён даў у 1994 годзе, іграючы на старым раялі “Чырвоны Кастрычнік” (на змену яму пры-

йшоў вельмі нядэрны канцэртнік “Bluthner”).

Дом культуры значна змяніўся да леташняга абласнога фестывалю-кірмашу “Дажынкi”, які прайшоў у Драгічыне. На абноўленым фасадзе ўсталювалі электронны бягучы радок, які паведамляе аб будучых мерапрыемствах. Абнавіліся столі, сцены, аконныя рамы, плітка, зала ўрачыстасцяў, фэа. У дзень візіту “К” у холе праходзіла выстава малюнкаў “Які прыгожы гэты свет” навучэнцаў Дзіцячай школы мастацтваў. Змены закралі светлаву ды гукавую апаратуру: зараз устаноўка можа папросту праводзіць некалькі мерапрыемстваў у дзень — у самім ГДК, на адной з пляцовак горада ды ў якім-небудзь з бліжэйшых населеных пунктаў.

— У такім становішчы нашы калектывы ды гурткі адчуваюць сябе таксама абноўленымі, — сцвярджае намеснік дырэктара Таццяна Худобіч. — Зрэшты, нароўні з бягучай, паўсядзённай дзейнасцю, мы ўжо не першы год укараняем новыя формы. Такія, як масавыя агульнаградскія акцыі, накіраваныя на прапаганду здаровага ладу жыцця, флэшмобы, прымеркаваныя да розных дат, вусныя часопісы, турыстычныя паходы. А ўсяго ў мінулым годзе ў нас прайшло 305 мерапрыемстваў.

Пакуль намеснік дырэктара пералічвала дасягненні ўстановы ды характарызавала яго калектывы, я ўслых паўтарыў думку, якую некалі ў гутарцы са мной выказаў хтосьці з яе калегаў: можа, час па прыкладзе музейнага форуму праводзіць у краіне і агляды дамоў/палацаў культуры? (Я ведаю, які з іх абавязкова будзе адзначаны ўзнагародамі...) Аказалася, што Юрый Бліноў да конкурснай канкурэнцыі паміж выканаўцамі ставіцца станоўча, але да пэўнага ўзросту, гадоў да дваццаці: далей артысты павінны пацвярджаць свае перамогі канцэртамі.

Прызнанне...

Юрый Бліноў: — Драгічын — мая самая любімая кропка на Зямлі! Крыніца натхнення ды абнаўлення душы! Горад маленькі, але з насычаным культурным жыццём. Тут заўсёды нешта адбываецца, пачынаючы ад лакальных мерапрыемстваў ды заканчваючы падзеямі міжнароднага ўзроўню, як той жа “Палескі агеньчык” або Фестываль праваспаўных песняпеваў “Спявайце Богу нашаму, спявайце...” На Драгічыншчыне ёсць шмат цікавага для турыстаў: прыгажосцяў прыроды, помнікаў, іншых знакавых месцаў, маецца інфраструктура — дарогі, аграгарадкі, аграсядзібы. Можа, людзі тут крыху інертныя, але гэта характэрна для такіх ціхіх мястэчак. Тыя, хто адказвае ў Драгічыне за культуру — работнікі выдатныя, у мяне з імі выдатныя адносіны, але ад нізавых звёнаў усё ж такі хочацца большай ініцыятывы, каб яны не чакалі накіравальных указанняў, а часцей самі выступалі з нейкімі прапановамі. Я перыядычна іх і тармашу, і тады ў нас амаль усё атрымліваецца!..

К

Мы вырашылі чаргаваць размову пра канцэртны тэхналогі з развагамі пра тое, што ж замяняе іх выкарыстоўваць, у першую чаргу — у прасторы раённай культуры. У гэтым, як падаецца, вялікі сэнс, бо мімаволі мы выходзім на цэлы пласт праблем, звязаных з прэстыжам прафесіі работніка культуры. Мае сённяшнія суразмоўцы — выкладчыкі кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Алена Макарава і Ганна Стэльмах.

Яўген РАГІН

Не абслугоўваць, а здзіўляць

А Дня клубу няма

Алена Макарава пераканана, што светапогляд сённяшняга работніка культуры (клубніка, у першую чаргу) трэба мяняць. Ён арыентуецца на правядзенне шараговых мерапрыемстваў, ён грамаду абслугоўвае. А праект, як ідэя, што ўзнікла ў выніку асэнсаванага прагнозу, павінен здзіўляць. Для гэтага, упэўнена Алена Макарава, работніку не варта абмяжоўвацца сцэнай клуба ці танцавальнай залай. На вуліцы, плошчы, у парку і на берагі! Але, урэшце, нават не гэта галоўнае. Найперш павінна здзіўляць асоба работніка клуба. А ён, абцяжараны планам правядзення мерапрыемстваў, усё радзей выклікае ў гледача сапраўдныя пачуцці: смех і слёзы, усё радзей выклікае яго на саўдзел, які звычайна называюць сацыялізацыяй. Ці не ў гэтым — адна з прычын заняпаду прафесійнага прэстыжу? Няма сумеснай творчай дзейнасці — адсутнічае сацыяльны кантэкст клубнай работы. Як вызначаецца яго якасць? Даруйце за ідэалізм, але па наяўнасці тых самых глядацкіх слёз і смеху.

Інакш кажучы, работнік культуры, рэалізуючы аўтарскі праект (а іншых і быць не можа), павінен кіраваць людской свядомасцю, выходзіць грамаду, прымушае яе творча рэалізоўвацца і ўдасканалвацца. А гэта ўжо — дзяржаўная палітыка ды ідэалогія. Адчуваецца важнасць місіі? Іншым разам самі клубнікі не адчуваюць. Артыст па вызначэнні перастае быць артыстам і пераўтварыўся ў бяздумнага масавіка. Ці здольны такі на “нарадженне” аўтарскага праекта?

Ёсць Дні бібліятэк і музеяў. Дня клубу няма. Адсутнічае і адпаведная прафесійная асацыяцыя. Непарадак! Сапраўдны сённяшні работнік клуба — не масавік, а мадэратар, канферансье, артыст, псіхолаг, аналітык, які “вырошчвае” аўдыторыю ў адпаведнасці з абранай тэхна-

логіяй. І чарговае пытанне ў сувязі з гэтым. Настаўнікі маюць кваліфікацыйныя катэгорыі, якія наўпрост углываюць на заробак, а работнікі культуры — не? Ураўнілаўка ніколі не спрыяла творчаму памкненню змяніць да лепшага сябе і свет.

Не быць тэлевізарам

Гледача неабходна ўцягваць у зусім іншую ступень актыўнасці, у непасрэдны цэнтр творчых падзей. Каб не сядзеў ён у зале, як перад экранам тэлевізара, і не драмаў бы, а працаваў душой, выяўляў талент сацыяльнай неабыякавасці. У навуцы гэта называецца “мадэляваннем камунікацыйных сітуацый”. Для гэтага, дарэчы, і прызначаны тэхналогіі культурна-дасугавай дзей-

таго, каб здзіўляць, — сапраўды талент патрэбны. А ў нас іншым разам клопат не пра якасць, а пра колькасць. І калі гаворка пра пераход менавіта на праектную творчасць, дык варта казаць пра сукупнасць мадэляў сацыяльных зносін. Спрадвек займаліся ў Лунінцы клубнікамі, таму і адраджэнне гэтага свята не стала тут чымсьці навязаным, штучным, неарганічным. Тое ж тычыцца фестывалю сёру ў Гродне, у Глыбокім — фестывалю вішні. Традыцыі — не перамагчы. Іх толькі развіваць можна. Зерне прарастае на падрыхтаванай глебе.

“Не для справаздач працуем!”

“К” пісала нядаўна, што кіраўніцтва Гродзеншчыны прыйшло да высновы:

кожны СДК павінен мець брэндавы праект. Сёлета задуманае пачало ажыццяўляцца. Ці такі ж маштаб набыла праектная дзейнасць у іншых абласцях? Прынамсі, звестак пра гэта пакуль не было. Пачаў быў высвятляць, як рухаецца ў гэтым кірунку, скажам, Магілёўшчына. Патэлефанаваў у адзін з раёнаў і пачуў: “А мы не дзеля справаздач працуем!” Гучыць нібыта добра, але ніякай інфармацыі я не атрымаў. Маўляў, усё як ва ўсіх. Алена Макарава і Ганна Стэльмах у адзін голас каментуюць дадзеную сітуацыю: “Работнік культуры, і мы прыйшлі да гэтай высновы вышэй, — майстар камунікацый. Таму гаворка — пра неабходнасць самарэкламы, пра дакладнае пазіцыяванне сваёй дзейнасці, трансляцыю яе ў соцыум. Існуе паняцце “Дасье поспеху маёй установы”. Яно ўмацоўваецца, умацоўваецца і аўтарытэт клуба. Пад уплывам усяго гэтага і “гадуецца” глядацкая аўдыторыя”. А справаздача тут, сапраўды, ні пры чым.

І апошняе. Сёння трэба ўсяляк пашыраць выязную студэнцкую практыку. Можа, ладзіць выязныя паязданні выкладчыкаў кафедраў і сустрэчы з работнікамі культуры на месцах? І яшчэ. Відавочна, што малады спецыяліст, трапіўшы з горада ў вёску, не зможа выбудоўваць мадэлі зносін вясцоўцаў, пра душу якіх ён нічога не ведае. Тут адной вышэйшай адукацыі, прыдбанай на фоне гарадской індустрыяльнай культуры, — мала! Праблема — глабальная. Яна таксама ўплывае на прэстыж прафесіі, на якасць праектнай дзейнасці ва ўмовах рэгіянальнай культуры. Тут, пагадзіцеся, тактыка “Мы не для справаздач працуем” — самая прыдатная і мае свой лагічны працяг у несучаснай выснове: “Нічым здзіўляць не збіраемся, працуем, як і ўсе”.

3 “Куффа-радцы”

“У нас уваходзіны”

Сцэнарый тэатралізавана-гульнівай праграмы філіяла “Квасоўскі ЦК” аддзела метадычнага забеспячэння клубных устаноў аматарскай творчасці Гродзенскага раённага культурна-інфармацыйнага цэнтра.

Дзеянне адбываецца ў сучаснай вёсцы. Тут нядаўна талакой збудавалі хату для маладой сям’і. Сёння — уваходзіны.

Дзе й нны асобы:

Ганна і Сцяпан — гаспадары.

Гледачы — госці, суседзі, некалькі музыкантаў.

На сцэнічнай пляцоўцы — хата (вокны і лава). У праценку — куфар, на якім сядзіць Сцяпан.

Сцяпан: Ганна! Хадзі сюды!

Ганна: Чаго?!

Сцяпан: Паглядзі, што ад бабкі Магрэты прыцягнуў!

Ганна: Я табе прыцягну!

Сцяпан (смяецца): Ужо!.. Ідзі, падзівай!

З’яўляецца гаспадыня з валізкай у руках. Убачыла куфар, пакідае валізу ля ўваходу, набліжаецца да Сцяпана.

Ганна: Во дурань! Скрыню прывалок...

Сцяпан: Якая скрыня?! Тож куфар! Антыкварыят!

Ганна: Навошта нам гэта старэча? Хутка імпортны гарнітур купім!

Сцяпан: Разбеглася... На яго шмат грошай патрэбна... А тут — прыгожа, зручна ды без чаргі.

Ганна (сплахпіўшыся): Авой, галава мая дурная! Добра, пра чаргу ўспомніў! Мне ж бегчы па абаранкі трэба!.. (Кідаецца да кашолкі.)

Сцяпан (здзіўлена): Якія абаранкі?!

Ганна: Гродзенскія. З макама. Смачныя!..

Сцяпан (узрушана): Во, здурнела баба!.. Госці хутка ў двор пачнуць збірацца, а яна пяцік намыліла!..

Ганна (лагодна): Які ж ты ў мяне, Сцёпачка, дурненькі! Чай ды баранкі — сядзі хоць да ранку. Ну, я пабегла!

Накіроўваецца да выхату, прыхаліўшы кашолку. Сцяпан хоча яе затрымаць, але Ганна, адмакнуўшыся, выходзіць.

Сцяпан: Во жонкі пайшлі!... (Агледеўшы хату). З чаго тут і пачаць?.. Да раніцы аднаму не ўправіцца... (Да гледачоў). Людцы добрыя, суседчкі даражэнькія, дапамажыце, калі ласка, хаця б фіранкі павесіць! Спагадлівія, выходзь да мяне! (Выходзяць ахвотныя ўдзельніцы ў конкурсе “Зацягні фіранкі”.) Вас чацвёра ды я — управімся! Каб хутчэй справа рабілася, падзелімся на дзве каманды (Дзеліць дзяўчат на дзве каманды па два чалавекі ў кожнай.) Вось вам фіранкі. (Бярэ іх з лавы, аглядае.) Але ж як іх вешаць, калі іх нібыта карова пажавала?.. Во гаспадыня... Трэба прасваць. Дык святло яшчэ ж не падвялі... (Паглядае ў бок куффа.) Ну, бабка Магрэта, выручай! (Сцяпан адчыняе куфар, дастае кашалкі, валкі, аддае ўсё ўдзельнікам конкурсу.) Умова: хто хутчэй і найкасна “адпрацуе” ды павесіць фіранкі на

абло — атрымае незвычай-

ны падарунак. Зразумелі? (Да гледачоў.) І вам справа знойдзецца. Вось у гэта акно любіць пазіраць мая Гануся, а я — во ў гэтае. Вокны мы падзялілі, а хто з нас у хаце верхаводзіць будзе, давайце вылічым. Дзелімся, суседзі, на дзве паловы. Ётая лічыць: “Ганна — раз, Ганна — два” і гэтак далей, а гэтая “Сцяпан — раз, Сцяпан — два” і г.д. Лічым да тае пары, пакуль дзяўчаты фіранкі не павесяць. За каго больш налічыце, таму і быць галоўным у нашай хаце. Усім зразумела? Увага! Пачалі!

Ідзе конкурс. Па яго заканчэнні Сцяпан дастае з куффа вялікія драўляныя лыжкі-прызы і ўручае іх пераможцам з прымаўкаю: “Як зачэрпнеш, дык успомніш!” Дзякуе за дапамогу. Жартуючы на конт таго, хто будзе галоўным у хаце, дзякуе гледачам-суседзям за падтрымку.

Удзельнікі конкурсу вяртаюцца ў залу. У гэты час Сцяпан бярэ кошык з кветкамі.

Сцяпан (да гледачоў): Сёння мая Ганначка стане гаспадыняй нашай новай хаты. І, ведаеце, хочацца, каб была яна сёння незвычайна прыгожай і шчаслівай. (Паказвае на кветкі.) Вось кветак назбіраў, вяночак хацеў ёй сплесці, ды не атрымалася. Дзяўчаткі, можа вы дапаможце? Вяночкі плесці ўмееце? Тады выходзьце, калі ласка, сюды. Вось вам кветкі.

Ставіць кошык з кветкамі пасярод хаты. Выходзяць удзельнікі конкурсу “Спласці вянок” (ад 5 да 10 чалавек).

Сцяпан: Сядайце, дзяўчаткі, на лавы, усім месца хопіць. А ўмова такая: вяночак будзе плесці кожная з вас, але спрытна, бо Гануся хутка вернецца. Самы лепшы вяночак яе галоўку і ўпрыгожыць. Згодны? Прыступайце да работы.

Ідзе конкурс. Сцяпан тым часам выцягвае з куффа ходнікі.

Сцяпан (да гледачоў): У гаспадарцы так: пакуль адна справа робіцца, другая ўжо набягае. Так і ў мяне. Вось ходнікі. Бабка Магрэта іх нядаўна саткала, ды параўнаць не паспела. Трэба іх выцягнуць. Аднаму не ўправіцца. Хлопцы, дапамажыце!

Выходзяць ахвотныя ўдзельніцы ў конкурсе “Выцягні ходнік”. Сцяпан аддае ім ходнікі.

Сцяпан: Слухайце, хлопцы, умову. Нядаўна дождж прайшоў. Мокра на падворку. Каб ходнікі не запэцкаць, становіцеся на гэтыя цурачкі. (Выкаціў цуракі.) Кожны з вас бярэцца за адзін канец ходніка і па маёй камандзе пачынае цягнуць на сябе. Вам задача: з цурачак не саслізнуць, каб у лужыне не апынуцца.

3 “Куффа-радцы”

“У нас уваходзіны”

(Заканчэнне.
Пачатак на старонцы 11.)

Той перамога, хто даўжэй за ўсіх утрымацца зможа. Зразумелі? Увага! Пачалі!

Ідзе конкурс. Сцяпан акты-візуе гледачоў, запрашаючы ўсіх заўзець за свайго бліжняга суседа — удзельніка конкурсу. Конкурс працягваецца да тае пары, пакуль дзяўчаты не сплятуць вяночкі (4 — 5 хв.) Па заканчэнні конкурсу Сцяпан дзякуе хлопцам за дапамогу. Пераможцам уручае прызы — лыжкі. Разам з імі сцэле ходнікі ўздоўж лаваў. Удзельнікі конкурсу вяртаюцца ў залу. Сцяпан падыходзіць да дзяўчат, выбірае лепшы вянок.

Сцяпан:
Дзякуй вам, дзяўчаты,
Добра пастараліся.
Мне вашы вяночкі
Вельмі спадабаліся.
Выбраў я найлепшы
І прыгожы самы,
Падарункам будзе
Ён маёй каханай.
(Да дзяўчыны-пераможцы конкурсу.)

Ну, а ты, красуня,
Не зводзь хмура бровы,
Засталіся кветкі —
Спляцеш сабе новы.
Адае дзяўчыне астатнія
кветкі. (Да дзяўчат — удзель-
ніц конкурсу.)

А вашы вяночкі
Вам хай застаюцца.
Ой, прадбачу, хлопцы
За вас пераб'юцца.
Усе ўдзельнікі конкурсу
вяртаюцца на свае месцы.

Ганна (аднекуль): Сцяпан!
Сцёпачка!

Сцяпан: Во, управіліся да
пары.

Ужо і гаспадыня на двары!
З'яўляецца Ганна.

**Ганна (ставячы кашолку з
баранкамі на лаву):** Ну, як ты
тут?

Сцяпан: Управіўся.

Ганна (аглядаючыся): Як
гэта?

Сцяпан: Фіранкі павесіў,
ходнікі паслаў.

Ганна (недаверліва): Сам?

Сцяпан (прызнаецца): Су-
седачкі дапамаглі.

Ганна (раўніва): Суседач-
кі?! (Адварнула, каб сх-
ваць крыўду.)

У гэты момант Сцяпан ху-
ценька надзея ёй вяночак на
галаву.

Ганна (здзіўлена): Ой, што
гэта? (Падб'ягае да люстэрка.)

Сцяпан: Гэта табе, Ганнач-
ка.

Ганна (расчулена): Дзякуй,
Сцёпачка.

Заіграла музыка.

Сцяпан: Пакуль мы з та-
бою размаўлялі,

Музыканты ў двор завіталі.
Завіталі музыканты.

Ганна: Сядайце, музыкан-
цікі, на лаву

Ды добра рабіце сваю
справу,

Бо ў нас сёння госці ціка-
выя,

Са ўсёй Гродзеншчыны саз-
ваныя.

Сцяпан: З Бераставіцы,
дзе ўсе дзеўкі мілавіцы.

Ганна: З Ваўкавыска, што
не далёка ад нас і не блізка.

Сцяпан: Са Шчучына, дзе
да добрых традыцый прыву-
чаны.

Ганна: З Лідскага раёна,
самага цёплага і зялёнага.

Сцяпан: З Гродна, горада
нашага роднага.

Ганна і Сцяпан (разам):
Рады вас вітаці

Ды ў нашай хаце!

Ганна (разважаючы): Сцё-
пачка, фіранкі вісяць?

Сцяпан: Вісяць.

Ганна: Ходнікі ляжаць?

Сцяпан: Ляжаць.

Ганна: Фіранкі адпрасаван-
ныя?

Сцяпан: Адпрасаваныя.

**Ганна (зачапіўшыся за
ходнік):** А вось і ходнікі — не-
прытапаныя. Трэба прытап-
таць. (Да гледачоў.) Госцейкі
дарагія, у каго ногі чэшуцца,
танцаваць просяцца, выхо-
дзьце, калі ласка, да мяне!

Выходзяць ахвотныя ўдзель-
нічаць у конкурсе “Пры-
тапчы ходнік”. Гаспадыня
разбірае іх на 3 — 4 пары.

Ганна: Умова: так станца-
ваць, ходнікі прытаптаць, каб
яны скруціліся, а вы з іх — не
саступіліся. Зразумелі? Музы-
канцікі, рэж польку!

Ідзе конкурс.

**Ганна (па заканчэнні кон-
курсу):**
Дзякуй вам, хлопцы, дзяў-
чаты,

Прыгажуня цяпер наша
хата!

Хоць вы ходнікі крыху
скруцілі,

Але да падлогі моцна
прыбілі!

Таму й абаранчкі — за-
служылі!

Раздае баранкі. Адпраў-
ляе ўдзельнікаў конкурсу ў
залу. У той час Сцяпан выхо-
дзіць з хаты.

Ганна (да гледачоў): Ба-
чу, пайшоў мой Сцяпан. Хай
крыху адпачне, а мне з вамі
параіцца трэба. Напаяла я
аладак. Смачныя атрымаліся,
а з чым падаваць — разгубі-
лася. Хто з вас ведае беларус-
кую кухню, можа, падкажа
мне штосьці? Ахвотныя, вы-
ходзьце да мяне!

Выходзяць ахвотныя ўдзель-
нічаць у конкурсе “Пры-
смакі да аладак”.

Ганна (да ўдзельнікаў):
Вось вам задача: па чарзе на-
завіце, з чым можна падаць
аладкі да стала? Хто больш
прысмакаў назаве, таго пер-
шым пачастую аладкамі.

Ідзе конкурс. Перамож-
цу — аладкі (іх выносіць Сця-
пан) з приказкай: “Ат, дзе
аднаму, там і абодвум!” Час-
туе аладкамі ўсіх удзельнікаў
конкурсу. Дзякуе за дапамогу.

Ганна (да музыкантаў):
Музыканцікі! Такую песню
зайграйце, каб мы ўсе яе пад-
хапілі ды так заспявалі, каб
усоды было чуваць, што ў гэ-
тай хаце сёння свята вялікае!

Музыканты даюць уступ
да беларускай народнай пес-
ні “Чаму ж мне не пець”. Усе
спяваюць. Гаспадар дыры-
жыруе залай. Гаспадыня ідзе
ў скокі, а разам з ёю — усе
ахвотныя.

**Ганна (калі песня скончы-
лася):**
Во, як хораша разам спя-
ваці, смяяцца!

Нам бы часцей так, сябры,
збірацца!

Госці жаданыя ўсе ў гэтай
хаце...

Сцяпан (перапыняючы):
Ганначка, пойдзем сталы на-
крываці!

Ганна і Сцяпан, напая-
ючы песню, выходзяць.

Фама Варанецкі: “Люблю
маляваць прыроду — птушак, ваду...”Па Парыжы
не пагуляў

Калі не браць у разлік шко-
льнае захапленне маляван-
нем (“Ілюстраванне нейкіх
газетак, лісткоў — хіба гэта
можна разглядаць усур’ёз?”),
то на выяўленчае мастацтва
Фама Варанецкі “падсеў” у
пачатку 1970-х — пасля таго,
як быў прыняты ў труп тэ-
атра імя Янкі Купалы — тады
яшчэ Беларускага дзяржаўна-
га акадэмічнага. У ім ён слу-
жыў 40 гадоў — з 1971-га па
2011-ы. І ўсе гады паміж рэпе-
тыцыямі, у вольныя ад паста-
новак і здымак у кіно гадзі-
ны, выбіраў час, каб аддацца

Калі карціна... заіграла

На творчы лёс Фама Варанецкаму, напэўна, грэх
скардзіцца: акцёрскі шлях яго, нягледзячы на зві-
лістасць, быў яркім, паспяховым ды прыкмет-
ным. І доўгім, як працяжная, запамінальная песня
з куплетамі ды прыпевамі, як музыка, што ніколі
не надакучыць. Таму мы і вырашылі прадставіць
вам менавіта гэтага дзеяча тэатральнага маста-
цтва ў працяг шэрагу музыкантаў-мастакоў, пра ка-
го распавядалі ў дадзенай рубрыцы раней. Прад-
ставіць як жывапісца, у карцінах якога — спакой і
прымірэнне, сум мудрага чалавека ды цікавасць
да такога рознага жыцця. Веру, што ў 2018 годзе
краіна адзначыць не проста 80-гадовы юбілей
артыста, а здзівіцца ды парадуецца яго работам
на персанальнай выставе...

Алег КЛІМАЎ

Ні дня без твора

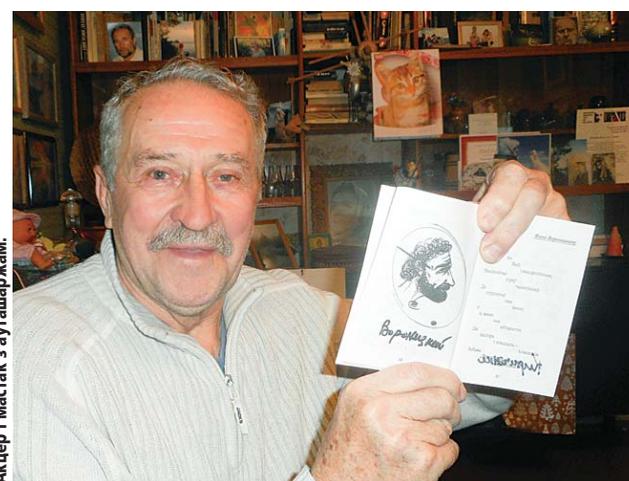
Як легендарны “купалавец” стаў мастаком

яшчэ адной улюбёнай спра-
ве — шаржам. “Перападала”
ад акцёра не толькі калегам,
але і наогул айчынным прад-
стаўнікам культуры. Набра-
лося такіх накідаў на дзве кні-
гі. Першая — “Неакадэмічная
калода” (з эпиграмамі Рыгора
Барадуліна) выйшла ў 1993
годзе, другая — “Трэлі ад Нэ-
лі” (з эпиграмамі Нэлі Крыва-
шэвай) — у 2003-м.

— Але, між іншым, пасля
заканчэння сямігодкі, у 1951
годзе, я падумаў паступаць у
Мінскае мастацкае вучыліш-
ча (цяпер Мінскі дзяржаўны
мастацкі каледж імя Аляксея
Глебава. — А.К.). Ну а чаго?
На газетках з лісткамі руку
набіў, работы нейкія падрых-
таваў, як не прыняць такога
хлопца? — смяецца Фама
Сільвестравіч. — Тым больш,
я не сталічны жыхар быў —
нарадзіўся і жыў у вёсцы Трас-
коўшчына Мінскага раёна, а
да талентаў з глыбінкі тады
вельмі ўважліва ставіліся. А ў
Мінску працаваў ды здымаў
пакой мой старэйшы брат са
сваёй жонкай. Але куды яшчэ
мне туды было ўязджаць, на
гэтыя сем метраў?..

Як форме самарэаліза-
цыі жывапіс Варанецкаму на
доўгія гады замянілі выданні
пра мастацтва, якія ён чытаў
запоем ды даставаў дзе толь-
кі магчыма. (І сёння заслужа-
ны арыст Беларусі спрабуе
быць у курсе ўсіх друкаваных
навінак пра выяўленчае маста-
цтва.) Але прыйшоў дзень
спярша тых самых шаржаў,
а паступова паралельна з
імі Фама Сільвестравіч уз-
яўся за іншыя жанры (на-
прыклад, тры прысвячэнні
Янку Купалу знаходзяцца ў
фондах мінскага музея па-
эта). Ці паўплывала на яго
манеру пакланенне перад
Мікалоюсам Чурленісам,
акцёр-мастак адказна ска-
заць не можа, а знаёмыя

беларускія мастакі — з ліку

Акцёр і мастак з аўташаржамі.

вялікіх і не вельмі — кры-
тыкай свайго з нейкага часу
калегу не даймалі. Сам жа
ён, дарэчы, неаднаразова
станавіўся мадэллю для іх
работ, а цесныя стасункі з імі
і падштурхнулі Варанецкага
паспрабаваць сябе ў пейза-
жы, імпрэсіянізме. (Сябры-
жывапісцы спрыялі і таму,
каб Фама Сільвестравіч быў
забяспечаны адпаведным
матэрыялам — добрымі па-
перай, пэндзлікамі, фарба-
мі.) А вось тэатр — інтэр’еры,
закулісі, фрагменты спек-
такляў — Варанецкі ніколі
на палотны не пераносіў.
Як і кіно. Але ў ролі маста-
ка-афарміцеля дыпломных
работ сваіх выпускнікоў Бе-
ларускай дзяржаўнай акадэ-
міі мастацтваў ён выступаў
неаднаразова (і нешта рабіў
у гэтым “амплуа” ў Купалаў-
скім). Гадоў вольна таму яго
вучні, якія выступалі ў Пары-
жы, нават зладзілі выставу
акварэлі любімага майстра!
Праўда, ён на ёй не прысут-
нічаў (камандзіровачных на
выкладчыка не хапіла), што
не перашкодзіла мясцовым
гасцям купіць некалькі кар-
цін беларуса. Аднак грошы
да Фамы Сільвестравіча не
даішлі, згубіўшыся, як ён
мяркуе, у французскага ку-
ратара...

Засталася адна
“забава”

— Пішу кожны дзень ха-
ця б па адной карціне. А
што мне яшчэ засталося на
гэтым свеце пасля таго, як
памерла мая жонка?.. — уз-
дыхае легенда беларускага
тэатральнага мастацтва. —
Падмесці падлогу, схадзіць
у краму і — за карціны. Яны

Меркаванне мастацтвазнаўцы
Пётры Васілеўскага

— Найбольш удалыя сярод работ Варанецкага тыя,
на якіх намалевана не так шмат аб’ектаў, дзе вяршэн-
стве агульная атмосфера, дзе першую скрипку іграе
асацыятыўны шэраг, уключаецца падсвядомасць. Вы-
падковы крытык назваў бы асобныя сюжэты досыць
банальнымі, “лубковымі”, але асабіста я ў іх шчырасць
адчуваю ды падзяляю з мастаком яго настрой як бы пер-
шаадкрывальніка — ён вельмі выразна прасочваецца.
Ёсць цікаўныя містычныя моманты, як, напрыклад, у вы-
падку з малюнкам каменя, што паўстае гэтакім паганскім
самадастатковым персанажам. Або адгалоскі ўсходняй
манеры, калі вынік выяўляецца толькі некалькімі ліні-
ямі ды кропкамі. Прафесіяналы, вядома, знойдуць, да
чаго прычапіцца: да прасторавай пабудовы, да тэхнікі
наогул. Я ж думаю, што тут не варта зацыклівацца на дэ-
талях, а трэба паспрабаваць убачыць складнасць, цэлас-
насць у шматслаёвасці, нават там, дзе намалеваны ўсяго
адзін прадмет. Ужо прабачце за “каламбур”, але сіла
Варанецкага як мастака — у яго недахопах, у тым, што
няма каму карэктаваць яго руку. А радніць жывапіс Фа-
мы Сільвестравіча з тэатрам тое, што некаторыя рабо-
ты ўспрымаюцца няйначай, як сцэнічны заднік. На фоне
якога можна ставіць таямнічыя п’есы або спектаклі пра
наша неўладкаванае жыццё...

Жнівень 2013 года. Расія. Уладзімірская вобласць. Горад Вязнікі. Гісторыка-мастацкі музей, які праз два гады адзначаць 100 гадоў з дня заснавання. Музей, хаця і лічыцца правінцыйным, вельмі добры. Акрамя ўсяго іншага, мае выдатны збор рускага жывапісу (з дарэвалюцыйнай калекцыі мясцовага прамыслоўца і мецэната Сяргея Сянькова).

рускіх мастакоў, у тым ліку палотны "Чорнае мора" Івана Айвазоўскага, "Сабор святога Марка ў Венецыі" Аляксея Дубаўскога, "Мора ля вострава Капры" Васіля Мяшкова, "Чарэшня" Уладзіміра Усевалжскага, "Адліга" Сяргея Калмыкова... Агульная вартасць урону была ацэнена па тых часах амаль у 20 тысяч рублёў. Аднак злодзея злавлілі, але карціны зніклі, бо, па ягоным прызнанні, ён пабаяўся арышту і гэтыя карціны проста знішчыў. Хлопца

раёне. Адначасова былі арыштаваны і іншыя злачынцы з буйной партыяй "наркаты" — 552 таблеткі экстазі, амаль 250 грамаў какаіна і больш за 300 грамаў гашышу. А ў адным з аўтамабіляў і была знойдзена шышкінская карціна. Супрацоўнікі наркакантролю звярнулі ўвагу на подпіс "И. Шишкин. 1897 г." і зрабілі здагадку, што гэта можа быць арыгінал. Правярылі ўсе арыенціроўкі і накіравалі запыт у Інтэрпол. Там паведамілі, што — так:

ці мастацтвазнаўчае даследаванне карціны Івана Шышкіна "Лес. Яліны", якая была канфіскавана беларускай крымінальнай міліцыяй у выніку спецыяльнай аперацыі. Па звестках МУС, якраз гэта карціна была скрадзена невядомымі асобамі з Вязнікаўскага гісторыка-мастацкага музея ў Расіі. Дык вось, МУС папрасіла музей адказаць на пытанні: аб атрыбуцыі твора (аўтарства, час і месца стварэння); аб мастацкай ці гісторыка-культурнай

га калекцыянера Трэскіна. Падабенства той і другой карціны не выклікала аніякага сумнення: нават просты візуальны агляд казаў пра аўтарства Шышкіна. Потым абодва творы "прапусцілі" праз рэнтген і рупліва прааналізавалі. Пацвердзілася першая здагадка: аўтарскі подпіс сапраўдны, фарбавая фактура абодвух палотнаў ідэнтычная, "каранёвая", што яшчэ раз і даказаў хімічны аналіз фарбавага слою. Іншымі словамі, тэхніка-тэхналагічная экспер-

ваць яго новаму нелегальнаму пакупніку, грамадзяніну адной з краін СНД, за сто тысяч долараў і тры кілаграмы какаіна, хаця вартасць яе на легальных аўкцыёнах магла дасягаць прыкладна двух мільёнаў "зялёных".

Як будучь разгортвацца падзеі далей, час пакажа...

P.S.

У студэнцтве мне выпаў гонар працаваць у Рускім музеі ў фондзе Івана Шышкіна. Заданне было адно: акуратна разабраць шмат-

Барыс КРЭПАК

Частка першая

У ноч на 24 жніўня ў гэтым музеі адбылася не зусім "звычайная гісторыя": невядомыя злачынцы ў чорных масках скралі тры карціны выдатных рускіх жывапісцаў — "Лес. Яліны" Івана Шышкіна, "Рыбалоў" Канстанціна Каровіна і "Першы снег" Станіслава Жукоўскага, нашага суайчынніка. У тую ноч залы музея з моцнымі кратамі на вокнах і сучаснай сігналізацыяй ахоўвала жанчына-пенсіянерка. Але гэтая трайная абарона не дапамагла. Калі паліцэйскія прыбылі ў 23 гадзіны на сігнал трывогі, яны знайшлі прыкаваную кайданкамі да лесвіцы 68-гадовую вяртаўніцу і на месцы трох палотнаў — голая сцены. Ніякіх слядоў узлому, ніякага бязладдзя... Дадам, што кожны вечар, у 19 гадзін, музей зачыняецца на замок. Што ж тады адбылося? Галоўная версія: злачынцы, якія прыйшлі сюды ў якасці наведвальнікаў, перад закрыццём ужо знаходзіліся ўнутры будынка і дзесьці схаваліся, чакаючы цемры. Потым забралі ў вяртаўніцы ключы і накіраваліся ў галоўныя залы другога паверха. Нягледзячы на тое, што пры адкрыцці першай жа дзверы спрацавала сігналізацыя, злодзеі паспелі забраць карціны і выйсці з будынка. Па іншай версіі, сігналізацыя спрацавала толькі пры выхадзе злачынцаў з музея. Цяжка сказаць, чаму яны выбралі менавіта гэтыя карціны, а не іншыя, напрыклад, палотны Васіля Верашчагіна, Уладзіміра Макоўскага, Мікалая Крымава ці Фёдора Сычкова... Хутчэй за ўсё, гэта быў чыйсьці канкрэтны заказ — заказ прыватнага калекцыянера, бо збыць іх унутры краіны або за мяжу вельмі складана. А мо "людзі ў чорным" так спяшаліся, што проста ўзялі тое, што адразу трапіла на вочы? Так ці інакш прайшоў тры з паловай гады, і — ніякіх слядоў, хаця пошукі ідуць па ўсіх кірунках і па факце гэтага крадзяжу ўзбуджана крымінальная справа па 164-м артыкуле Крымінальнага кодэкса Расіі — "крадзёж прадметаў, якія маюць асаблівую каштоўнасць".

Аналагічны выпадак адбыўся восенню 1982 года, калі злодзей з таго ж вязнікаўскага музея ноччу выкраў аж восем карцін

Крымінальны Шышкін

Дэтэктыўная гісторыя ў дзвюх частках

прыгаварылі да 10 гадоў пазбаўлення волі.

Частка другая

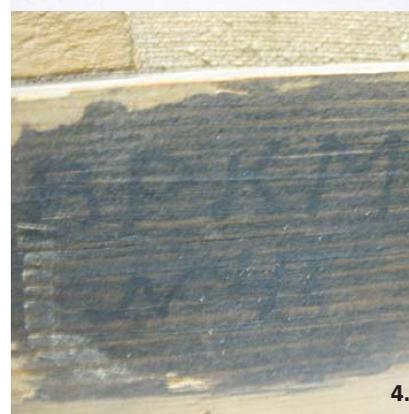
Карціну выявілі супрацоўнікі Галоўнага ўпраўлення па наркакантролі і супрацьдзеянні гандлю людзьмі Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі пры затрыманні членаў злачыннай групы, якая арганізоўвала праз нашу краіну міжнародны канал па пастаўцы наркатыкаў. Затрыманне злачынцаў адбылося 16 студзеня гэтага года, калі наркотык прыбыў у Беларусь і было зафіксавана яго месцазходжанне (адзін з гаражоў аграгарадка Ждановіча пад Мінскам), а таксама месца сустрэчы кур'ераў па перапраўцы "тавара". Лідара злачыннай групыкі наркагандляроў затрыманне байцы спецпадраздзялення "Алмаз" у Мінскім

карціна Шышкіна была выкрадзена ў 2013 годзе з Вязнікаўскага гісторыка-мастацкага музея.

Поспех аперацыі беларускіх спецслужбаў быў не выпадковы. Яна рыхтавалася МУС Беларусі яшчэ ў снежні мінулага года, калі з аператыўных крыніц стала вядома, што ў студзені з Расіі ў нашу краіну рыхтуецца тайная, глыбока закранутая пастаўка наркатыкаў і псіхатропаў у асабліва буйных памерах. Да работы былі падключаны падраздзяленні ГУУС Мінгарвыканкама і УУС Мінаблвыканкама. Генеральны дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Уладзімір Пракапаў і псіхатропаў у асабліва буйных памерах. Да работы былі падключаны падраздзяленні ГУУС Мінгарвыканкама і УУС Мінаблвыканкама.

каштоўнасці; вызначыць, арыгінал гэта альбо копія (унікальная ці серыйная); і, нарэшце, калі гэта сапраўднае палатно, — якая яго прыкладная грашовая вартасць.

На момант падрыхтоўкі матэрыяла большасць экспертыз музеям ужо праведзена. Па словах загадчыцы сектара лабараторыі фізіка-хімічных даследаванняў Анжалікі Міцкевіч, такая праца пачалася з таго, што параўналі гэтую карціну пад назвай "Лес. Яліны" (1897, палатно, алей, 82x60) з той карцінай Шышкіна, вельмі падобнай на "вязнікаўскую", якая ўжо шмат гадоў належыць нашаму музею. Яна носіць назву "Хвоі", але мастак намалюваў той пейзаж на пяць гадоў раней. Гэта палатно (74,2x53,3) у 1970 годзе было перададзена ў дар музею ад маскоўска-

тыза ўстанавіла, што карціна "Лес. Яліны" належыць пэндзлю Івана Шышкіна і з'яўляецца арыгіналам. Цікава, што на адваротным баку карціны захаваліся і інвентарны нумар карціны з Вязнікаўскага музея. Праўда, ён быў злачынцамі замазаны, але, мабыць, яны так спяшаліся, што зрабілі сваю чорную справу дрэнна, і гэтыя музейныя лічбы зараз можна убачыць няўзброеным вокам, што, дарэчы, і дапамагло вызначыць, якому расійскаму музею гэты Шышкін належыць.

Аказваецца, карціну гандляры прывезлі з Расіі ў Беларусь, каб паказаць "тавар лепшым бокам" патэнцыйнаму пакупніку, але штосьці не склалася з-за спрэчак у цане. І тады наркагандляры запланавалі твор зноў вывезці ў Расію і ў Маскве прапана-

лікія шышкінскія папкі з малюнкамі пяром, алоўкам і акварэллю ды прыдумаць да тых твораў назвы. Гэта былі малюнкi натурныя, дэталізаваныя, альбо хуткія, нібы створаныя на бягу, а таксама параўнальна рэдкія кампазіцыйныя, гэта значыць — эцюды матэрыял для будучых карцін. Працуючы з тымі папкамі, я быццам на свае вочы бачыў, як уважліва і пранікліва, з любоўю і цярыплівацю мастак вывучаў натуру ва ўсіх яе праявах: ад магутных дрэў, працяглых сонечным святлом, да тонкага ажурнага лісця папаратніка; ад ганарлівых аблокаў у высокім небе да сціплых лясных траў, імхоў, буралому і палыхых кветак; ад плыткіх расколін на кары старых дубоў да моцнай матэрыяльнасці вулляў ці хвоі на ўзгорку... А колькі было малюнкаў уласна пра яліны, якія потым ператвараліся ў карціны, падобныя да той, пра якую мы зараз вядзем размову, не палічыць. Не памятаю дакладна, якую колькасць назваў я тады прыдумаў (а гэта не так проста, бо яны не павінны былі паўтарацца) і колькі апрацаваў адпаведных фондаўскіх картак, але тое, што больш за дзе сотні — гэта факт. І прыкладна трэць з іх прысвечана менавіта хвоем. А гэты твор, які стаў галоўным "персанажам" сённяшняй нашай размовы, быў створаны за некалькі месяцаў да смерці мастака. Яго самая апошняя работа, таксама прысвечаная любімаму хвойнаму лесу — пад назвай "Лясное царства" — так і засталася незавершанай. Мастак пайшоў з жыцця 8 сакавіка 1898 года ў сваёй майстэрні, проста ля мальберта...

- На здымках:**
- 1. Карціна Івана Шышкіна "Лес. Яліны" на момант правядзення экспертызы ў НММ Беларусі.**
  - 2. Іван Шышкін. "Хвоі" (з фондаў НММ Беларусі).**
  - 3. Аўтограф мастака на выратаваным палатне.**
  - 4. Замазаны інвентарны нумар на адваротным баку карціны "Лес. Яліны".**

Працягвае здзіўляць Мастоўская раённая дзіцячая бібліятэка. Другакласнікам гімназіі № 1 і сярэдняй школы № 5 тут падаравалі 24 студзеня "Мультфеерверк". Прагляд фільмаў паводле казак быў арганізаваны ў выглядзе літаратурнай "вандрукі". Ад станцыі да станцыі чытачы дабіраліся на аўтамабілі, самалёце і карабліку. А ў перапынках паміж гульнямі і конкурсамі дзяцей весялілі мультфільмы. Пасля нядаўняй пірацкай вечарыні, пра якую мы пісалі ў мінулым аглядзе пошты, — "Мультфеерверк" — чарговы паўнацэнны квэст.

Удзельнікі свята "Шчадрэц" у Кішыніве развучаюць беларускія танцы.

Пра "Свінню ў рэпу", "Спакусу" і бліскучую перамогу

Яўген РАГІН

Інфармацыя — ад Беларускай грамады ў Рэспубліцы Малдова. Яна адзначыла свята "Шчадрэц". У адным з рэстаранаў Кішыніва сабралася больш за 60 сяброў аб'яднання. Выступаў вакальны ансамбль суполкі "Зоранькі". Удзельнікі свята вывучылі два беларускія танцы: "Свіння ў рэпу" ды "Ойра".

Вядучы метадыст аддзела арганізацыі метадычнай работы Шчучынскага раённага цэнтру культуры і народнай творчасці Алена Барэль распавядае пра адзінаццацігадовага піяніста з мясцовай дзіцячай шко-

Вакальная студыя "Спакуса" з Капцінскага ЦДК.

лы мастацтваў Міхаіла Рэзчыкава: "Пад кіраўніцтвам Анжэлы Юшкевіч хлопчык вучыцца ігра на фартэпіяна толькі чацвёрты год, але ўжо дасягнуў сур'ёзных поспехаў". Сапраўды, з 2014 па 2016 гады Міхаіл удзельнічаў у шасці (!) міжнародных, трох

рэспубліканскіх і ў двух абласных музычных конкурсах і пастаянна займаў прызавыя месцы. У снежны юны піяніст атрымаў матэрыяльную дапамогу спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. І сёлета Міхаіл

паспеў стаць лаўрэатам I ступені III Міжнароднага фартэпіянага конкурсу маладых віртуозаў імя Леапольда Гадоўскага, які праходзіў з 13 па 15 студзеня ў Варшаве.

Пісьменніца Ніна Рыбік святкуе юбілей. "З гэтай нагоды, — піша загадчыца аддзе-

Юны піяніст Міхаіл Рэзчыкаў са Шчучынскай дзіцячай школы мастацтваў і яго настаўніца Анжэла Юшкевіч.

Струнчанкі: "22 студзеня ў Яськаўшчынскім доме фальклору Лёзненскага раёна прайшоў справаздачны канцэрт. Работнікі культуры і фальклорны калектыв "Яськаўшчынскія фанабэры" ладзілі абрад "Улазіны", а таксама арганізавалі выставу "Сукенкі ад бабулі". 25 студзеня ў Віцебскім метадычным цэнтры адбылася праграма, прысвечаная Дню студэнтаў. Для замежных навучэнцаў з Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны выступілі салістка Дар'я Рагожкіна (Воранаўскі ЦДК) і вакальная студыя "Спакуса" з Капцінскага сельскага дома культуры. 28 студзеня ў Глыбокім адбыўся КВЗ у рамках праекта для творчай моладзі. Праект складаецца з дзесяці этапаў і быў распачаты яшчэ ў 2015 годзе. Фі-

нал запланаваны на май. 29 студзеня ў Віцебскім раёне творчыя калектывы Капцінскага сельскага дома культуры распачнуць сезон справаздачных канцэртаў калектываў устаноў культуры клубнага тыпу. Праграма называецца "Мы — разам, мы — адна сям'я". 4 лютага сваю праграму прадэманструе Мазалаўскі ЦДК".

Настаўніца Уселябскага дзіцячага сада-сярэдняй школы Навагрудскага раёна Людміла Шапуцька распавядае пра "сустрэчу з Таісай Супрановіч — членам саюзаў пісьменнікаў Беларусі і Расіі, нашай зямлячкай".

І вельмі лагічным для закальцыванага завяршэння сённяшняга агляду пісьмаў сталася тое, што загадчыца Мастоўскай раённай дзіцячай бібліятэкі Таццяна Ерашук паведаміла нашай рэдакцыі: "І пірацкая вечарынка, і "Мультфеерверк", якія прайшлі днямі ва ўстанове — часткі доўгатэрміновага праекта па ўцягненні юных чытачоў у актыўнае грамадскае жыццё. Заўтра, 29 студзеня, бібліятэка разам з сябрамі зноў святкуе дзень нараджэння адной з маленіх чытачак. На гэты раз установа пераўтварыцца не ў пірацкі карабель, а ў вясылы цырк. Такім чынам бібліятэкары Святлана Лазарэнка і Вольга Буцько, якія нядаўна былі піратамі, стануць на час клоўнамі". У лютым, па словах кіраўніка ўстановы, чытачы разам са старэйшымі таварышамі зладзяць маштабнае экалагічнае свята.

Гістарыёграф

Аднаму са старажытных гарадоў Беларусі, Слуцку, летась споўнілася 900 гадоў. Першы ўспамін пра яго ў летапісе адносіцца да 1116 года і звязаны з драматычнымі для гэтага паселішча падзеямі: "В лето 6624 (1116) поиде Володимир (Манамах, князь кіеўскі), на Глеба (князя менскага). Глеб бо бляше воевал Дреговичи и Слуцеск пожег и не каяшеться о сем, ни покоряшеться".

Гарадзішча сярэднявковага Слуцка знаходзіцца сёння ў цэнтры сучаснага горада, у сутыцы рэк Бычок і Слуцы. Апошняя ўласна і дала назву гэтаму паселішчу. На сёння гэта пагорак вышынёю 5 — 6 метраў з памерамі пляцоўкі 80 на 100 метраў. У канцы XI — XIII стагоддзі тут размяшчалася дзядзінец летапіснага Слуцка, а XIV — XVIII стагоддзя — Верхні замак Слуцка. У XIX стагоддзі тут быў уведзены Мікалаеўскі сабор, з-за чаго гэтая мясціна атрымала назву Саборная горка. У другой палове 30-х гадоў мінулага стагоддзя сабор быў узарваны і гэтак месца да пачатку 1950-х мела афіцыйную назву "Бязбожная горка" (цяпер называецца "Вялікая горка").

Разведаныя раскопкі праводзіліся на дзядзінцы яшчэ ў 30-я гады мінулага стагоддзя Аляксандрам Ляўданскім і Сяргеем Дубінскім. Затым у канцы 50-х — пачатку 60-х Эдуардам Загарульскім і Пятром Лысенкам. У выніку гэтых даследаванняў была атрыма-

на інфармацыя пра таўшчыню, склад і час утварэння культурнага пласта гарадзішча.

Археалагічныя раскопкі на гэтым помніку шырокаю плошчаю праводзіліся ў 1985 — 1986-м Леанідам Калядзінскім. Вывучалася пляцоўка гарадзішча і яго абарончы вал. Было ўстаноўлена, што абарончы вал слускага дзядзінца меў шы-

Раскопкі 1985 — 1986 гадоў былі ўскрыты тры вулічныя маставыя, тры дзсяткі пабудовы жылога і гаспадарчага прызначэння, сярод якіх і кузня XII стагоддзя. Сабраная колькасна вялікая калекцыя артэфактаў, сярод якіх чатыры шахматныя фігуры, адна з іх — кароль, знаходка адзіная такога кшталту на ўсёй прасторы Усходняй Еўропы.

былі звязаны з устаноўкаю помніка княгіні Анастасіі Слуцкай і пракладкай інжынерных падземных камунікацый да старога будынка Гарадскога дома культуры, у якім пасля рэканструкцыі будзе Палац шлюбу. Найбольш інфарматыўнымі аказаліся раскопкі, дзе планавалася пракладка інжынерных камунікацый. Тут, на плошчы

метраў. Пабудовы сечаны з тонкага бярвення тэхнікай "у чашку". Адна з гэтых пабудовы была прызначана ў тую час для ўтрымання жывёлы, другая — майстэрня ювеліра. Менавіта пра такое прызначэнне яе сведчаць адмысловыя знаходкі, выяўленыя ў ёй. Гэта ўпрыгажэнні, нарыхтоўкі да іх вырабу, адходы вытворчасці, сыравіна: кава-

часу. У куце гэтай пабудовы была сабрана не адна жменька лучын, якімі асвятлялася паўзмрочнае памяшканне майстэрні.

Цікава, што майстра быў і паліянічым. У пабудове знойдзены цэлы лук, а паблізу ад пабудовы і наканечнікі стрэлаў, адзін з якіх касцяны, што прызначаўся на дробную футравую жывёлу, другі — металічны — баявы. Сабрана вялікая калекцыя фрагментаў шклянчых бранзалетаў: фіялетавых, сініх, блакітных, зялёных, жоўтых, карычневых. Ёсць шклянчые пацеркі і шклянчые скроневыя колцы. Усё гэта стварае магчымасць для рэканструкцыі аблічча тагачасных слухача. Адзначым, што знаходка ювелірнага майстэрні — з'ява ў археалогіі гарадоў Беларусі досыць рэдкая. Да гэтага ювелірная майстэрня XII стагоддзя была вядома па раскопках Навагрудка.

На жаль, слускае ювелірнае майстэрня ўскрыта толькі напалову. Другая яе частка ўходзіла ў сцяну раскопа, вывучыць яе сёлета не выпадала па шэрагу прычын. Існуе пільная неабходнасць даследаваць яе цалкам, каб атрымаць больш поўную навуковую інфармацыю пра гэтую ўнікальную па сваім прызначэнні пабудову. А выяўленыя падчас яе новых раскопак знаходкі будуць вабіць вока сваёй прыгажосцю.

Леанід КАЛЯДЗІНСКІ, старэйшы навуковы супрацоўнік Цэнтру даследаванняў Беларускай культуры, мовы і літаратуры Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, кандыдат гістарычных навук.

Даследаваўся Слуцаск...

Адзін з трох колтаў (вонкавы і адваротны бок), XII стагоддзе.

Фібула XIII стагоддзя.

Адзначым, што гэтыя раскопкі мелі ахоўны, выратавальны характар і праводзіліся ў месцах, прызначаных для пракладкі інжынерных падземных камунікацый. Значная ж частка гарадзішча, на вялікі жаль, была знішчана будаўніцтвам тады новага Гарадскога дома культуры. Выяўлены ў час раскопак матэрыял быў перададзены затым у Слуцкі краязнаўчы музей. Захаванне перададзенага матэрыяла, на жаль, не было забяспечана належным чынам. У выніку чаго частка гэтай калекцыі папсавалася і загінула...

Сёлета, у сувязі з юбілеем горада, на дзядзінцы старажытнага Слуцка зноў пачаліся будаўнічыя работы. Яны

амаль 60 квадратных метраў, пры таўшчыні культурных напластаванняў у чатыры метры, удалося прасачыць да пяці будаўнічых гарызонтаў XII — XIII стагоддзяў. Найбольш шчыльнай аказалася забудова чацвёртага будаўнічага гарызонта, які папярэдне можна аднесці да канца XII стагоддзя. Тут ускрыта вулічная маставая з тоўстых сасновых плах, пакладзеных на дубовыя лагі, пад якімі ў сваю чаргу былі падведзены масіўныя дубовыя падкладкі. Шырыня вулічнай маставой была 2,8 метраў. Ускрыта яна раскопкі на даўжыню каля трох метраў. На поўнач ад яе адкрыты дзве пабудовы плошчаю каля 8 квадратных

лачкі срэбра і срэбнага дроту, тыгель для плаўкі каляровага металу. Сярод гатовай прадукцыі сустраўся срэбны, медны і алавяны гузікі, пярсцёнкі, драбнюткія бляшкі, якія нашываліся на вопратку і галаўны ўбор. Асабліва ўвагу прыцягваюць знаходкі трох срэбных колтаў, упрыгожванняў, якія падвешваліся да галаўнога жаночага ўбору каля скроняў на спецыяльных стужках. Колты па краях аздабляліся перлінным арнаментам, а пасярэдзіне мелі выяву фантастычнай істоты-цмока. Колты былі пакрыты тонкім слоём пазалоты. Майстра, які вырабляў гэтыя ўпрыгожванні, відаць, патраціў на гэтую работу нямала

(Заканчэнне.
Пачатак у № 1 — 3.)

Сёння “К” завяршае публікацыю эсе Барыса Крэпака пра яго сустрэчы з Сяргеем Даўлатавым.

Барыс КРЭПАК

А яшчэ памятаю такі выпадак. У нас на факультэце выкладаў стары прафесар Сігізмунд Натанавіч Валк, у якога любімым афарызмам быў такі: “Ищите и обрящите. Упарта дабівайцеся свайго і атрымаеце жаданае”. Маленькага росту, вельмі жывы і рухавы, Валк заўсёды кудысьці спяшаўся, а на твары скрозь расліннасць — бародку і усы — свяцілася лагодная ўсмішка. “Старарэжымнае” пенснэ на матузку было ягоным “таварным знакам”. Калі мы на семінары адказвалі штосьці не тое, ён хмурыўся. Пенснэ смешна саслізгвалася з носу, і прафесар доўга прыладжваў яго на месца і сярдзіта паўтараў: “Лухта, мой даражэнькі, бязглузда лухта! Калі вы не слухалі маю лекцыю, то хаця б выбралі час пачытаць кнігі маіх паважаных калег Праснякова ці Іконнікава...” Сапраўдны прадстаўнік пеярбургска-ленінградскай гістарычнай школы, ён быў унікальнай асобай і бясспрэчным аўтарытэтам не толькі для нас, студэнтаў, але і для многіх гісторыкаў Расіі як буйны спецыяліст па вывучэнні “Рускай праўды” Яраслава Мудрага і старажытных актаў сярэднявечнага Вялікага Ноўгарада. На яго лекцыі, як і на лекцыі Льва Мікалаевіча Гумілёва, часта прыходзілі студэнты і з іншых факультэтаў. Адночы па маёй просьбе прысутнічалі і Сяргей са Славай Веселавым, што заўсёды хадзіў у зношанай лётнай ваеннай гімнасцёрцы, якую ён захаваў яшчэ з часу службы ў авіяцыі. Праўда, да канца лекцыі і Сяргей, і Вячаслаў, як правіла, не заставаліся. Быццам бы выходзілі на хвіліначку пакурыць (Даўлатаў тады курыў “Беламор”, а Веселаў — “Аўрору”), і больш не вярталіся.

Валк быў адданым бібліяфілам. Адночы мы ўтрох — я, мой сябра, аднакурснік Павел Марозаў і Сяргей Даўлатаў, якога мы выпадкова сустрэлі каля шашлычнай “Пяць вуглоў”, гасцявалі ў Валка ў доме, які знаходзіўся на кропцы зліцця Загараднага і Уладзімірскага праспектаў — гэта непадалёк ад вуліцы Рубінштэйна, дзе жыў Сяргей. Па просьбе прафесара мы тады павінны былі завезці з яго кватэры некалькі цяжкіх камплектаў кніг і часопісаў у “Публічку” — бібліятэку імя Міхаіла Салтыкова-Шчадрына. Спознаўшы, што за гэту не вельмі пыльную работу будзе “ганарар” ад паважанага “нашчадка Яраслава Мудрага”, Сяргей з радасцю ўзяўся нам дапамагчы. Падняліся на нейкі паверх, пазванілі. Гэта была вялікая камунальная кватэра з доўгім калідорам, адной агульнай кухняй, і, здаецца, з адным туалетам на ўсіх.

Жыў Сігізмунд Натанавіч адзін. Сустрэў нас цёпла, прывітаў кожнага. Уважліва прытрымліваючы пенснэ, аглядзеўшы знізу даверху ве-

лікана Даўлатава, захоплена вымавіў: “Аднак волат!” Потым спытаў: “Нешта я вас не памятаю, малады чалавек...” “На жаль, я не ваш студэнт, паважаны прафесар. Я ўжо другі год пакую на філфаку, чамусьці на фінскім аддзяленні, але больш люблю бокс. Як і абеды з півам і салёнымі сушкамі, а лепш з крэветкамі альбо ракамі, калі дазваля-

правялі, зразумела, за добрай бяседай у падвальчыку нейкага ўтульнага бара. Праўда, без ракаў і крэветак...” Здаецца, у снежні 1963 года Сяргей атрымаў у арміі (ён служыў наглядальнікам у папраўчай калоніі асобага рэжыму ў Комі АССР) адпачынак на тыдзень і адразу ж прыехаў у Ленінград. У маім інтэрнаце на Мытні я

знайшоў аркушы паперы: “Боба! Прыехаў на некалькі дзён. Быў з партвейнам. Не застаў. Выпіў сам. Спыніўся ў цёткі Маргарыты Сцяпанавы. Дзе — ведаеш. Яшчэ раз, калі атрымаецца, паспрабую дазваніцца да цябе праз дзюжурнага твайго інтэрната. Даўлат”. Але дзе жыве цётка — я не ведаў, і званкоў ад Даўлатава не дачакаўся...

Даўлатаў, “свой у дошку”

Дом у вёсцы Беразіно ў Пушкінскім гараі, дзе жыў Даўлатаў.

Экскурсавод у Пушкінагор’і, 1975 год.

Ёсць што згадаць пра легенду: “А юнацтва было як малітва нядзельная”

юць сродкі, што бывае вельмі рэдка...” — усмінуўся Сяргей. “Як я вас разумею...” — цяжка ўздыхнуў Валк і павёў нас да ўпакаваных цюкаў. І ўсё мармытаў: “Хаця б улезлі ў таксі...” Мы прафесара супакоілі. А была ў яго прыходзячая хатняя работніца, гадоў трыццаці, даволі прыгожанькая — Настася Філіпаўна, якая раз на тыдзень прыходзіла да яго прыбірацца і заадно штосьці смачнае згатаваць. Якраз быў яе дзень, і яна поркалася на кухні. У час кароткага знаёмства з ёй, даведаўшыся пра яе імя, Сяргей галантна прадставіўся: “Князь Леў Мікалаевіч Мышкін...” На што здзіўленая жанчына зусім сур’ёзна спытала: “А што, князі ў нашай краіне і зараз жывуць?” Атрымаўшы сцвярдзальны адказ, яна тут жа кінулася нас частаваць гарбатай з абаранкамі. Потым Сігізмунд Натанавіч уручыў нам “ганарар” у памеры 10 рублёў плюс выдаткі на таксі, і на тым мы рассталіся.

Ды дзе там таксі? “Лішняя капейка не зашкодзіць, да “публічки” адсюль крочыць пехам трошкі больш за два кіламетры. Адна прыемнасць: прайціся па свежым паветры ды яшчэ з такім каштоўным грузам ведаў...” — упэўнена сказаў Даўлатаў. І глыбакадумна дадаў: “Грошы — гэта свабода, прастора, капрызы... Маючы грошы, так лёгка пераносіць галечу...” Пазней, у 1983-м, гэтую фразу Даўлатаў унясе ў аповесць “Запаветнік”. Словам, па Уладзімірскім праспекце з кніжнай паклажай на плячах мы накіраваліся ў бок Непрытрымліваючы пенснэ, аглядзеўшы знізу даверху ве-

Помнік Сяргею Даўлатаву ў Санкт-Пецярбургу. / Фота Instagram.com/streetlamp_spb

P.S. Калі матэрыял ужо друкаваўся, журналістка газеты “Культура” Настася Панкратава паведаміла наступнае: “Мой бацька, пеярбургскі тэатральны рэжысёр Уладзіслаў Панкратаў прысутнічаў 11 кастрычніка 2016 года на адкрыцці бронзавага помніка Сяргею Даўлатаву ля дома № 23 па вуліцы Рубінштэйна. А побач з манументам пісьменніка ў рост, за сімвалічнымі расчыненымі дзвярыма, аўтар кампазіцыі скульптар Вячаслаў Бухаеў размясціў стол з друкавальнай машынкай, ля якога былі пастаўлены тры табурэткі — мастак шыкоўна ўвасобіў уласцівы Даўлатаву прынцып “сцяміць на трох”. Зрэшты, у так званы “Дзень Д” — фестываль у гонар 75-х угодкаў выдатнага пісьменніка — бары на вуліцы Рубінштэйна абвясцілі арыгінальную акцыю: першым трыццацінаведальнікам бясплатна налівалі стопачку спецыяльна прыгатаванага па ўласным рэцэпце “Даўлатаў-шота”, калі тыя прамовяць кодавую фразу: “П’ю за Даўлатава!” Мой бацька са сваімі сябрамі, як і іншыя групкі гарачых прыхільнікаў Сяргея Данатавіча, некалькі гадзін правяралі пароль — ён сапраўды працаваў уздоўж усёй вуліцы, на якой малады Даўлатаў правёў свае лепшыя ленінградскія гады”.

А самая апошняя сустрэча з Сяргеем адбылася напрыканцы 1964-га, калі ён дэмабілізаваўся. Ён знайшоў мяне ў тым жа інтэрнаце. Прышоў з нейкімі незнаёмымі мне сябрамі. Вельмі змяніўся, стаў нейкім засяроджаным, нібыта знясіленым штодзённым мітуслівым жыццём. Распавядаў, што прывёз з зоны нейкія запісы пра тое, што там бачыў і перажыў. Скажаў, быццам бы можа атрымацца добрая дакументальная аповесць, якую хацеў бы апублікаваць (аповесць “Зона. Запіскі наглядчыка” выйшла толькі ў 1982 годзе ў ЗША). Праз шмат гадоў Даўлатаў напіша: “Я сустрэўся з былымі прыяцелямі. Размаўляць было цяжка. Узнік нейкі псіхалагічны бар’ер. Сябры сканчвалі ўніверсітэт... Падхопленыя цёплым ветрам пачатку 1960-х, яны інтэлектуальна расквітнелі. А я безнадзейна адстаў. Я наведваў студэнцкія вечарынікі. Распавядаў жудасныя лагерныя гісторыі. Мяне слухалі далікатна і вярталіся да актуальных філасофскіх тэм: Пруст, Бэроўз, Набокаў... Да гэтага часу мая жонка [Ася Пякуроўская. — **Б.К.**] пакахала знакамітага сталічнага літаратара... [Васіля Аксёнава. — **Б.К.**”

Неўзабаве я паехаў у Маскву, каб скончыць там сваю дыпломную работу. Вярнуўся ўжо ўвесну 1965-га. Даўлатава не сустрэў, карусель жыцця круцілася ўсё больш хутка і бязглузда, прымушаючы нас, выпускнікоў, усё глыбей задумвацца над пытаннем: што ж чакае нас далей? Пасля абароны дыпламаў мы ўсе раз’ехаліся — хто куды. Я трапіў у Мінск. Трэцяга верасня даслаў тэлеграму Даўлатаву ў Ленінград на Галоўпаштаме, дзе Сяргей звычайна атрымліваў карэспандэнцыю. Я павіншаваў яго з днём нараджэння. На ўсялякі выпадак пазначыў свой хатні адрас прыватнай кватэры, хаця адказ шчыра кажучы, не чакаў. Але адказ прыйшоў — у выглядзе караценькага ліста. Пісаў, памятаю, пра тое, што ён працаваў у нейкай заводскай шматтыражцы і часопісе “Костер”, што паступіў на факультэт журналістыкі ЛДУ (ён яго не скончыў. — **Б.К.**), што піша “добрыя аповяданні і нарысы”, якія ў выдавецтвах і рэдакцыях ухваляюць, але... не друкуюць. Апошнюю зусім маленькую вестачку ад Сяргея я атрымаў з Пушкінскага запаветніка. Здаецца, летам 1976-га. І на гэтым — усё...

У пачатку чэрвеня 1999 года я з жонкай прыехаў у Пушкінагор’е, каб прыняць удзел ва ўрачыстасцях, прысвечаных 200-годдзю з дня нараджэння Аляксандра Пушкіна. Зразумела, у першую чаргу вырашыў паглядзець былую халупку ў вёсцы Беразіно (побач з Міхайлаўскім), у якой у 1976 — 1977 гадах жыў Даўлатаў, працуючы два лета экскурсаводам у вёсках Міхайлаўскае, Трыгорскае і Святагорскім манастыры. Калі не памыляюся, тады гэты домік на сваях-распорках ужо належаў нейкай настаўніцы, якая набыла яго ў былых гаспадароў. Канешне, відовішча гэтага стагадовага жылля было не з прыемных: дах месцамі праваліўся, бачыліся цёмныя балкі, сцены ўнутры абабітыя фанерай, шыбы

пакрытыя газетнай паперай, столь вельмі нізкая (незразумела, як тут прыгінаўся двухметровы Сяргей). Стаялі два металічныя ложка і два крэслы, стол-тумба з дапагопным тэлевізарам, нейкая старая радыёла, пара гранёных стаканцаў і нават тры ці чатыры іконкі ў куточку. І яшчэ шафа для адзення. На двары — паўразбураная лазня...

Пасля агляду гэтага прасторавага “артэфакта” я сустрэўся з Георгіем Мікалаевічам Васілевічам — тагачасным дырэктарам Пушкінскага запаветніка, дарэчы нашым земляком, родам з Мінска, які і запрасіў нас з Людмілай прыехаць у гасці да Пушкіна. Тады ўзяў у яго інтэрв’ю для “Культуры”, а паралельна паразмаўлялі наконт лёсу даўлатаўскага дома. На маю прапанову нейкім чынам адрэстаўраваць яго пад музей, Васілевіч сказаў, што так, ідэя добрая, прыцягальная і для турыстаў, і для памяці пісьменніка, але трэба ўсё гэта абмазгаваць, прадумаць пытанні па рэстаўрацыі вельмі запущанай хаціны, па фінансаванні, па падрыхтоўцы адпаведных дарог, па зборы патрэбных матэрыялаў, якія тычацца прабывання тут Даўлатава і гэтак далей. Васілевіч распавёў, што калі ў 1983 годзе выйшла кніжка Даўлатава “Запаветнік”, Сямёна Гейчанку, шматгадовага дырэктара запаветніка, запрасілі ў КДБ на Ліцейны. І там далі яму, стваральніку і першаму захавальніку Пушкінскага музея-запаветніка “Міхайлаўскае”, магчымасць пазнаёміцца з гэтай кнігай, выдзеленай у ЗША. Сямён Сцяпанавіч за паўтары гадзіны прачытаў тэкст і вельмі абурыўся з-за даўлатаўскага саркастычнага гумару, з-за паказу непрыгледных карцін нашага сацыяльна-культурнага савецкага жыцця, якімі ўсыпаны ўсе старонкі кніжкі. Закрыўшы аповесць, Гейчанка ўстаў, падзякаваў чыкістам за запрашэнне (цікава, ці прыгадаў тады Сямён Сцяпанавіч, як яго ў 1941-м арыштоўвалі па даносе энкавдысты за “антысавецкую прапаганду” і як ён прасядзеў два гады ў ГУЛАГу?) і прабурчаў у адрас “нягодніка Даўлатава” вельмі бесстароннія словы. Наогул, Гейчанку ў гэтым плане разумею: Даўлатаў у сваёй шэдэўральной аповесці з такой парадаксальнай іроніяй і так бліскуча паказаў “бытаванне” тагачаснага турыстычнага Пушкінагор’я ў час дырэктарства Гейчанкі, імя якога Сяргей згадаў у гэтай кніжцы не вельмі пазітыўна — нічога не ўбавіць, не дадаць... А між тым у “даўлатаўскі” час Гейчанка ўжо быў і Героём сацыялістычнай працы і кавалерам ордэна Кастрычніцкай рэвалюцыі...

Жыццё Сяргея Даўлатава на сёння апісана рознымі даследчыкамі і “ўспамінацелямі” так падрабязна і глыбока, уключаючы яго амерыканскі перыяд і апошнія гады прабывання на гэтай зямлі, што мне тут, зразумела, няма чаго дадаць новага. Чытайце ўсё, што пра яго створана і ў кніжна-часопіснай прадукцыі, і ў інтэрнэце, а лепш — чытайце самога Даўлатава...

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."

■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст."

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст."

Выставы:

■ Выстава твораў рускага жывапісу XIX — XX стст.

са збору Аляксандра Валадчынскага — да 6 лютага.

■ Выстава **"Свет нябесны на зямлі"** — да 30 студзеня.

■ Выстава **"Віцебская школа гравюры"** — да 19 сакавіка.

■ Цыкл лекцый **"XX стагоддзе. Рэвалюцыі ў думках і мастацтве"** — кожную сераду а 19-й, Малая зала.

■ Канцэрт мужчынскага хору "Усіхсвяцкі" прыходу "Усіх Святых" Мінска пад кіраўніцтвам рэгента Дзмітрыя Такмакова — 29 студзеня а 17-й.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ **"Інтэр'еры шляхецкай сядзібы"**.

■ **"Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча"**.

■ **"Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."**

■ Выстава **"Edition d'Art"**.

Кніжная ілюстрацыя ў Францыі канца XIX — пачатку XX стагоддзя".

■ Выстава **"...! паланэз пачаць пара"** моды і аксесуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Сурмачэўскага — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Кожную суботу ў 12.00 — майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў, саломкапляценні і роспісе яек.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

■ Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст."

Выставы:

■ Выставачны праект **"Ад рымскага дынарыя да беларускага рубля"** — да 1 чэрвеня.

■ Выстава **"Час цудаў. Зімовыя святы і забавы"** — да 28 лютага.

■ Выстава лінарыту Яўгенні

Цыбульскай **"Ex Libris. Кніжны знак"** — да 31 студзеня.

■ Выставачны праект **"Час нямых зорак. Ад чорна-белага да чырвонага"** — да 19 лютага.

■ Выстава **"Гандаль Беларусі на шалях гісторыі"** — да 1 мая.

■ Акцыя **"Вольнае піяніна"** — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

■ Казачныя вечарыны ў музеі — кожную суботу зімы а 17-й.

■ Прэзентацыя вынікаў рэстаўрацыі рэдкага музейнага прадмета (арната XVIII — пач. XIX стагоддзя) — 31 студзеня. Пачатак а 17-й.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ'ЕЗДУ РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

■ **Абноўленая экспазіцыя**, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

■ Выстава эксперыменту **"Музей навукі"** — з 4 лютага да 31 сакавіка.

■ Выстава **"Музей ёлчных цацак"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

Тэл.: 327 46 12.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава **"Шматвектарнасьць знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь"**.

■ Выстава **"Беларусь і Кітай: 25 гадоў паспяховага супрацоўніцтва"** — да 31 сакавіка.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставага і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

■ "Выстава насякомаедных раслін".

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.

Тэл.: 237 46 94.

■ Выстава **"Шумлівая пярнатая вясёлка"** — да 13 сакавіка.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").

Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Выстава **"Сафары парк"** — да 1 верасня.

■ Выстава **"Птушкі зімой"** — да 12 сакавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."

■ "Беларуская музычная культура XX ст."

■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

■ Выстава **"Даляры краін свету XIX — XXI стагоддзяў"** са збору віцебскага калекцыянера Леаніда Ялава — да 18 лютага.

■ Выстава **"Іліятрапіён"** ("Сланечнік") — да 23 лютага.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.

■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі **"Асновы акцёрскага майстэрства"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

■ Выстава **"Лялечны дэбют"** у рамках праекта "Спадарыня лялька" — да 5 лютага.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4.

Тэл.: 327 10 75.

Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава жывапісу Наталлі Шапавалавай і Лены-ра Велічэва **"Дзеці падарожжаў"** — да 5 лютага.

■ Паказы ў рамках праекта **KINOPORT** — кожную суботу (у студзені яны прысвечаны фестывалю польскай анімацыі).

■ Навагодняя рэтраспектыва **"Неверагодныя прыгоды"** (добрыя фільмы для ўсёй сям'і Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм") — да 5 лютага.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.

Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Фотапраект **"Зброя Перамогі"** — да 26 лютага.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.

Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

■ Выстава **"Нясвіжскі праменад"** Ларысы Зарубінай — да 29 студзеня.

Ратуша

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Музейны праект **"Забутыя мелодыі"** — да 31 студзеня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

■ **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.

■ Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.

■ Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам, для школьнікаў малодшага ўзросту.

■ Музейна-педагагічны праект **"Крочым у школу разам з Коласам"**.

■ Пешая экскурсія **"Мясцінамі**

Коласа ў Мінску".

Акцыі:

■ **"Самы лепшы дзень"** (дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вясялля — у музей!"**

■ Музейная творчая майстэрня.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зоны для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.

Акцыі:

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"**.

■ **"Калядкі ў Купалавым доме"** для дзяцей ад 5 да 10 гадоў, іх бацькоў і настаўнікаў — да 31 студзеня (акрамя суботы і нядзелі).

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.

■ Выстава **"Японская вясна"** Марыны Быкавай (Санкт-Пецярбург) — да 19 лютага.

■ Выстава **"ROBO ART"** — да 29 студзеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ **"Мінск губернскай. Шляхецкі побыт"**.

■ Міжнародная выстава сучаснага мастацтва **"Ад Лісабона праз Мінск да Уладзівастока"** — да 5 лютага.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

■ **"Мінск сярод сяброў. Гарыды-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.

Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

■ **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

■ Выстава **"Мастацкія палотны "Мінскае палатно-Пакроў"** (мастацкія палотны, ручнікі, швейныя машыны).

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

■ Віртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава работ студэнтаў і выпускнікоў кафедры касцюма і тэкстылю БДАМ

"Грані" — да 5 лютага.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава **"Па слядах мамантаў"** — да 15 сакавіка.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.

Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Экспазіцыі:

■ **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).

■ **"Чырвоная гасцёўня"**.

■ **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.

■ **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

■ **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**.